

ကဏ္ဍ (၁၂) အတွက် (၂) လိဒ်ခဲဘက် ၂၀၂၂ နှစ်

သလှေကတီလှေ

HULEI KAWWEI

ကညီဖိနုဆာန်ခိန်ယာပျိုခိန်

Karen Environmental Forum

ထံကွာန်ခံအတတ်ကဲဘျူး

မာဆာရဲၣ်ကျဲၣ်ကတီၣ်သကိးထံကွာန်ခံလၢကျဲအယုာ်ကၢ
လၢတၢ်မူတၢ်အတၢ်အိၣ်ယၢၤခဲလၢၢ်အဂီၢ်

ထံကွာန်ခံမုၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံ - ၄

သးစၢ်လၢခါဆုညါခိန်ယၢၤနုဆာန်ခိးလုာ်လၢ်ထူသန့ဂ့ၢ်ဝီအဂီၢ် - ၁၉

ကိာ်ဆၢကညီကရူၢ်ကရုးဖိးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤလၢကိာ်သုလှေဟီၣ်ကစီ - ၁၇

ပုၤထၢတၢ်တပီၣ်ခိးဟ့ၣ်မၤစၢၤကလီတၢ်အဖိမုာ် - ၂၆

မၤဖိးကုၢ်အိၣ်ခိးကစၢ် - ၃၃

ထိဒိထိတၢ်အါကလုာ်ဖဲဟီၣ်ခိန်တအိၣ်ခိးဘၣ်အဆၢကတီၢ် - ၅၅

**သူလှူကော်ဝေ ဘဉ်တၢ်ရၢလီၤအီၤလၢ
ကညီဖိခိၣ်ဃၢနီၤဒီးပှၢဂ့ၢ်ဝိတၢ်မၤပှၢ်ဘျးစဲကရၢ**

Karen Environmental and Social Action Network

တၢ်ကွဲးလၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအဟံၣ်ဖျါ ထီၣ် သူလှူကော်ဝေ မ့တမ့ၢ် အဲးဒီးထၢၣ်အတၢ်ထံၣ် တၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပှၢလီၤကဝီၤဖိဒီး ပှၢလၢအကွဲး တၢ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

သူလှူကော်ဝေအတၢ်ပညိၣ်

- ဒ်သိးကရၢလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဃၢတၢ်ကစီၣ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးပှၢ
- ဒ်သိးကဆိးကါဒီးဒုးဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ကညီဝီၤတြိလၢခိၣ် ဃၢနီၤဆၢၣ်တကဟ
- ဒ်သိးကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်ထံၣ် တၢ်ဟံးသးဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဃၢဒီးတၢ်လဲထီၣ်လဲထီ
- ဒ်သိးကမၤထီထီၣ်လီၤကဝီၤဖိအတၢ်သ့ကွဲးသ့ဖး, ဃိ ထံသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ
- ဒ်သိးကဟ့ၣ်ခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢဖိးမံ ဒီးကညီဖိလုာ်လၢထုသန့

**လံာ်ကုခိၣ်ဒီးလံာ်ကုရၢတၢ်ဂီၤ -
ထံကွဲးခံဒီးဆၢၣ်ဖိကီၤဖိမၤလၢကညီကီၤစဲၣ်ကီၤသူလှူပှၢ
တၢ်ဂီၤ - ခုစဲးဒီးစီၤဖိ**

တၢ်ပရၢလၢအဲးဒီးထၢၣ်

ဆူဒီပုၢ်ဝဲၣ်ပှၢဖးလံာ်ဖိခဲလၢာ်,

ပသးခုလၢပထုးထီၣ်ဘၣ်ကဒီးသူလှူကော်ဝေအသီတဘျီလၢပပုၤတ တၢ်အဂီၢ်ဒီးတဘျီပီၤသးအိၣ်စံးဘျးဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၣ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ကွဲး လုာ်ဒိၣ်ပှၢဒိၣ်တဖၣ်လၢလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သူလှူကော်ဝေလၢအဟးထီၣ်တဘျီအံၤအခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ “ထံကွဲးခံအတၢ် ကဲဘျး, ပါဆုရဲၣ်ကျဲးဒီးကတီၤသကိးထံကွဲးခံလၢကျဲးအယုၣ်ကၢလၢတၢ် မူတတၢ်အတၢ်အိၣ်ဃၢနီၤလၢအဂီၢ်” လံာ်တဘျီအံၤအပူၤ တၢ်ဂ့ၢ်ပၣ်ယုာ်ဝဲ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ပါဆုရဲၣ်ကျဲးထံကွဲးခံ, ထံမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်, တၢ်ပါဆုကဟ့ၣ် ကယၢ်လုာ်လၢထုသန့ဘၣ်ထွဲတၢ်အံးထွဲကွဲးထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိ, ပှၢလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်သး, ပယီၤသးမိၤစီရိၤတၢ်ထီၣ်ဒုးပှၢလီၤကဝီၤဖိ, ဆၢၣ်ဖိကီၤဖိလၢအစၢၤဘျးကလီၤတုာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢ, လုာ်ဖိထီၣ်ဒီးအဂၤ တဖၣ်အိၣ်ဒီးအါမးလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်တလၢတပျဲဘၣ်ဆၢၣ် ပဆၢမုၢ်လၢလၢက ဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဆိမိၣ်လၢပကညီတဖၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်ယသးအိၣ်ကွဲးမ့ၢ်ဘၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၣ်ပှၢဖးတၢ်ဖိလၢကကွဲး လံာ်ဆူအဲးဒီးထၢၣ်အအိၣ်, ကဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဟံးသးလၢသူလှူကော် ဝေအလံာ်ရၢလီၤတဘျီအံၤအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ကရၢပှၢမၤတၢ်ဖိအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒီပုၢ်ဝဲၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢဆူ ညါသူလှူကော်ဝေအတၢ်လဲထီၣ်လဲထီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဲးဒီးထၢၣ်

တၢ်နီၣ်ကျဲးလၢတၢ်ကွဲးအဂီၢ်

ပကွဲးမ့ၢ်ဘၣ်နၢလၢ နကကွဲးတၢ်ဆူသူလှူကော်ဝေအအိၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲး ဟံးတုာ်အလံာ်ဖျါကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ ၂၀၀၀ - ၃၀၀၀ အဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကစီၣ်တၢ်ကွဲးအကွဲးအဂီၢ်လၢသူလှူကော်ဝေအပူၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်က စီၣ်ကီၤကီၤလၢလၢ, တၢ်သံကွဲးစံးဆၢ, တၢ်တၢ်ပီၣ်အဘျီ, တၢ်ယုသ့ၣ် ညါတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်ဟံးဖျါ, ပှၢတဂၤတၢ်စ့ၢ်သန့, ဟံးတုာ်စီရိၤ, တၢ်ယုပူဘၣ် ထွဲ, လုာ်ဖိထီၣ်ဘၣ်ထွဲ, တၢ်ဂီၤမ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွဲးလၢဘၣ်တၢ်စဲကျဲး အီၤလၢသူလှူကော်ဝေအပူၤန့ၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်ခိၣ်ဖးလီၤလၢစ့ယီ ၅၀၀ ဘး လီၤ. တၢ်ဂီၤအဂ့ၢ်မ့ၢ်ပၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးန့ၣ် တဘျီကမ့ၢ်စ့ယီ ၁၀၀ ဘးလီၤ. ပှၢကွဲးတၢ်ဖိတဖၣ် ကဟံးဖျါထီၣ်ယုာ်အမံးဒီးအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤလၢ လၢပျဲပျဲဒ်သိးအဲးဒီးထၢၣ်ဆဲးကျိးအီၤကသ့အဂီၢ်လီၤ.

သူလှူကော်ဝေအိၣ်ဒီးအခွဲးအယာ်လၢကဒိၣ်တၢ်ကွဲးဒ်အကြးဝဲအသိး မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဟံးကွဲးတၢ်ကွဲးမ့ၢ်ဂ့ၢ်သ့ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိစ့ၢ်ကိးပှၢကွဲး လံာ်ဖိလီၤ. ပှၢကွဲးလံာ်ဖိကိးဂၤကဝံးစူဆုယုာ်အမံးဒီးအလီၤဆိးထံး ဒ်သိးအလီၤမ့ၢ်အိၣ် “သူလှူကော်ဝေ” ကဆဲးကျဲးဘၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သုလှကျော်စွာအပူမာ သက်တော်တဖန်

အေးအေးထာ
နီဆန်မူ

ပျက်စီးတိမ်

နီအါဟဲစု
စီညှင်ကံထူ
စီလွှဲဖိ
စီမိန့်ကီ
စီမိ
စီမဲလီ

ပျားဘူလံ

နီနီဆံး, နီစနီ

ပျားကံဒီးရဲလံ

နီနီဆံး

လာတံကဆေးကျိုးကုဒီးသုလှကျော်စွာ ဂုဏ်လံအေးနီဂံ

KESAN/Thulei Kawwei
P.O. Box 35, Sansai Post Office,
Sansai, Chiang Mai, 50210
Thailand
Tel: 098 996 5246
Email: info@kesan.asia
Website: www.kesan.asia
Facebook: https://www.facebook.com/
KarenEnvironment

တံဂုဏ်ခိုင်တိတဖန်

အေးအေးထာနီယာ

ဟဲလံ, ကာလံဒီးတြီယာ - ၂

တံကစီ

- ထံကွင်ခံမုနီဝံ - ၄
- ထံအိန်ဒီးအတံခွဲတံယာ - ၈
- တံစိကတီထီကညီလုလံထူသနုဘန်ပးတံကွဲထွဲကဟုကယာ
ဆန်ဖိကီဖိတံမဲလံ - ၁၀
- တီနီမုထီပျဲလီအိန်ကမ့်ဖိတဖန်ကကုဆုဟံအဂီ
ကျဲတအိန်ဒီးဘန် - ၁၄
- ကီဆာကညီကရုကရုဒီးပျဲဂီတံတိစာမဲစာ
လာကီသုလှဟီတံကဝီ - ၁၇
- သးစာလာခါဆုညါခိပျဲယာနုဆောင်ဒီးလုလံထူသနု
ဂုဏ်အဂီ - ၁၉
- ပျဲထာတံတပိုင်ဒီးဟုဂဲမဲစာကလီတံအဖိမုန် - ၂၆
- ဘုမုပတံအိန်မိပျဲလီ - ၂၈
- ပျဲဂီခွဲယာမုနီ - ၃၀

ပံင်ဖူထီရီ

- မဲဒီးကုအိန်ဒီးကစာ - ၃၃
- တံကူစါယါဘျဲပသိန်တံဆါ (TB) လာကသံသုဂံဂံဝန်စဲအကျဲ - ၃၈
- တံဒုးနံပျဲကညီလုလံထူသနုဒီးတံဆဲးတံလဲ - ၄၂
- ထွံင်မဲအစာဘူးကလီတုန် - ၄၆
- ထံအလုအပျဲ - ၄၉

ထါ

- ဟီခိုင်ကဲထီအထါ - ၅၄
- ထါဒီးထာအါကလုပဲဟီခိုင်တအိန်ဒီးဘန်အဆာကတီ - ၅၅

ခုစဲအဂုထံးစီပီ - ၅၇

ပာယာ်, ကာယာ်ဒီးတြီယာ်

အေးဒီးထာ်

တစဲခံဒီးဘာ်, လိာ်ဒုာ်လာတဂါလောပမူဒါပကဘာ်မအီတုာ်လီတီလီန့ၣ်လီ.

ပုၤ ကညီပုၤထူလံဖိဒီးလီၤကဝီဖိလောကီၤသူလုၤ ဟီၣ်ကဝီအပူတဖၣ် ကြးဟ်ကဖါလောအ သးလောအသ့ၣ်ပုၤတၢ်အိၣ်ယာ်လောအထူး တီၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးဒီးအီၤအယိၣ်န့ၣ်လီ. လောတၢ်န့ၣ်အ ယိၣ် အလီၤအိၣ်သပုၤကတၢ်လောတၢ်န့ၣ်သါလောအအိၣ် တုာ်လံဒီးပုၤတဖၣ်အံၤ ကြးလောပကရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤ အီၤလောယုာ်ကအက့ၣ်န့ၣ်လီ. ပမ့ၢ်တရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤ အီၤဘာ်န့ၣ် ပတၢ်န့ၣ်သါလောအအိၣ်ဒီးပုၤတဖၣ်အံၤက လီၤမၢ်သဒုာ်ကွံာ်န့ၣ်ပုၤလီ.

ပဲပုၤကညီတကလုာ်အံၤ တၢ်ဆိၣ်တံၢ်မနာ တုာ်ပုၤလောမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအစိလံလံန့ၣ်လီ. ပဘာ်ယုာ်မ့ၢ်

ဟးဖျိးခိဖျိတၢ်ဒုးတၢ်ယာ်, တၢ်ဟဲဂုာ်ဆုၣ်ဖျိးဆုၣ်ပတၢ် လီၤတၢ်က့ၤ ဒီးပဘာ်လီၤမုာ်လီၤဖးလောတၢ်လီၤအါတီၤအ ပုၤန့ၣ်လီ. ဆၣ်ဆၣ်ပသ့ၣ်ညါဘာ်လောပုၤကညီတကလုာ် အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်တုာ်န့ၣ်ခိၣ်ကဲ ဒီးအိၣ်ဒီးအနီၢ်ကစၢ်တၢ် ဒီသဒါလီၤသးအယိၣ် ပမ့ၢ်ဘာ်ကွံာ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်ကီ တၢ်ခဲထဲလဲၣ်ဘာ်ဆၣ် ပလဲၤခိဖျိဝဲတသ့ဖဲအသ့န့ၣ်လီ.

ဒ်န့ၣ်အသိး ခိဖျိလောပယီၤသုးအတၢ်ဟဲထီၣ် ဒုးပုၤလောခိမ့ၢ်ဂုၤ ဒီးလောကဘီယုာ်မ့ၢ်ဂုၤ, တၢ်ကသုၣ်က သံးတၢ်ဆိတလဲအိၣ်ထီၣ်, တကးဒီးဘာ် ဟဲအိၣ်ထီၣ် ယုာ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒ် (ခိဝံး) အယိၣ် ကဲထီၣ် စ့ၢ်ကိးတၢ်တံာ်တၢ်လောတၢ်ဖံးအိၣ်မအီၣ်အဂီၢ် ဒီးလော

သ့ၣ်ပုၤလုာ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်လောကညီကီၢ်စဲၣ်, ကီၢ်သူလုၤအပုၤ, တၢ်ဂီၤ-ခဲာ်

သွပ်ပျာ၊ ထံဒီးတၢ်အိၣ်ယာလၢကညီကီၢ်စံၣ်၊ ကီၢ်သူလှၤအပူၤ၊ တၢ်ဂီၤ-ခုၣ်

တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်ပခိၣ်ယာန့ၣ်ဆၢၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဲဒၣ်အါဂၤပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပထံ, သွပ်ပျာ, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ, ပဟံၣ်ပယီ, ပတၢ်အိၣ်တၢ်အီ, တၢ်အိၣ်မုၢ်ဆိးပၤ, ပတၢ်အိၣ်မူ, ပတၢ်န့ၣ်သါ, ပတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးဒီးပဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပအိၣ်ဒီးပျာသ့ပျာဘၣ်, ကီၢ်သူလှၤသ့ၣ်ပျာပျာဘၣ်မူဘၣ်ဒါ, ဂၤပျာဒီးလီၢ်ကဝီၤပျာဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဟ့ၣ်လီၤအသးလၢအမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤ လၢတၢ်ကရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်ပသ့ၣ်ပျာ, ထံဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအတၢ်တၢ်ဒီးပျာအိၣ်ဝဲအါမံၤအါကလုာ်ဘၣ်ဆၢၣ်, ပသ့ၣ်ညါလၢပမိၢ်ပာ်ဖံဖုတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ တၢ်အိၣ်ယာသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအရူဒိၣ်ဒိၣ်မး

လၢဖိစိလံၤစိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲဒိၣ်မးလၢပတၢ်န့ၣ်သါထူးတီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကလီၤမၢ်ကွံာ်ဘၣ်ဖုးန့ၣ်ပျာန့ၣ်လီၤ.

ပထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ပဲလၢပခိၣ်ယာန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယာလၢအထူးတီၤတဖၣ်အံၤ ဟးဂီၤလီၤမၢ်ကွံာ်န့ၣ်ပျာအါမးလံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒီးတၢ်တြီၤမၤတံာ်တၢ်အိၣ်ဝဲအလီၢ်န့ၣ်, ပတၢ်ဂုာ်ကျဲးစးဒီးပတၢ်ယူတၢ်ဖိးမ့ၢ်အိၣ်ဝဲသၢပျာန့ၣ် ပကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ပဲကန့ၢ် ဒီးပကတုၤဆူပတၢ်မၤနၢၤအဖီတၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤကွၢ်ပခိၣ်ယာန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယာဒီးတၢ်မူအတၢ်အဂီၢ်, တဂၤလၢပသန့ၣ် မူဒါအိၣ်လၢပဝဲကိးဂၤဖဲအစုပျာန့ၣ်လီၤ. ■

ထံကွၢ်ခံမ့ၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံ

သုလ္လကီၤတုၤ

တၢ် သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢထံကွၢ်ခံမ့ၢ်တၢ်လၢအ ရူၤဒိၣ်လၢတၢ်မူတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်နီၣ်နီၣ်န့ၣ် ပသမၤအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဖဲခဲလၢၣ်, တၢ်မဲတၢ်မါခဲလၢၣ်, တၢ်သးသမူအိၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်အဖီလၢၣ်ခဲလၢၣ် ကိးနံၤဒဲးလိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်ထံလၢတနံၤဒိးတနံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဟဲယုၤလီၤလၢထံကွၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. ထံလၢတၢ်ဒိးန့ၣ်လၢထံကွၢ်ခံတဖၣ် ကဲဘျုးလၢ ထံအိၣ်, တၢ်ဖီအိၣ်တုၤအိၣ်, တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး, လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ်ဘျုးတၢ်ဖိၣ်, ကဲဘျုးလၢတၢ်သးသမူခဲလၢၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထံမ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်တၢ်သးသမူခဲလၢၣ်အိၣ်မူတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီတဘျုး တၢ်လီၢ်ကိးတီးဒဲး ပှၤနီၣ်ဂံၢ်အါထီၣ်, တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်, တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအတက့ၢ်လဲၢ်ထီၣ်ဒီးဒိၣ်ထီၣ် တုၤလၢအမၤဟးဂီၤကွၢ်ထံယုၤအလီၢ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢအမ့ၢ် ထံကွၢ်ခံ, ထံထီၣ်ဟံၤ, ထံကပူၤလၢတၢ်တတိၣ်သ့ၣ်ပၤသးဒီးတၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိလၢတၢ်ကတြီဆၢဒီသအရဲၣ်သဲကတီးထံကွၢ်ခံလၢကျဲလၢအယုၣ်ကၤ လၢပုၤထူလံၤဖိဟီၣ်ကဝီၤ လီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢကီၢ်သုလ္လဟီၣ်ကဝီၤအဂီၢ်ဖဲ ၄/၂/၂၀၂၂ နံၣ်အနံၤ သ့ၣ်ပှၤဝဲကျိၤ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်လီၢ်ခၢၣ်သးပၤဆုတၢ်ကမံးတံၢ် ထုးထီၣ်ပၤဂၢ်ပၤကျၢဝဲဒၣ်တၢ်ဒီသအထံကွၢ်ခံအလံၢ်နဲၣ်ကျဲလၢပုၤအါဂၤကြးသ့ၣ်ညါဒီးကဘၣ်လုၤပိၣ်မၤထွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထံက့ၢ်, ထံကွၢ်ခံ, ထံလီၤဆုအလီၢ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် ကတီးသကိးအီတက့ၢ်, တၢ်ဂီၤ-ခဲဖဲ

ပုထူလံဖိလကီၣ်သုလုဟီၣ်ကဝီၣ်အပူတဖၣ် လာအလီၣ်အကျဲအဟီၣ်ကဝီၣ်ဖၣ်ဝဲ, အဝဲသ့ၣ်ကဟုကယၣ်ဒီးရဲၣ်သဲကတီၣ်အထံကွၣ်ခံ ဖ်လအဝဲသ့ၣ်အလုၣ်အလၢ အထူသနူအကျဲဖၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. လာတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤ, တၢ်လိၣ်ဘၣ်အါမံၤအဖီခိၣ် တကးဘၣ်မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး, တၢ်ကသ့ၣ်ကသံးတၢ်ဆီတလဲမအသးလဟီၣ်ခိၣ်ဒီတဘၣ်အယံ တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၣ်တၢ်ခဲလီၤဆီဖၣ်တၢ်လုၤပုထူလံဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖံးအိၣ်မအိၣ်ဒီးတၢ်လုၤအိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပညိၣ်လတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီသအထံကွၣ်ခံအလံာ်န့ၣ်ကျဲလကီၣ်သုလုဟီၣ်ကဝီၣ် မ့ၢ်ဒံးသိး-

- ပုထူလံဖိ, ပုလီၢ်ကဝီၣ်ဖိတဖၣ်ကအိၣ်မူဒီးသ့ဘၣ်ထံလအယုၣ်ကအဂီၢ်,
- လတၢ်ဒီသအထံကွၣ်ခံတၢ်မအပူ သန့ၣ်ကိးကယဒီးပုလအဘၣ်ထွဲဘၣ်လးခဲလၢ တၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်မသကိးတၢ်ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်,

- တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒီး တၢ်ဘၣ်အိၣ်ဖီၣ်အိၣ်တၢ်မတဖၣ် ဖ်သိးကန့ၢ်ဘၣ်ထံလအလီၢ်လီၢ်ဒီး တၢ်လုၤအိၣ်သးသမူတၢ်မကဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်,
- ထံကွၣ်ခံအလီၢ်လတၢ်ဒီသအတၢ်အီၤလလုၤလၢထူသနူအကျဲလပုၤလံလံသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဆဲးဒီသအက့ၤအီၤ,
- ထံကွၣ်ခံသ့ၣ်ပုၤလါဟ့ၤဒီးတၢ်မူအါကလုၣ်အလီၢ်တဖၣ် ကယုၣ်ကအဂီၢ်,
- ဒီဖျိတၢ်ဂ့ၢ်အကလုၣ်ကလုၣ်အယံ ထံကွၣ်ခံတၢ်လီၢ်လအဟးဂီၤတဖၣ် တၢ်ကဒီသအက့ၤအီၤဒီး ဒီဖျိမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်ဆီတလဲအယံ တၢ်ဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးတဖၣ်ကလီၤစ့ၤဒီး ဟီၣ်ကဝီၣ်ပုၤမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်အိၣ်သးကက့ၤဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးကဒါက့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီသအထံကွၣ်ခံအလံာ်န့ၣ်ကျဲအပူ, ထံကွၣ်ခံတၢ်လီၢ်လအကြးတၢ်ဒီသအဒီးဟံပနီၣ်အီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဖ်အဖိလၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

နိၣ်ဒီးထံကျိတဖၣ်ရဲၣ်သဲကတီၣ်သကိးအီၤဂုၤတက့ၢ်, ကဲဘျးလပုၤလီၢ်ကဝီၣ်ဖိအဂီၢ်လကျဲအါမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

■ တၢ်ကစီၣ် ■

- ထံကွၢ်ခံတၢ်လီၤလၢအမ့ၢ် ထံထီၣ်ဟံၣ်, ထံကပျၢ, ထံဖိကျိၤလၢပုၤထူလံၤဖိ, ပုၤလီၤကဝီၤဖိဒီးသၢပၢ် တ့ၢ်အီၤဒ်လုၢ်လၢ်ထူသန့အသိးလၢပျၢလံၤလံၤတဖၣ်, ထံကွၢ်ခံအလီၤလၢခါဆူညါကမၤပျဲၤန့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လီၤအဂၤလၢတၢ်ဘၣ်ဒီးသၢပၢ်အီၤအလီၤအိၣ်တဖၣ်,
- တၢ်လီၤအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိၣ်အမ့ၢ် တမၢ်, နိၣ်, ကမၤလၢတၢ်ဟံးန့ၢ်သ့ထံလၢဟံၣ်ယီၤအဂီၢ်, တၢ်သ့တၢ်ဖျးအဂီၢ်, တၢ်ဘျၣ်အိၣ်ဘျၣ်အိၣ်အဂီၢ်ဒီး, တၢ်ထူးထီၣ်ထံလီၤသဟီၣ်အဂီၢ်တဖၣ် အကါဒိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒီးသၢပၢ်မၤပျဲၤက့ၤထံတၢ်အိၣ်ယၤ
- တၢ်လီၤလၢတၢ်ထူးထီၣ်သ့ၣ်အါတလၢကွၢ်အခါဒီးထံလီၤသံးကွၢ်အယီၤ မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်ကဒါက့ၤအီၤအလီၤတဖၣ်.
- ထံအိၣ်ယုၤဟီၣ်ခိၣ်အလီၤ မ့ၢ်တၢ်လီၤလၢအကါဒိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒီးသၢပၢ်အီၤလၢအဆိအချ
- တၢ်လီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ဟးကသ့ၣ်အလီၤလၢအမ့ၢ်ထံလီၤဆူ, ထံကီၢ်, ထံခုၣ်ဒီးလုၢ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒီးသၢပၢ်အီၤ.

- တၢ်လီၤလၢကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၣ်ဝၣ်စဲထီၣ်အကလုာ်ကလုာ်အလီၤလၢပုၤထူလံၤလံၤဖိဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အဂီၢ်တဖၣ်.
- ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢအိၣ်ဆၣ်အလီၤယုၤဒီးမိအိၣ်တၢ်အလီၤတဖၣ်
- လီၤကဝီၤတၢ်ထူတၢ်ဘိၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢတဖၣ်အိၣ်မူဒီးမဲထီၣ်အလီၤ
- လုၢ်ပုၤလၢထံထီၣ်ဟံၣ်အိၣ်တၢ်အလီၤ
- တၢ်လီၤလၢအဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးဒီးဟးဂီၢ်ဖျိတၢ်မၤတၢ်ချ့ဟီၣ်လၢ် ဒီးတၢ်မၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်မၤအါတလၢအခါအလီၤ

တၢ်ဒီးသၢပၢ်ထံကွၢ်ခံအလီၤတဖၣ်အပူၤ ဒ်သိးထံအတၢ်ယုၤကကအိၣ်အဂီၢ်, ပုၤထူလံၤဖိဒီးပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်ကသ့ဘၣ်ထံတုၤဖိစိလံၤစိအဂီၢ် တၢ်ကဘၣ်လုၢ်ပိာ်မၤထွဲတၢ်ဘျၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတ်တၢ်ဘျၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တခါ ဒ်လီၤကဝီၤတၢ်ဘျၣ်ဒီးဝဲကျိၤလၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်အတၢ်ဘျၣ်အိၣ်အသိး တၢ်ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဘျၣ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဒီးသၢပၢ်ထံကွၢ်ခံလၢတၢ်ဘၣ်လုၢ်ပိာ်မၤထွဲအီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်-

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံၤကျိၤ, ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၣ်ဝၣ်စဲထီၣ်အလီၤတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ် ကတီၤသကိးအီၤတက့ၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခုၣ်, KWC

တာ်ဒီသအထံကွၢ်ခံဟီၣ်ကဝီအပူတာ်တဘၣ် မတၢ်ချၢ်ထံကမုၢ်, တ့ထံတမၢ်, မထံလီသဟီၣ်, ဒီးမန့ၢ်ထံမိဘိဘၣ်, တာ်တဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တာ်သ့ၣ် ထီၣ်နီတမံဘၣ်, တာ်တဘၣ်မတၢ်ချၢ်ဟီၣ်ခိၣ်, တာ် ချၢ်တာ်တံာ်တံာ်ဘိတမံဂ့ၤတမံဂ့ၤနီတခါဘၣ်. တာ်တ ဘၣ်မတၢ်ချၢ်ဟီၣ်ခိၣ်, တာ်ချၢ်တာ်တံာ်တံာ်ဘိ, ဒီးတာ် ကူးကျိၢ်ပနၢ်အဆၣ်ဘၣ်. လ့တက့ၤတာ်တဘၣ်ကျိၢ်သ့ၣ် ကျိၣ်တဘၣ်. တာ်တဘၣ်ပျဲလီကဆီ, ကျိၢ်, ပနၢ်, မဲာ် တဲးလဲးတဖၣ်ဒီး တာ်တဘၣ်ပျဲအိၣ် ကျိၢ် ပနၢ် အဆၣ် ဘၣ်. တာ်တဘၣ်ခးအိၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံလၢ်ဒီး တာ်တ ဘၣ်ဖိၣ်အိၣ်ဒုၣ်ဖိၣ်အိၣ်ညၣ်ဘၣ်. တာ်တဘၣ်တ့ထီၣ် သိလ့ၣ် (မိထီၣ်) ကျဲမုၢ်ကျဲဘိဘၣ်. တာ်တဘၣ်ဒုးအိၣ် ထီၣ်နီတဂတၢ်ဖံးအိၣ်မအိၣ်ကျိးဘၣ်, တာ်တဘၣ် ချၢ်ဟီၣ်လၢ်တာ်အိၣ်ယၤဘၣ်, တာ်တဘၣ်ဒွဲၣ်လဲးမ့ၢ်

အူဘၣ်. စံာ်, ခုး, ကရၢ်လၢတာ်ဟ့ၣ်ပာ်တာ်မအိၣ်ဟဲ အခွဲးတဖၣ် တာ်တဘၣ်မလဲာ်ထီၣ်အိၣ်ဘၣ်. တာ်တဘၣ် သ့ၣ်တာ်မူတာ်ဘျီးအထူၣ်အဘိဘၣ်ဒီးတာ်တဘၣ်ခါပ တာ်တာ်သိၣ်တာ်သိတာ်ဘျီလၢတာ်ဟံလီအိၣ်တဖၣ်ဘၣ်.

လၢတာ်ဒီသအထံကွၢ်ခံအလီၢ်အဂီၢ် တမ့ၢ်ထဲ လီၢ်ကဝီသဝီဖိ, ပှၤထူလံဖိ, လီၢ်ကဝီခိၣ်နီဒီးပှၤ ထူလံဖိခိၣ်နီတဖၣ်ကဘၣ်ပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတာ်ဒီ သအဒီးအံးထွဲကွၢ်ထွဲအိၣ်ဘၣ်. ခုၣ်အဲၣ်ယုာ်ခိၣ်နီဘၣ် ထွဲလၢလီၢ်ခါသးပတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ကီၢ်ဂ့ၢ်ပတီၢ်ဒ်အမ့ၢ် တာ်ဒီ သအကမံးတံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ပှၤဂ့ၢ်ကျိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, စံာ်ပဲၤသ့ၣ် ပှၤဂ့ၢ်ကျိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, စာ်ပှၤထးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘုၣ်ဖိၣ်မညၣ်ပဲၤ ကျိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝံစံာ်တီဆူပဲၤကျိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ အိၣ်ဒီးအမူအဒါ စုာ်စုာ်လၢအသန့ၣ်ဒ်ပဲၤလၢပျဲပျဲ. လၢတာ်အံးထွဲကွၢ် ထွဲထံကွၢ်ခံအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

ဟီၣ်ခိၣ်ကာ်လၢ်အလီၢ်, ထံဒိၣ်ကာ်လၢ်အလီၢ်, ဒီးတာ်ချၢ်ဟီၣ်လၢ်အလီၢ်လၢအမၤဟးဂီၢ်တာ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်မုၢ်တဖၣ် တာ်ကြးဒီသအမၤဂ့ၤဒီးကတီၤသကိးအိၣ်. တာ်ဂီၢ်-ခုစံာ်

ထံအိၣ်ဒီးအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်

အါယဲစု

ပျၢ် ဟူးဂဲတၢ်လၢအကတၢ်န့ၣ်ခဲးတၢ်လၢပျၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖု လၢအမ့ၢ် (တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲတၢ်မၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢ) ကွဲးပျၢ်ထီၣ်ဝဲလၢပျၢ်စဲၣ်နီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တဲဝဲလၢ ပမ့ၢ်တဂ့ၢ်ကွဲးစးဂဲလိာ်တၢ်လၢခဲအံၤဒီးလၢခံန့ၣ်အတီၢ်ပူၤအံၤဘၣ်န့ၣ်. ပျၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ်သၢပူတပူ ကကွၢ်ဆၢၣ်ခဲၣ်ဝဲဒီးထံကနိကန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤဘၣ်ဒိပျၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဖိအကကွၢ်လၢအကထီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဖိလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ် ကဘၣ်စးထီၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးကဘၣ်မၤအံၤခဲအံၤတဘျီယီ, ဒီးပအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ထံကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကစးထီၣ်ဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးလၢတၢ်ကမၤဝဲကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ထံအတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖးဒိၣ်လၢအန့ၣ် ၅၀ အတီၢ်ပူၤအံၤလၢကအိၣ်ဒီးတၢ်တိာ်ဟ်

နီၣ်နီၣ် လၢအကမၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်အထံကျိလၢအဘူးကလီၤသံးတဖၣ် ဒီးကပၤယၢ်ဒီးသဖၢထံဖိနိဖိဒ်ပျၢ်ကညီခွဲးယၢ်အခိၣ်တယၢ်အသိး, ဒီးတမ့ၢ်ဒ်တၢ်န့ၣ်ဘျူးအသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပျၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဒွဲပူၤလၢအဟူးဂဲတၢ်တဖၣ်တဲဝဲလၢ ပျၢ်ကမ့ၢ်အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်အဂံၢ်အဘါမ့ၢ်အိၣ်လၢပျၢ်န့ၣ်, ပမၤန့ၢ်ဝဲတၢ်ဒီးသဖၢလၢပတမၤတၢ်နီတဘျီဘၣ်အံၤသ့ဝဲ, မ့ၢ်လၢပသ့တၢ်အံၤလၢပသးသမ့ဒီးတစါအံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်, ပဒိၣ်ပပျၢ်လၢအယုၣ်အသးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ကရၢကရိဖးဒိၣ်လၢအမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဘျုးလီၤကျိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ် ကထီဒါဆၢက့ၤဝဲတၢ်ဒ်သိးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲအံၤသ့တကဲထီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယီ, ပကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲပျၢ်ကမ့ၢ်အတၢ်န့ၣ်လီၤဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢပဟီၣ်ခိၣ်အထံအဂီၢ် ဒီးဟ်ပျၢ်ထီၣ်ပျၢ်ကမ့ၢ်အတၢ်

ထံမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢတၢ်သးသမ့ခဲလၢအဂီၢ်လီၤ. ထံမ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢခဲလၢအိၣ်မူတသ့ဘၣ်. တၢ်ဂီၤ-ခွဲး

ဟ်သးလၢတၢ်လီၢ်ကိးတီးဒဲးလၢအကလုာ်သိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်လၢ
တၢ်ပၤယၢ်က့ၢ်နီၣ်, ထံကျိ, ဒီးထံအတၢ်မူတၢ်လၢအ
လုာ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်တဖၣ်ဖဲပမၤသ့ဒဲးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

“ခဲအံၤ မ့တမ့ၢ်နီတၢ်ဘျီဘၣ်ခါ.” ထံကျိ, နီၣ်,
ဟီၣ်ကဝီၤစုၣ်စီၣ်တၢ်လီၢ်တဖၣ် ဒီးထံအံၤလၢအလုာ်အ
ပွၤဒိၣ်နီၢ်မးလၢအဟ်မူပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်တြီ
တံာ်ယၢ်အီၤလၢထံတမၢၣ်, တၢ်မၤတံာ်တၢ်အီၤလၢတၢ်
ကမ့ၢ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်တဖၣ်လၢအပၣ်ယုာ်ဒီး
ကံာ်အသံးအကံာ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီလၢအဂုၤ
အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. GMO (ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ, တၢ်ခဲ
တၢ်မၤလၢတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢဖဲဖိကဟၣ်ပီညါ) အတၢ်မၤသ
ကိးတၢ်, ပုၤဘျုးလီၤစုၣ်လၢအခူၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ
တဖၣ်, ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျၢ်တဖၣ် ဒီးတၢ်သ့ပ
လးစတုးတဘျီဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်
ဘၣ်ဟ်ဒုၣ်ဟ်ကမၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆၢ
ကတီၢ်လၢပကဘၣ်ထီၣ်အါဆၢက့ၢ်ခိပနံၣ်ဒီးကရူၢ်ကရု
လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးလၢအမၤပဟးဂီၤပထံ
ကျိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

အပူၤကွၢ်လၢဒိၣ်ခဲဘၣ်န့ၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ချုပုၤခိၣ်
ပုၤနၢ်အဒိၣ်အထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အၢၣ်လီၤဝဲလၢ ဖဲ ၂၀၃၀
နံၣ်န့ၣ် ပဟီၣ်ခိၣ်ဖျါအံၤကဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဒီသအ
ဖိလၢအစုၣ်ကတၢ်အမုးကယၤ ၃၀ န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ
မ့ၢ်တၢ်ကဆဲးလဲၤဆူညါခိၣ်ခါလၢအရူၤဒိၣ်တခါန့ၣ်, ဖဲ
အ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲရဲရဲဖျါဖျါလၢပကဘၣ်လဲ
သကိးဆူညါ ဒီးဒီသပဟီၣ်ခိၣ်အံၤအစုၣ်ကတၢ်တ
တၢ်, အယိပထံကျိ, နီၣ်, ဒီးဟီၣ်ခိၣ်စုၣ်စီၣ်တၢ်လီၢ်တ
ဖၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကအိၣ်မူဘၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တနံၣ်အံၤလၢမးရၣ်န့ၣ်တၢ်ကမၤနီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်
အတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤ, ဒီးကမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးစံၣ်စိၣ်နီၢ်စီၢ်
ဖျိၣ်ထံအတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ပီၣ်သကိးဖးဒိၣ်ဒီးကမ့ၢ်
ဝဲတၢ်တၢ်ပီၣ်သကိးလၢအရူၤဒိၣ်တကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
ပုၤလၢအဂဲၤလိာ်ထီၣ်ဒါတၢ်လၢထံတကပတဖၣ် ဒီးထံကီၢ်

ဖဲနီၢ်တဖၣ်ကယုထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ခိၣ်နီၢ်တဖၣ်
ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤ ဒီးကဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စု
အလၢအပုၤလၢတၢ်ကမၤဂုၤထီၣ်က့ၢ်ထံလၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိအ
တၢ်စံၣ်စိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပကဘၣ်မၤအီၤတချုးလၢအဖဲခဲဒဲးဘၣ်န့ၣ်
လီၤ. ပုၤကိးဂၤဒဲးလၢဟီၣ်ခိၣ်ဖျါတဘၣ်အံၤဒီးသန့
ထီၣ်အသးလၢထံလၢကအိၣ်မူဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်
လီၤဟ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်အတၢ်ကိးသ
တြီထီၣ်အံၤ လၢတၢ်ကဒီသအက့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ထံအံၤအ
တၢ်မူတၢ် ဒီးဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါသကိးဆူတၢ်လီၢ်ကိးတီး
ဒဲးတက့ၢ်.

ပတၢ်ဂဲၤလိာ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်လၢတၢ်ထီ
ဒါတၢ်မၤပဟးဂီၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် ဒီးတၢ်မၤပဟးဂီၤ
န့ၣ်ဆၢၣ်ခိဖျိပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကွၢ်ဒုၣ်ထဲနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်
ဘျုးဒီးတၢ်ကမၤန့ၢ်သိအါအါအဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပက
ဟ်ဖျိၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်သးအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဒီးပဟူးဂဲၤလၢအနံၣ်
တဖၣ်အနံၣ်လၢတၢ်ကဒီသအက့ၢ်ပဟီၣ်ခိၣ်ဖျါအံၤတ
တၢ်, အယိတၢ်မူတၢ်ကအါထီၣ်ဒီးမူထီၣ်ဂဲၤထီၣ်ဝဲဒုၣ်
န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်ခဲအံၤန့ၣ် ပကဟ်သ့ၣ်ဟ်သးသကိးလၢ
ပတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤကမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိၣ် လၢတၢ်ပၤကတီၢ်
က့ၢ်ထံ, လၢအမ့ၢ်တၢ်သးသမူအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢအရူ
ဒိၣ်ကတၢ်တမံၤန့ၣ်လီၤ. ■

ပုၤပထံကျိယုၤလီၤသဘျုးတက့ၢ်. ပတၢ်အဲၣ်ဒီးလၢတၢ်ကတြီမၤတံာ်
တၢ်ပထံကျိနီတမံၤဘၣ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်စါ

တ်စီၣ်ကဖီထီၣ်ကညီလုၢ်လၢထုသန့ဘၣ်ယးတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကဟုကယၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံၤလၢ

သုလုၤကီၤဂ့ၤ

**ကညီပှၤထုလံၤဖိ အတၢ်အၢ်လီၤသးအလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဘၣ်ယးတၢ်ပၤယၢ်သကိးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ
တၢ်မံၤလၢလၢယီၣ်လိာ်တြီၤ**

လီၤ ကဝီၤကမုၢ်လၢ ယီၣ်လိာ်တြီၤဟီၣ်ကဝီၤ၊ ပၣ်ယုၣ်ဒီးခိၣ်နၢ်ခၢ်စးအပတီၢ်တဖၣ်အပတီၢ် လၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်တၢ်ပၤတၢ်ပြး၊ ကညီဒီကလုာ်ကသးကရၤ၊ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးသးမုၢ်ဒိၣ်သးက့ၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၅)၊ သ့ၣ်ပှၤ၊ စံာ်ပျဲသ့ၣ်ဖျး၊ စၢ်ပူၤထးပူၤ၊ ကူၣ်သ့ဆဲးလၢ၊ ဒီးခိၣ်သ့ဝဲကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်၊ ယီၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်ကရၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်ကမံးတံာ်ဒီးတၢ်မၤကရၢ်တဖၣ်၊ ကညီပိာ်မုၢ်ကရၤ၊ ကညီဖိခိၣ်ယၢ်ဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပှၤဘျးစဲကရၤ-ခ့ၢ်စံာ်၊ ကဆီထၢၣ်ပှၤတတၢ်သ့ၣ်ပှၤ၊ လီၤကဝီၤပှၤနီၣ်ချဲဖိ၊ ပှၤယုၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်ဖိ ယုၣ်ဒီးသိၣ်မ့ၢ်ကရၢ်ခၢ်စးတဖၣ်၊ မၤသကိးဝဲဒၣ်စံာ်စီၤန့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဖျိၣ်လိာ်သးဖဲ လၢယုၤ

၂၇ သီ တုၤ ၂၈ သီ၊ ၂၀၂၂ နံၣ် ဖဲတၢ်လီၤဝၣ်ကျဲၣ်ထုၣ်သဝီ၊ ခိပူးကရၢ်၊ ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်၊ မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်/သးက့ (၅) န့ၣ်လီၤ၊ ခၢ်စးခဲလၢာ် (၁၃၅) ဂၤဟဲထီၣ်ဝဲမူးတဘျီအံၤ လၢအခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ “တၢ်စီၣ်ကဖီထီၣ် ကညီလုၢ်လၢထုသန့ ဘၣ်ယးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ ဒီးဒူသဝီကပှၤတၢ်မၤသန့ၣ်” န့ၣ်လီၤ။

ယီၣ်လိာ်တြီၤဟီၣ်ကဝီၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်လီၤတတီၤလၢ အလၢပျဲဒီးတၢ်မုတတၢ်အါကလုာ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး၊ ကီၢ်ဘျးသ့ၣ်ပှၤ၊ လၢထာသ့ၣ်ပှၤ၊ ဆိသ့ၣ်ပှၤ၊ ကွီၤမိၤကွီၤသ့ၣ်ပှၤ၊ ဒီး ကနာသ့ၣ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ အါကလုာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဖျါပ

မူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကွၢ်ဖဲတၢ်ကစီၣ်ကဖီထီၣ်ကညီလုၢ်လၢထုသန့ဘၣ်ယးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢအဆၢကတီၢ်၊ တၢ်ဂီၤ-ခ့ၢ်စံာ်

လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်, သဝီဖဲယုၣ်ဒီးကီၢ်ရှ့ၣ်ကီၢ်ဆၢခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်က့ၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်လၢကဒိသဒါသကိးတၢ်မံလၢလၢဒိၣ်ပွၤဒိၣ်ဒ်လဲၣ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်

တၢ်ဘၣ်ယိၣ်တၢ်လၢအဂီၢ်တဖၣ် အိၣ်ဆိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢဖဲကီၢ်ဖိတၢ်မံလၢအကလုာ်လၢအမ့ၢ်လၢခါၣ်သန့ၣ်ဒ်အမ့ၢ် ဘီၣ်သိၣ်ဖးဒိၣ်, ထွံၣ်မံ, ထီၣ်ပုၣ်, ယိဟီၣ်လါ, ယိဟီၣ်ဘီ, ခုစံၣ်ပိၣ်, ချဲးဘီ, တၢ်ဘီနၢ, သယုၢ်ပုၢ်, ထီၣ်ကိး,ဒီး ပျဲၣ်ပျဲၣ် သ့ၣ်တဖၣ် ပၣ်ယုၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်မံလၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢပမိၢ်ပၢဖဲဖုအထံအကီၢ်ပူၤအံၤ မၤကၢ်မၤကျၢက့ၤဝဲဒၣ် ပကညီပုၤထူလံၤဖိအတၢ်မ့ၢ်တၢ် ဒီးအတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးန့ၣ်ဆၢလၢအဒိၣ်အယိၣ် ဟဲခိဖျိအသးလၢ ပမိၢ်ပၢဖဲဖုအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ် ဒီးအလၢလၢထူသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢတၢ်လၢတဖၣ်အံၤ သိၣ်လိပုၤလၢပအိၣ်ဒီးတၢ်ယုးယိၣ်ပာ်ကဲလၢပကပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ဒီးဒုးယုၣ်ကၢပန့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢ, တကတီၢ်လီၤ ပကသ့အိၣ်မူယုဖိးလိာ်သးဒီးပခိၣ်ယၢတံၤသကိးလၢအမ့ၢ်ဆၢဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံလၢ ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်ဘၣ်တ့ဝဲလၢန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢသန့က့, မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ, ထံရှၢ်ကီၢ်သးအတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်တၢ်ကသ့ၣ်ကသးတၢ်ဆိတလဲသး, ခိဝံး-၁၉ တၢ်ဆါသတြိာ်အတၢ်တြိမတံၢ်တံၢ်, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂုၤအဂတဖၣ်လၢ အ

ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူအတၢ်တဘံၣ်တဘၢအယိၣ် ကညီတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ ဒီးမိၢ်ပၢဖဲဖုလၢလၢထူသန့ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်သဲကတီၤကျၢ န့ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢဒီး ဆၢဖဲကီၢ်ဖိမံလၢ ဆံးလီၤစ့ၤလီၤကွံာ်ဝဲကွံာ်ကွံာ်လၢကီၢ်သုလုၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဒိသဒါပယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်အမ့ၢ်ထီၣ်, ယိၣ်လိာ်တြိာ်ဆၢဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံလၢလၢအစၢလီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒိကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပျဲၣ်ပျဲၣ်မ့ၢ်တြိာ်ကီၢ်ရှ့ၣ် မၤဖျါထီၣ်တ့ၢ်လံတၢ်ဒုးလုၤထွဲတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် ခိဖျိပျီပူၤသ့ၣ်ပျဲၣ်ပျဲၣ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်လံ ငူသဝီဂၤပုၤလၢ ကဟူးဂဲၤဒုးလုၤထွဲတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤဆၢဖိကီၢ်ဖိတၢ်မံလၢအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢတဖၣ်, ဒီးကကွံာ်စ့ၣ်ကယၢ်တၢ်ခးဆါတၢ်မံလၢလၢတဖိးသဲစး ဒီးတၢ်မၤဟ့ၣ်သ့ၣ်တၢ်မၤလၢယိၣ်လိာ်တြိာ်ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ထဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအအိၣ်တ့ၢ်လံတဖၣ်အံၤတလၢပျဲၣ်ဒီးဘၣ် - အလီၢ်အိၣ်လၢ ပကဘၣ်ခါထီၣ်ခိၣ်ခါ လၢပကမၤထီၣ်ဂဲၤထီၣ်က့ၤ ပကညီဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ, တၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တၢ်ဒုၣ်တၢ်

မူးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဖဲတၢ်ကစီၣ်ကဖီထီၣ်ကညီၣ်လၢလၢထူၤသန့ဘၣ်ဃးတၢ်ကွၢ်ထဲကဟုကယၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်အဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခုစဲၢ်

ထူ, တကတီၢ်ဃီ ဘၣ်မအါထီၣ်လီၢ်ကဝီထံဖိကီၢ်ဖိ, ကရူၢ်ကရၢသဘျူတဖၣ် ဒီးပှၤဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးခဲလၢ် အတၢ်ကနၣ်ဃုၣ်ဒီးမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ဒီသဖၢပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

မူးတဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒီးသိး -

- ၁. ကမၤအါထီၣ်ကွၢ် တၢ်သ့ၣ်ညါဟ်လၢ်ဟ်ပှၤ ကညီတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ, လၢလၢထူၤသန့, တၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ် ဒီးတၢ်တုၣ်တၢ်ထူတဖၣ်လၢဒုးယုၣ်ကၢဝဲဒၣ် တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်သဲကတီၢ်ကွၢ်ခိၣ်ယၤန့ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၤ ဃုၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်တဖၣ်လၢတစိဘၣ်တစိအဂီၢ်,
- ၂. ကမၤအါထီၣ်ကမ့ၢ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ် ငူသဝီကၤပှၤသ့ၣ်တဖၣ် အမူဒါဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ကွၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်, ဒီး
- ၃. ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် ပှၤလၢအဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲလိာ်သး ဒီးတၢ်ဟံးသကိးမူဒါ လၢတၢ်ဒုးလူပိာ်ထွဲ ကီၢ်သူလုၤသ့ၣ်ပှၤဝဲကျိၤအဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ

တၢ်ဘျူ ဒီးကညီပှၤထူလံၤဖိအလၢလၢထူၤသန့, တၢ်စ့ၢ်တၢ်နၢ် ဒီးတၢ်တုၣ်တၢ်ထူတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထံၣ်လိာ်သကိး ခံသီအတီၢ်ပှၤ တၢ်တၢ်ပီၣ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလိာ်သကိးသးတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃး (၁) ဃီၣ်လိာ်တြီၤအတၢ်ကါဒိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ကွၢ် န့ဆၣ်တၢ်မူအါကလုာ်, (၂) တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါထံၣ်န့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်အစၢလၢအပူၤကွံာ်တဖၣ်, (၃) တၢ်ထီၣ်သတြီၤတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်လၢပှၤထူလံၤဖိ ဒီးစဲအ့ၣ်အကျဲ, (၄) ကီၢ်သူလုၤသ့ၣ်ပှၤဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျူ ဒီးတၢ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီလၢတၢ်လုၤသ့ၣ်ခါပတၢ်, ပၣ်ဃုာ်စ့ၢ်ကိးဒီးလၢလၢထူၤသန့အတၢ်စံၣ်ညိၣ်အကျိၤအကျဲ, ဒီး (၅) တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်ဃီၣ်လိာ်တြီၤဒုသဝီကၤပှၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢ (၃) နံၣ်အတီၢ်ပှၤ ဒီးခါဆူညါတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တၢ်ပီၣ်ဟ့ၣ်လိာ်သကိးခံသီအတီၢ်ပှၤ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢလၢတဖၣ်အံၤ တၢ်အၢၣ်အီၤတူၢ်လိာ်သကိးအီၤလၢတၢ်ကမၤဖျါထီၣ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၤန့ၣ်လီၤ.

- ၁. တၢ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်ကမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ညါ ခဲၣ်ဖု (Campaign) ဘၣ်ဃး တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်,

လါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၂၂ နံၣ်

- ၂. တ်မအါထီၣ် နူသဝီဂပျာ်ဂံၢ်ဘါ, ကံၢ်စီတံၢ်သ့ တ်ဘၣ် ဒီးတံၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢလၢအလိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢနူသဝီဂပျာ်တဖၣ်ကဟူးဂဲၤအဂီၢ်,
- ၃. တ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပှၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးနူသဝီဂပျာ်က မံးတံၢ်,
- ၄. တ်မမူထီၣ်က့ၤတံၢ်ဒုၣ်တံၢ်ထူအလီၢ် ဒီးတံၢ်ဟ်လီၤ မၤလီၤလဲက့ၤ တံၢ်တြီတံၢ်ယုးဒီးအိၣ်တံၢ်မံၤလၢ် အဟီၣ်ကဝီတဖၣ်ဒ်သိးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်တဖၣ် ကဖံၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ် ဒီးဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်,
- ၅. တ်မတုၤလီၤက့ၤ တ်ဒုးလူထွဲတံၢ်သိၣ်တံၢ်သီတံၢ် ဘျၢ ဘၣ်ယးတံၢ်တြီတံၢ်ယုးဒီးအိၣ် ဒီးမၤကတံၢ်မံၤ လၢ်လၢအစၢကၤ, အစၢလီၤဘၣ်ယိၣ်, အစၢဘူး ကလီၤတုၣ် ယုၣ်ဒီး အကလုာ်လၢလုာ်လၢထူသနူ န့ၣ်ဝဲထုဝဲတဖၣ်,
- ၆. တ်ထုးထီၣ်တံၢ်ကလုာ်တြီတံၢ်တစီၢ်တလီၢ် ဘၣ်ယး တံၢ်ယုးဒီးအိၣ်တၤယီၤအမိၢ်မ့ၢ်ဂုၤ, အဖါမ့ၢ်ဂုၤလၢ ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးလၢယိၣ်လိာ်တြီပူၤ ဒ်သိးတၤယီၤ အနီၣ်ဂံၢ်ကဟဲက့ၤအါထီၣ်တုၤလၢအစၢသ့ၣ်ဂုထီၣ် ဆူညါကသ့အဂီၢ်,
- ၇. တ်ထုးထီၣ်တံၢ်ကလုာ်လီၤဆီ လၢပှၤတဘၣ်ဒုးအိၣ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ် လၢအခိၣ်တံၢ်ယိၣ်လိာ်က့ၢ်

- မ့တမ့ၢ် ဖဲအဟဲန့ၣ်လီၤဆူနူသဝီတံၢ်အိၣ်တံၢ်ဆိးအ ဟီၣ်ကဝီအခါ ဒ်မိၢ်ပာ်ဖဲဖုတံၢ်စ့ၢ်တံၢ်န့ၣ်တံၢ်ဒုၣ်တံၢ် ထူအိၣ်အသိး.
- ၈. တ်ကပတုၣ်ကွံာ်တံၢ်ဆိးအိၣ်ညါလၢလီၤမ့ၢ်အူ လၢ ယိၣ်လိာ်က့ၢ် ဒီးအဒုအတြီ မ့တမ့ၢ်ထံဖိက့ၢ်ကိး ဘိဒဲးအပူၤ, ဒီး
- ၉. တ်သ့ၣ်ပှၤထီၣ်က့ၤသ့ၣ်ပှၤလၢအလီၤဟံလီၤပျီဒီး ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်လုာ်ထီၣ်လုာ်လီၤအကျဲ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢအဟဲထီၣ်တံၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဘျီဝဲအံၤကိးဂၤဒဲး သးလီၤပလိာ် ဒီးအၢၣ်လီၤတုၤလိာ်ဝဲလၢလၢပှၤပှၤလၢ ပကဖိၣ်လိာ်စုမၤသကိးတံၢ်အါထီၣ်ဘူးဘူးတံၢ်တံၢ် လၢ တံၢ်ဒီသအဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ် မ့တမ့ၢ် တံၢ်လုာ်ပိာ်မၤထွဲ တံၢ်မံၤလၢ်တံၢ်သိၣ်တံၢ်သီတံၢ်ဘျၢ, တံၢ်ကစီၣ်ကဖိထီၣ် ကညီတံၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤ ဒီးလုာ်လၢထူသနူ ဘၣ်ယး တံၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲတံၢ်မံၤလၢ်, ဒီး အိၣ်မူမၤထွဲ ဆၣ်ဖိ ကီၢ်ဖိတံၢ်မံၤလၢ်တံၢ်သိၣ်တံၢ်သီတံၢ်ဘျၢလၢ ကီၢ်သူလုၤ သ့ၣ်ပှၤပဒိၣ်ဟ်လီၤဝဲတဖၣ် ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်, ဒီးအခိၣ် ယၤတံၤသကိးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိမံၤလၢ်, ကဆဲးအိၣ်မူသ တြုၤယုာ်တံၢ် ဒီးဂုထီၣ်ပသီထီၣ်သကိးဆူညါကွၢ်ကွၢ် လၢယိၣ်လိာ်တံၢ်မုာ်တံၢ်ခုၣ်ကရၢၢ် အယိၣ်လိာ်တြီပူၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ■

တီၣ်နီၣ်မုၢ်ထီၣ်ပှၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်ကက့ၤဆူဟံၣ်အဂီၢ် ကျဲတအိၣ်ဒီးဘၣ်

စိၤမိၢ်န့ၢ်ကီၢ်

“သီခါဖျၢၣ်န့ၣ်က့ မ့ၢ်အူအိၣ်ကွံာ်လၢလံးဒီးဘၣ်ဒီးကျိဖးဒိၣ်န့ၣ်, ယနီၣ်ကစၢ်ယဟံၣ်သန့ၣ်က့ ဘၣ်ဒီး ကျိဖးဒိၣ်လီၤပှၤလၢလံး ဒီးအိၣ်တ့ၢ်ထဲအထူၣ်လီၤ. ယံာ်ယံာ်အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲသ့ၣ်လၢအဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်လၢလံး.” အူကရၢၣ်ထၣ်သဝီဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဂၤလၢအမ့ၢ် တံအိၣ်န့ၣ် တဲဘၣ်ပှၤလၢ ကတီၢ်အံၤအသဝီတၢ်အိၣ် သးလၢအကဲထီၣ်သးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

က ညီကီၢ်စဲၣ်, ရၤမတံၣ်ဝ့ၢ်ကလံးထံး, တီၣ်နီၣ် မုၢ်ထီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ် စးထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ် ခံ တၢ်ဒုးတၢ်ယု တၢ်ဘၣ်ကံာ်ဂုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကထီၣ်ဝဲ လၢ (KNLA-ကညီတၢ်ထူၣ်ဖျးသးမုၢ်ဒိၣ်သးဟံးဖျိၣ်သး ကရၢၢ် ဒီးသးကီၢ်ကးသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢတပယူၣ် ယီၤ ဒီးဖဲအပူၤကွံာ် ၂၀၂၁ နံၣ်လၢဒိၣ်စ့ဘၣ် ၁၄ သီ အကတီၢ် ပယီၤသးကီၢ်ကးတကယ စးထီၣ်မၤဝဲတၢ် ထီၣ်ဒုးလၢမူကပိာ်လိလၢကဘီယူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲလ့ က့ၣ်ကီၢ် တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်ပနီၣ်ဝ့ၢ်သီအံၤအပူၤတက တီၢ်ယီၤဒီးဒူသဝီအိၣ်ဖဲသ့ၣ်မ့ၢ်န့ၢ်ဒီးတကျိၤ ဒိဖျိတၢ်ဒုး

တၢ်ယု တၢ်ဖျၢၣ်ဆၢအယီၤ ဘၣ်သးလီၤသးကျဲတဆီဘၣ် တဆီ တုၤကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲကမံးတံာ်လၢအဆီၣ် ထွဲမၤစၢပှၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ထာယာ်ဝဲစရီ တၢ်မၤနီၣ်မၤပၤအသိး ကတီၢ်အံၤပှၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဟံးပနီၣ်ယာ်ဝဲတၢ်လီၤအိၣ်ဝဲ ၆ တီၤ (side-1 to 6) ဒီးပှၤကမ့ၢ်လၢအဘၣ်ယ့ၢ်မ့ၢ်စံာ်ဖျိး အနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢအိၣ်ဝဲ (၂၆,၀၀၀) ဘျဲန့ၣ်လီၤ.

ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကတီၢ်အံၤလၢကက့ၤအိၣ် ဆိးလၢအဒူသဝီတၢ်လီၤတၢ်ကျဲ က့ၤဖဲအိၣ်မၤအိၣ်တၢ် အဂီၢ်တခီ တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်, တၢ်အိၣ်သးတဟ့ၣ်အဝဲ သ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တပျဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးဘၣ်ဒိဖျိလၢဒူ

တီၣ်နီၣ်မုၢ်ထီၣ်ပှၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိဒီးဖိဒိသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ဂီၤ-စိၤမိၢ်န့ၢ်ကီၢ်

သဝီအပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ဒံးအဖၤမ့ၢ်, ပယီၤသုး ကိၣ်ကးတဖၣ်အိၣ်ဆီလီၤသးလၢဒူသဝီအပူၤဒံးအ ယိၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ဂါဒီၣ်မိၣ်ကွီ လၢအိၣ်ဆိးလၢ ဆိၣ်စံၣ်မ့ၣ် (ဆံ့စည်းမြိုင်) သဝီတဂၤတဲဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ဒူသဝီ တၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဒံးအံၤစ့ၢ်ကိးလီၤ “ပအဲၣ်ဒီးကွၢ် လၢပဟံၣ်န့ၣ်တဘၣ်ကိၣ်ကးလၢဘၣ်, ပကိၣ်ကး လၢပကက့ၤန့ၣ်မဟါတနံၤသီၣ်ကဒီးသ့သ့တနံၤဒီးတ ဘျီ နက့ၤကဘျီဒ်ဒါ. ဆိၣ်စံၣ်မ့ၣ်ဒုသီၣ်ဟူထဲကျိဖးဒိၣ် လီၤ. မ့ၢ်လၢသ့ၣ်ဘီဘိတကပၤဒု ကျိဖိတဖၣ်သီၣ် ဝဲသ့သ့တနံၤလီၤ. ပဝဲဒုတၢ်ဒုးတၢ်ယၤန့ၣ်ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ ဝံၤလၢထးလံ ဘၣ်မနုၤလဲၣ် ပအဲၣ်ကွၢ်အိၣ်ဘၣ်သးလၢ ပဟံၣ်ပယီၤ. ပအိၣ်ဒီးပဟံၣ်ပယီၤန့ၣ်မ့ၢ်လီၤ အိၣ် ဘၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, သ့ၣ်ဝံၤဂ့ၤဂ့ၤ, လီၤဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်ပမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ် ဒီးပဟံၣ်ပယီၤန့ၣ်မ့ၢ်လီၤ” အဂ့ၢ်တဲဖျါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တလါဂီၢ်တလါဂီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်တခီ ကမံးတံၢ် လၢအကွၢ်ထွဲတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ယုၤန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအသိး တလါန့ၣ်ပုၤနီၢ်တဂၤဒီးန့ၢ်ဘၣ်

ဝဲစ့တၢ်မၤစၢၤ (၄၀၀ ဘး) ဘျီအဖီခိၣ် လၢအဝဲသ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲလၢသ့ၣ်အိၣ်ဝဲတလၢ တပျဲဘၣ်ဒီး ဘၣ်လဲၤမၤဒီးလဲၤသး (တူၢ်ငါ) ဒ်အမ့ၢ် ဘီးဘုၣ်, သ့ၣ်ဝဲ, ကုၢ်သ့ၣ်တၢ်မၤကလုာ်ကလုာ်တဖၣ် လၢတနံၤဂီၢ်တၢ်အိၣ်မူတၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဆိးဝဲဒၣ် လၢအဒဲဖိလၢအတုထီၣ်ယၢဝဲပတြီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ တနံၣ်ဘျီထီၣ်လံအမဲၣ်ညါ ကတီၢ်အံၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤသ့ၣ်တဖၣ်သနၢ်က့ ဟဲစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်အဖီခိၣ် တၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ် လၢက က့ၤမၤဂ့ၤထီၣ်ကဒါက့ၤအဒဲ အမဲၣ်ညါလၢတၢ်အိၣ်တၢ် အိၣ်အဂီၢ်သနၢ်က့ တၢ်ယံးတၢ်စ့ၤအိၣ်ထီၣ်ဝဲအါအါဂီၢ် ဂီၢ်အဂ့ၢ် ပျီတပျီပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဂၤတဲဖျါစ့ၢ်ကိးဝဲလၢ “အခဲအံၤတၢ်ကိၣ်တၢ်ခဲအိၣ်ဝဲလၢ မ့ၢ်ပကဘၣ်တုထီၣ် ကဒီးပဒဲအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်. ကဘၣ်တုထီၣ်အိၣ်ဒံး လဲၣ်, ပဒဲဒီးပတုထီၣ်ယၢအိၣ်လၢ (တလပ) မ့ၢ်ယၢ. အခဲအံၤလီၤဖျိကဒီးလံ. မ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တခီ အပူၤကွံာ်ပုၤဟဲဟ့ၣ်အိၣ်ပုၤလါတဘျီဟုသး, တၢ်အိၣ် တၢ်အိၣ်ခဲလၢလီၤ. အခဲအံၤပန့ၢ်ဘၣ်စ့ဝံၤပဘၣ်က့ၤပုၤ

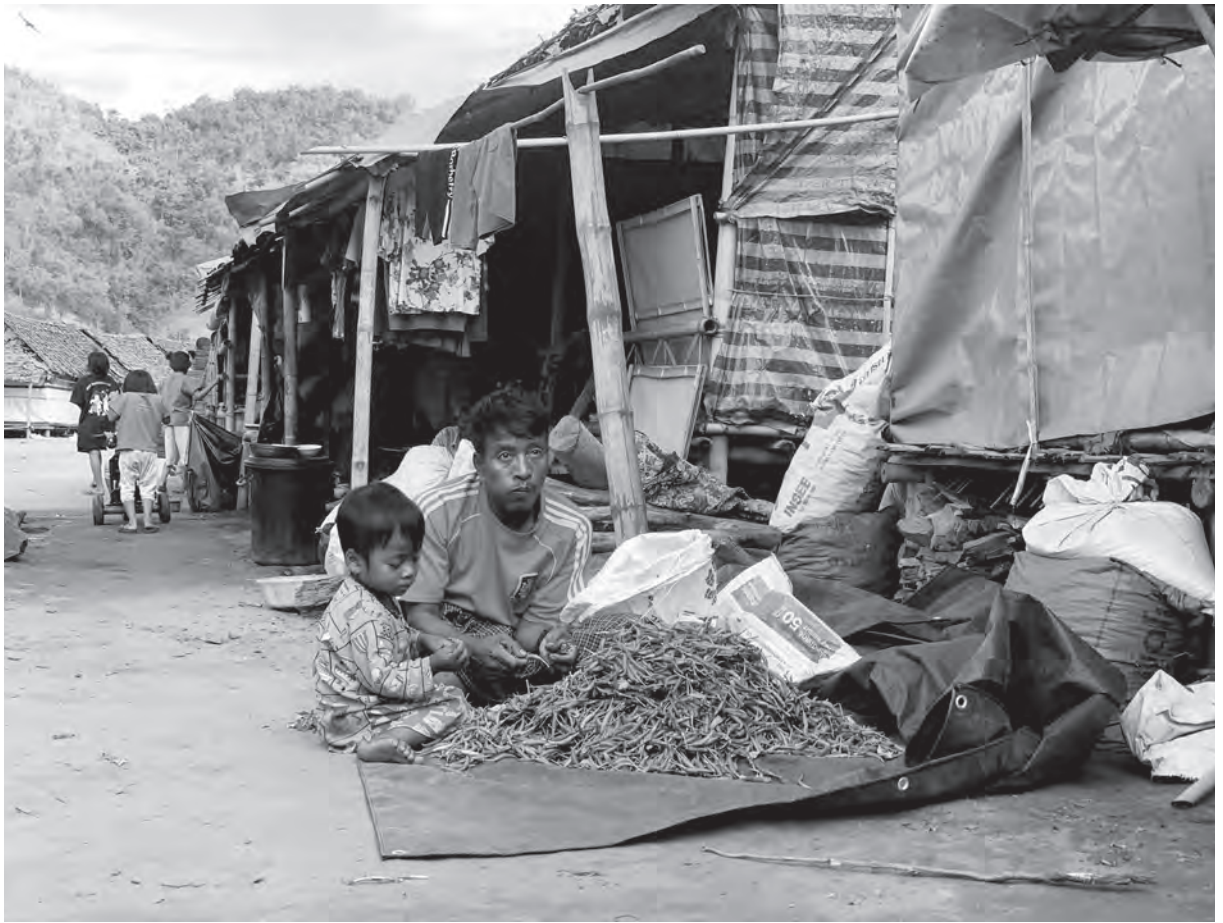
တီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပၢ်ပနီၢ်ယၢန့ၢ်တၢ်လီၤယုတီၤအကျါတတီၤ. တၢ်ဂီၢ်-စီၤမိၢ်န့ၢ်ကီၢ်

အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပန့ၢ်ဘၣ်စ့ (၄၅၀) ဝံၤ ဟုသးတဟဲလၢဘၣ်. လၢအပူၤကွၢ်မ့ၢ် ယဲၢ်နံၤကိးန့ၣ်ပှၤပှၤန့ၣ် ပှၤပှၤနီၤလီၤပှၤညၣ်. တၢ်အိၣ်တၢ် အိၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ. အခဲအံၤတဟဲလၢဘၣ်. အယိတၢ်ကီ တၢ်ခဲကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးလၢဟံၣ်ပှၤပှၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် အဂီၢ်လီၤ” အဂ့ၢ်တဲဖျါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးလၢဖိဒ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤလိ မၤဒီးအဂီၢ်တခါ အိၣ်ဒ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးသ့ တကဒ်ကဒါဘၣ်အဂီၢ် ပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါ သ့ၣ်တဖၣ် က့ၤမၤန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိမၤဒီး. တၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤလၢပှၤဒီးပှၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲသန့ၣ်က့ ခိဖျိလၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤလိဘၣ်တၢ်တသီသီ, ဘၣ် စံၣ်ပဒုၣ်သးလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤဒီးကဘီယူၤတဘျီဘျီအ

ယိ လၢတၢ်ကဟ့ၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်တသ့ဝဲဘၣ် အဂ့ၢ် ပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ကမံးတံၢ်တဖၣ်စံးဝဲန့ၣ်လီၤ.

“ကတီၢ်အံၤလၢကက့ၤဖံးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်အဂီၢ် န့ၣ်ကျဲတအိၣ်ဒ်ဘၣ်အမဲၣ်ညါ က့ၤအိၣ်မ့ၢ်သ့ၤသၢပှၤ မးန့ၣ် ဟံၣ်တအိၣ်ယီတအိၣ်, ကဘၣ်က့ၤသ့ၣ်ထီၣ် ဆီလီၤက့ၤတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်လၢအသီ, ဒီးဒူသဝီက ပိၣ်ကပၤတခါ ပယီၤသုးကီၣ်ကးတဖၣ်ဒီးယၢ်ဝဲမ့ၣ်ပိၣ် အိၣ်အယိ ကက့ၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်တဲတၢ်တဘၣ် နီတမံၤလၢဘၣ်အဂ့ၢ် တံအိၣ်န့ၣ်တဲဝဲအသိး” တၢ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ရၤမတံၢ်ဝဲၣ်ကလံၤထံး ထံမဲၣ်ဝါခံ-လ့က့ၣ်ကီၢ်သဝီတုၤလၢအူကရၣ်ထၣ်-ဝီၤ လ့ၤသဝီခဲလၢၣ်အဖျါ (၂၀) ဘျဲၣ်အံၤ တၢ်လၢအဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်သဂၢ်ဝဲတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒ်းသိးသိးန့ၣ်လီၤ. ■

တီၣ်နီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပၣ်ပနီၣ်ယၢ်န့ၢ်တၢ်လီၢ်ယုတီၤအကျါတတီၤ, တၢ်ဂီၤ-KPSN

ကီၢ်ဆၢကညီကရၢကရၢဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၣ်စၢမၤစၢ လၢကီၢ်သုလုၤဟီၣ်ကဝီၤ

သုလုၤကီၢ်စုၤ

ဝဲး ထီၣ်လၢပယီၤသုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိ တၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံၣ်ဖျိတၢ်ဒုးတၢ်ယၤဆူၣ် ထီၣ်ဒီးပုၤလုၤမံၤဖျိးတဖၣ်အနီၣ်ဂံၢ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်ကွၢ် ကွၢ်အယီၤ ဝဲလါအိးကထိဘၣ် ၂၇ သီ, ၂၀၂၂ နံၣ်အ နံၤ, ကညီတၢ်တိၣ်စၢမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢ ထုးထီၣ်အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဒုးသ့ၣ်ညါပုၤကမုၢ်ဒီး ပုၤလၢအဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢတဖၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးခ့ၢ်ဆၢကတီၢ် ခဲအံၤကညီပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၣ်စၢမၤစၢပုၤလုၤမံၤဖျိးတဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးအဂ့ၢ်အကျိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အလံာ်ဟံၣ်ဖျါအပူၤစံးဝဲလၢ အါန့ၢ်အနံၣ်သၢဆံ အတီၢ်ပုၤ ကညီကရၢကရၢလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပုၤ ယုၢ် ဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢဝဲကျိဝဲလဲ ဒုတဖၣ် ဟူးဂဲၤဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်လၢပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၣ်စၢမၤ စၢဆူၣ်ပုၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤ

ထံးလၢအဘၣ်ယုၢ်မံၤဖျိးခိဖျိပယီၤသုးအတၢ်ထီၣ်ဒုး အယီၤန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၁၉၉၂ နံၣ်ဒီးတုၤလၢ ၂၀၂၀ နံၣ် န့ၣ် ကီၢ်ဆၢကရၢကရၢတဖၣ် တိၣ်စၢမၤစၢတၢ်ဝဲထံဖိ ကီၢ်ဖိကမုၢ်လၢအဘၣ်ယုၢ်မံၤဖျိးအနီၣ်ဂံၢ်အါန့ၢ် ၁.၇ ကကွၢ်ဘျၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ အါတကွၢ် တၢ်ပုၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်မိၢ်ပုၤလၢအမ့ၢ်ဟုၤသး လၢအလီၤလၢ စ့ အါန့ၢ်စ့ဒီလၢ ၃၂ ကကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ဝါခၣ်ဆံ့, ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ် တၢ်ခၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢအပုၤတဲတၢ်ပၤစံးဝဲလၢ, “ပမ့ၢ်ကွၢ် က့ၤအဘျးကတၢ် စးထီၣ်လၢ လိဖျၢ်တြုၤအါရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ်, ပယီၤသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံၣ် တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အါထီၣ်, တၢ်ဒုးဆူၣ်ထီၣ်အဖီခိၣ် ဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယုၢ်မံၤဖျိးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢအတ

ကမုၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢအဘၣ်ယုၢ်မံၤဖျိးပယီၤသုးတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်မိၢ်ပုၤလၢအမ့ၢ်ဟုၤသးတၢ်မၤစၢ, တၢ်ဂီၤ-KPSN

■ တ်ကစီၣ် ■

ကွီၣ်လဲၣ် ဒီးပုၤကမ္ပူၤသဝီဖိ အါန့ၢ် ၃၄,၇,၅၀၃ ဂၤ ဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ပးဖျိးဝဲ ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်ဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူပုၤကုပုၤကညီတၢ်တိစၢမၤစၢလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ် ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ။”

အဝဲဝဲအါထီၣ်ဝဲလၢ, “တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်တိ စၢမၤစၢလၢအချးဆၢချးကတီၢ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ် ဒိၣ်မး, အါစုအါဘျီ တၢ်ဆိကတီၢ်တၢ်တိစၢမၤစၢလၢ တၢ်လဲၤစိၣ်ဆၢတဖၣ်လၢကျဲအယိ ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ် ခဲလၢကမ္ပူၢ်တဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢချးဆၢချးက တီၢ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ။”

ဒ်ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၤဘျး စဲကရၢမၤနီၣ်မၤယါပုၤဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ပးဖျိးအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ် ဒုးအသိး စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်ဒီးတုၤလၢ လါအီကူၣ် ၂၀၂၂ နံၣ်အဘၣ်စၢ ကမ္ပူၢ်လၢအဘၣ်ယုၢ်မ့ၢ်ပးဖျိး

အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုး ခဲလၢလၢကီၢ်ရၣ် ၆ ဘၣ် ဒ်အမ့ၢ်တီအူ ကီၢ်ရၣ် (၇၅၃၇) ဂၤ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရၣ် (၆၁,၉၈၆) ဂၤ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ် (၉၆,၁၇၉) ဂၤ, နူထူၣ်ကီၢ်ရၣ် (၇၄,၇၀၅) ဂၤ, နူပုၤယၢ် (၈၅,၄၈၂) ဂၤ, ဘျံးဒဲဝဲ ကီၢ်ရၣ် (၂၁,၆၁၄) ဂၤန့ၣ်လီၤ။

ပယီၤသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤဝံၤအလီၢ် ခံ ကညီကရၢၤကရၢၤအဟူးဂဲၤလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဖဲးတၢ် မၤလၢကီၢ်ဆၢတဖၣ် ယုၢ်န့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢကညီ ဖိလၢအလဲၤအိၣ်လၢထံၣ်ချၢကီၢ်ချၢ ထံကီၢ်သၢဘၣ်တဘျီ တဖၣ်အအိၣ် ဒီးယုၢ်န့ၢ်စ့ၢ်ကီးစ့ၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်ပုၤလၢ အသးအိၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢတၢ်တဖၣ်အအိၣ်, ဒီးစးထီၣ်လၢ လါဖ့ၣ်တြုၤအါရံၤ ၂၀၂၁ နံၣ်တုၤလၢလါယုၤလံ ၂၀၂၂ နံၣ်အတီၢ်ပုၤ ပုၤလၢအဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီတၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢခဲလၢ ၃၈၈,၀၀၀ ဂၤ လၢအလီၤလၢစု ဒီလၢ ၈.၇ ကကွံၢ် န့ၣ်လီၤ။ ■

ဖဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အိၣ်ထီၣ်တဘျီလၢလၢ ပုၤလၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဖဲတၢ်အဒိၣ်ကတၢ်မ့ၢ်ဖိသ့ၣ်ဒီးပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂီၢ်-KPSN

သးစၢ်လၢခါဆူညါခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးလုၢ်လၢထူသန့ဂ့ၢ်ဝီအဂီၢ်

သုလုၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်

လၢ တၢ်ဘၣ်ယိၣ်သးပျံၤ, တၢ်ဘၣ်စံၣ်မ့ၢ်ပးဖျိးဒီးတၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၢ်တၢ်လၢကဘီယုၤကဟဲခးလီၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ပယီၤသးကကွံၣ်လီၤကျိဖးဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဟဲခးပုၤဖူဖီသဝီတဖၣ်အလီၢ်အကျဲတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်အဆၢကတီၢ်ဒၣ်လဲၣ် ကညီပုၤထူလံၤဖိသးစၢ်လၢအအိၣ်လၢမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်တဖၣ် လၢတၢ်သးဆူၣ်သးဒူဒီးတၢ်ပၢ်သးတဖျၢၣ်ဃီအပူၤ ဟဲပၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးလၢတၢ်လီၤတတီၤဃီ ဖဲအဲၣ်မၤဒေသဝီ, ထၢၣ်ညၣ်ဒါအကီၢ်, ပၢ်ဟဲခးကရၢၢ်, ဘုၤသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်ယိၣ်လိာ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ် လၢခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ်ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ရုၤလိာ်မုၢ်လိာ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤကွီဖိသးစၢ်လၢတီၤခါၣ်သးကွီဒီးတီၤထီကွီ လၢကွီ ခဲလၢၣ် ၅ ဖျၢၣ်, ကီၢ်ချၢကွီဖိလၢခဲနဒၣ်, ကီၢ်ရၣ်ကီၢ်ဆၣ်ခိၣ်န့ၢ်, သးက့ၢ်ခိၣ်န့ၢ်, လီၢ်ကဝီၤကရၢၢ်ကရၢၢ်ခိၣ်န့ၢ်ယုၢ်ဒီးပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢၤသွဲးခဲလၢၣ် ၃၅၁ ဂၤ ဟဲထီၣ်ဒီးပၣ်ယုၢ်ပၣ်ဂီၢ်လၢသးစၢ်တၢ်ရုၤလိာ်မုၢ်လိာ်တဘျီအံၤ ဖဲလၢခိၣ်စဲဘၣ် ၉ သီဒီး ၁၀ သီ, ၂၀၂၂ နံၣ်အနံၤန့ၣ်လီၤ.

သးစၢ်တၢ်ရုၤလိာ်မုၢ်လိာ်တဘျီအံၤအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်စိမ့ၢ်ဒ်သိးဒီး တၢ်ကဟ့ၣ်သဆၣ်ဒီးဆိၣ်သရူထီၣ်က့ၤကညီကွီဖိဒီးသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ် ယုၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢထူလံၤခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဖၢၢ်, တၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်လဲၤခိဖျိလၢခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ် ဒီးလုၢ်လၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဂ့ၢ်ဝီ, တၢ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် လၢအကမၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး ဒီးလုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ်

ဒ်အညီန့ၢ်အသိး သန့ဆဲးလၢကွီဖိတဖၣ်အိးထီၣ်မုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခိဖျိလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဒုတၢ်အုၤဒီးတၢ်မၤလုၢ်အုၣ်ထၢ, တၢ်ဂီၢ်-ခဲစဲ

ပဒိၣ်ယုၢ်ဘၣ်ဖိ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်ကူၣ်သ့ဆဲးလၢဖဲကျိခိၣ်ကတီၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢသးစၢ်ဖဲတၢ်အိးထီၣ်မုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ, တၢ်ဂီၢ်-ခဲစဲ

ကွီဖိသးစၢ်တဖၣ်ဆိၣ်ထွဲဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢလိာ်သးဖဲတၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဂၤဒ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်သးဝံၣ်ပြုမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဖဲမုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကတီၢ်, တၢ်ဂီၢ်-ခဲစဲ

■ တ်ကစီၣ် ■

အဝဲသ့ၣ်ကညီပုထူလံၤဖိခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ် အဂ့ၢ်, ဒီးတကတီၢ်ယီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤအတၢ်ပညိၣ် အိၣ်လၢ ကမၤဆူၣ်ထီၣ်က့ၤကညီကိၣ်ဖိ, သ့ၣ်ဘီၣ်သး စၢ်ဒီးကညီထူလံၤခိၣ်န့ၢ်ဒီးသ့ၣ်ကုသးပှၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အ တၢ်ဖီၣ်လိာ်စုဒီးဟံၣ်ဖိၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီၤ လၢတၢ် ကဟုကယာ်ဒီးရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ် အိၣ်ယၤ ဒီးတၢ်မူတၢ်မဲအါမံၤအါကလုာ် ဒီးမၤမူမၤဂဲၤ ဒီးဟံးယာ်ဟံးယာ်က့ၤကညီထူလံၤလုာ်လုာ်ထူသန့ဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤစးထီၣ်အဆၢကတီၢ်, ကီၢ်ရၣ် ခိၣ်န့ၢ်လၢအမ့ၢ် ကီၢ်ရၣ်ခိၣ်, သးက့ၢ်ခိၣ်, စံၣ်ညီၣ်ကီၢ် ခိၣ်, ကျဲၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲကျိၣ်ခိၣ်, ကရၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဟဲဒီး ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးအဖိအလံၤပုၤကိၣ်ဖိ, ကိၣ်သရၣ်သ ရၣ်မ့ၣ်, ကတီၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ, ကတီၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ် ထီၣ်ပုၤကိၣ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤန့ၣ်လီၤ.

သးက့ၢ်ယဲၤသးက့ၢ်ခိၣ်, သးခိၣ်ကျိၣ်ဖိစီၣ်ဂံၢ်န့ၣ် ကတီၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအဖိအလံၤဒီးစံးဝဲဒ်အံၤ “အဆိ ကတၢ်ယစံးဘျးဘၣ်တၢ်ထံတၢ်တီကစၢ်လၢအဟံၣ်မူပုၤ

ဒီးထူးဖျိၣ်ပုၤလၢတၢ်ဒုးခိၣ်တဖျၢၣ်အံၤအဖိလၢန့ၣ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်လၢသုတၢ်သ့ၣ်ကၢ်သးကျၢၤ, တၢ်သ့ၣ်န့ၣ်သး န့ၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဒီးသုဟဲတ တုၤတၢ်လီၤအဝဲအံၤဘၣ်. အဒိၣ်အအါစံးဘျးဘၣ်ကိၣ် ဖိသ့ၣ်ဘီၣ်သးစၢ်ကိးဂၤ, ခါဆူၣ်ညါသုမ့ၢ်ပုၤလုာ်ဒိၣ်ပုၤ ဒိၣ်, ခါဆူၣ်ညါသုမ့ၢ်ပုၤကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့, ခါဆူၣ်ညါသု မ့ၢ်ခိၣ်မ့ၢ်န့ၢ်လၢထံကီၢ်တဘျီအံၤအပူၤ, လၢကညီကီၢ်, ကီၢ်သုလုၤအပူၤလီၤ. လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤအ ဖိခိၣ် သုဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပုၤဒီးသုအဲၣ်ဘၣ်ဒီးသုထီၣ်ယုထီၣ် ဖျိးသုသးဒီးဟဲထီၣ်ဝဲအယီၤ ယဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ပုၤ ဟံၣ်လၢ ဟံၣ်ကပီၤဘၣ်သုကိးဂၤဒဲး လၢသုသန့ၣ်ဒဲၣ်ဝဲလၢဆၢက တီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဒါခဲးလီၤကျိးဖးဒိၣ်လၢန့ၣ်ပုၤသဝီပုၤ, လၢပတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ် လၢတၢ်လီၤအါတီၤ, ကဲ ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး တၢ်ဘၣ်ယိၣ်သးအုးလၢပတၢ်အိၣ် မ့ၢ်, ပတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်ခါဆူၣ်ညါအဂီၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ် လီၤ. တကးဘၣ် မၤကဒီးဝဲလၢမူခိၣ်ကလံၤကျါ သု ဝဲဒၣ်ကဘီယုၤ, တုာ်လီၤမ့ၢ်ပီၢ်ဒိၣ် ခဲးလီၤတၢ်လၢက ဘီယုၤလၢတၢ်လီၤအါပူၤအါတီၤ ဒီးကဲထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ် ဖုး တၢ်ဘၣ်ယိၣ်သးအုးလၢပဝဲဒၣ်ကညီဖိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်.

ပုၤသးစၢ်တဖၣ်သံကွၢ်ပုၤမဲအုၣ်ပျၢၤသ့းဘၣ်ထွဲ ဒီးပုၤထူလံၤဖိတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်, တၢ်န့ၣ်တၢ် ထူပုၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်ဂီၤ-ခုစၢ်

ပုၤမဲအုၣ်ပျၢၤသ့းတဖၣ်စံးဆၢက့ၤတၢ်သံကွၢ်လၢဖိလံၤသံကွၢ်ဝဲတဖၣ်, တၢ်ဂီၤ-ခုစၢ်

လာပဝဲပုကွီဖိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ၊ တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်
ဂုၤ၊ တၢ်ကရၢကရီအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးအတၢ်ဖံး
တၢ်မၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဂုၤ တဘျူးမံၤတဘျူးခါန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်
ဆၣ်ပအိၣ်မူပဆၣ်မဲၣ်ဒီးလဲၤခိဖျိအိၣ်သ့ဒီးဝဲလီၤ။”

သုးက့ၣ်ခိၣ်တဲအါထီၣ်ဝဲလၢ၊ “ပတၢ်ဟဲတဘျီ
အံၤ တမ့ၢ်လာပဟဲမၤမံၤမၤလၢ၊ မၤမူးမၤပွဲၤ၊ မၤကဝဲၣ်
ဘျီကဒိတၢ်ဘၣ်။ ပမၤတၢ်လာပပုကလုာ်အဂီၢ်၊ ပမၤ
တၢ်လာပုအါဂၤအဂီၢ်လီၤ။ ပုၤဟဲခဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပု
ဖူပုၤယံၤ၊ မ့ၢ်ပုၤအဲၣ်ထံအဲၣ်ကီၢ်၊ အဲၣ်ပုၤကလုာ်၊ အဲၣ်
တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်၊ အဲၣ်အတၢ်ကရၢကရီ တူၢ်ဆါခိၣ်
ဆါအသး၊ ဟံၣ်တၢ်ပျံတၢ်ဖုးခဲလၢာ်အယံၤ ယဟံၣ်လၢ
ဟံၣ်ကပီၤသုကိးဂၤဒီးန့ၣ်လီၤ။ ဆူမဲၣ်ညါတၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်
တၢ်ကီတဖၣ် ပကကွၢ်ဆၣ်မဲၣ်သကိးအိၣ်ယုယု လၢအ
ဒိၣ်အလီၢ် အဆံးအလီၢ်၊ မ့ၢ်လီၢ်ခွါလီၢ်၊ ဖိသ့ၣ်လီၢ်
သးပုၤလီၢ် လၢတၢ်ပညိၣ်တခါယီၤ၊ တၢ်မ့ၢ်လၢတမံၤ
ယီၤ၊ ဖိတၢ်တတၢ်ယီၤန့ၣ်လီၤ။”

ခိၣ်နၢ်တၢ်ဖံးကတိၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ၊ တဲနၢ်ဟံၢ်
ဒီးသိၣ်လီၤသီလီၤဝံၤအလီၢ်ခံပိာ်ထွဲထီၣ်အခံလၢတၢ်ဟ့ၣ်
ခိဟ့ၣ်နီၤဘၣ်ထွဲဒီးပိာ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢဟဲကဲ
ထီၣ်သးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဆၢကတီၢ်
လၢပုၤသးစၢ်တဖၣ်ကသံကွၢ်သံဒီးပုၤမဲအ့ၣ်ပျံၤသွဲးတ
ဖၣ်လၢတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဝဲ ဒ်အမ့ၢ် ပုၤထူ
လံၤဖိအတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၣ်၊ ပုၤထူလံၤဖိတၢ်
ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မံၤလၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိယုာ်ဒီးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူ၊
ပုၤထူလံၤဖိဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အိၣ်စ့ၢ်
ကိးဒီးတၢ်နီၤဖးလီၤကရၢလၢတၢ်ကလဲၤမၤတၢ်ယုသ့ၣ်
ညါ၊ မၤနီၣ်မၤပါဒီးမၤလိန့ၢ်တၢ်လၢခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၣ်ဒီး
န့ၣ်ဆၣ်တၢ်ဘၣ်တုတဖၣ်အအိၣ်ဒ်အမ့ၢ် ထီၣ်အက
လုာ်၊ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ်၊ သ့ၣ်အကလုာ်မ့ၢ်ဂုၤန့ၣ်
လီၤ။ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤတၢ်တိာ်ဟံၣ်ဒီးကွဲကွဲခဲ
လၢာ် ၇ ဖျၢၣ်၊ လၢအကျါထဲဒၣ် (JC) ခိလုၣ်ကွဲဒီးစၢၤ
သ့ၣ်သီကွဲဟဲဝဲတတုၤဘၣ် ခိဖျိတၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤအ
ယီၤန့ၣ်လီၤ။

“ပတၢ်ဟဲတဘျီအံၤတမ့ၢ်လာပဟဲမၤမံၤမၤလၢ၊
မၤမူးမၤပွဲၤ၊ မၤကဝဲၣ်ဘျီကဒိတၢ်ဘၣ်။ ပမၤတၢ်လာပပု
ကလုာ်အဂီၢ်၊ ပမၤတၢ်လာပုအါဂၤအဂီၢ်လီၤ။ ပုၤဟဲခဲအံၤ
သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤဖူပုၤယံၤ၊ မ့ၢ်ပုၤအဲၣ်ထံအဲၣ်ကီၢ်၊ အဲၣ်ပုၤ
ကလုာ်၊ အဲၣ်တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်၊ အဲၣ်အတၢ်ကရၢကရီ
တူၢ်ဆါခိၣ်ဆါအသး၊ ဟံၣ်တၢ်ပျံတၢ်ဖုးခဲလၢာ်အယံၤ
ယဟံၣ်လၢဟံၣ်ကပီၤသုကိးဂၤဒီးန့ၣ်လီၤ။”
သုးက့ၣ်ခိၣ်၊ သုးက့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၅)

တၢ်မၤလိသုသးဘၣ်ပးတၢ်ယုသ့ၣ်ညါသ့ၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ်ဝဲသးစၢ်တၢ်ရဲၣ်လိာ်မ့ၢ်လိာ်အဆၢကတီၢ်။ တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်မဲၣ်

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ (၁) အပူၤတၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဂၤဒိလၢအမ့ၢ်ကညီဖိတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးလံာ်န့ၣ်လံာ်လၢလၢလၢ ၁၂ လၢ အတီၢ်ပူၤ ပမိၢ်ပာ်ဖံဖုလၢပူၤတဖၣ်အိၣ်မူလဲၤက့ၤ ဖံးမၤအိၣ်ဆိးအိၣ်အီၤလၢတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးခိၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ် ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတလၢဒီးတလၢအတီၢ်ပူၤ အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်မၤန့ၣ်လဲၣ်, ဒီးလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုလၢအန့ၢ်လီၤပြုတၢ်အိၣ်လွံၢ်ဖုဒီး ကိုလၢအမၤန့ၢ်ခိၣ်ဖး (၁) မ့ၢ် တိသ့ၣ်အတီၢ်ခၢၣ်သးကို, ခိၣ်ဖး (၂) မ့ၢ် ဒုၣ်ဘူးနိၣ်နိၣ်ဂံၢ်တၢ်ပဒိၣ်တီၤထီၣ်ကို, ပုၤလၢအမၤန့ၢ်ခိၣ်ဖး (၃) မ့ၢ် လုၤသၢခိၣ် တီၤခၢၣ်သးကို ဒီးလုၤဝါတီၤခၢၣ်သးကိုမ့ၢ်ပုၤလွံၣ်ဖုတဖုန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ (၂) အပူၤ မ့ၢ်တၢ်သးဝံၣ်ပြု ဒီးတၢ်သးဝံၣ်အခိၣ်တီၢ်မ့ၢ်တၢ်ဟံးဃာ်ဃၢဃာ်ပပုၤကလုာ်, ပထုပထံး, ပတၢ်န့ၢ်သါ, ပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးပုၤလၢအမၤန့ၢ်ခိၣ်ဖး (၁) မ့ၢ်ဒုၣ်ဘူးနိၣ်နိၣ်ဂံၢ်တၢ်တီၤထီၣ်ကို, ခိၣ်ဖး (၂) မ့ၢ် တိသ့ၣ်အတီၢ်ခၢၣ်သးကို, ခိၣ်

ဖး (၃) မ့ၢ် လုၤဝါတီၤခၢၣ်သးကို ဒီးပုၤ (၄) ဖုတဖုမ့ၢ်လုၤသၢခိၣ်တီၤခၢၣ်သးကိုန့ၣ်လီၤ. ကညီတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတၢ်ပြုအံၤဘၣ်တၢ်တီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢကီၢ်ရဲၣ်ကျဲၤသ့ဆဲးလၢဝဲကျိၤခိၣ်, ဃိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ်ပၤဆှၢတၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သရၣ်မ့ၢ်ဘုမ့ၢ်ဖိလၢအမ့ၢ်ဃိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ် (နဲၣ်ရဲၣ်သဃဲၤ) စံးဝဲ “သးအိၣ်စံးဘျုးဘၣ်ဖိလံၤကိုဖိမ့ၢ်ခါတဖၣ်ဃုာ်ဒီးကိုသရၣ်သရၣ်မ့ၢ်, ကိုဖိခၢၣ်စးလၢအဟဲပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပြုဒီတကတီၢ် ပမ့ၢ်ဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၤ, တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဘၣ်ဆၢၣ် ပထံာ်ဘၣ်ပဖိပလံၤတဖၣ်ပုၤမးဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆုၣ်သးဂၤ, တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးနီၢ်နီၢ်, တၢ်ပၣ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ်ဃုဃုဖိးဖိးန့ၣ်လီၤ. ကိုသရၣ်သရၣ်မ့ၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးဆိၣ်ထွဲ, ဟံးစုနဲၣ်ကျဲၤ, ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတသ့ဖဲအသ့ ဒီးသိၣ်လိနဲၣ်လိက့ၤအပုၤကိုဖိတဖၣ်လၢတၢ်ပြုတဘျီအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးဒ်ပခိၣ်ပနၢ်လၢခ့ၣ်ဝဲာ် ပာ်ဖျိာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဃိာ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ်အပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအသိးန့ၣ်

ကိုဖိသးစၢ်တၢ်ဂၤဒိပြုဘၣ်ထွဲဒီးလုၤလၢထူၣ်သန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဖဲသးစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်မ့ၢ်လိာ်အဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂီၤ-ခ့ၣ်ဝဲာ်

တာ်ရဲၣ်တာ်ကျဲၤတာ်ကျဲၤအံၤယထံၣ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးသ့ၣ်ပီၤ သးဝး. သးစဲၣ်ဒီးလီၤဆီၣ်တၢ် ပဲၤလၢပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ပထံၣ်ဘၣ်ပဖိပလံၤတဖၣ်အတၢ်သး ဆူၣ်သးသဟီၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်ဃုၣ်မၤသကိးတၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤမ့ၢ်ပသးဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤလၢပုၤပတၢ် မ့ၢ်လၢပတၢ်တိၣ်ပၣ်န့ၣ်လီၤ.”

နီၢ်ကံၢ်ခဲ လၢအမ့ၢ်ခဲနဒၣ်ကိၣ်ဖိ စံးဝဲ “ယသး ခုဒိၣ်မးလၢပန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပကဟဲက့ၤဒီးမၤ သကိးဘၣ်တၢ်ဒီးခွဲးဒီးယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်ပုၤ ဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်လီၤ. ခံသီတီၢ်ပုၤပမၤလိသကိးဘၣ် တၢ်ဒီးပုၤကိၣ်ဖိသးစၢ်တီၢ်ခၢၣ်သးကိၣ်ဒီးတီၢ်ထီၣ်ကိၣ်ဖိအံၤပ န့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိအါမး လၢအကျါပမၤလိန့ၢ်ဘၣ်ခိၣ်ယၢၤ န့ၢ်ဆၢၣ်ဒီးကညီၣ်လုၢ်လၢ်ထူၤသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ တကး ဘၣ်ပန့ၢ်သံကွၢ်သံဒီးဘၣ်တၢ်လၢပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢၤသွဲးတဖၣ် အအိၣ်. တၢ်လၢယန့ၢ်တပၢ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်ခဲအံၤ ယန့ၢ်ပၢ်အါထီၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ပးလၢလုၢ်ဖိထါဖိ. သ့ၣ်ပုၤ ဝၣ်ပုၤ. ထီၣ်ဖိလံၣ်ဖိ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ယနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲယဟးယံၤဒီးပထံပကီၢ်လီၤ.

ပကီၢ်သူလုၤအပူၤအိၣ်ပုၤဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအရၢဒိၣ်ဒီး သ့ၣ်ပုၤဝၣ်ပုၤတဖၣ် ပဟဲက့ၤဒီးပမၤလိန့ၢ်ဘၣ်က့ၤအ ဝဲသ့ၣ်အမံၤအသၣ်န့ၣ်လီၤ. ယအဲၣ်ဒီးလၢသ့ၣ်ဘိၣ် သးစၢ်လၢဟးယံၤဒီးအထံအကီၢ်ဒီးဒိၣ်ထီၣ်လၢထံဂုၤ ကီၢ်ဂၤတဖၣ် ကကုာ်ကျဲးစးဟဲက့ၤကဒါက့ၤ ဒီးပၣ်ဃုၣ် ပၣ်ဂီၢ်မၤသကိးတၢ်လၢယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အ တၢ်ရဲၣ်တာ်ကျဲၤအပူၤ ဒီးသုကမၤလိန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အါအါ ကီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

ဖိန့ၣ်အသိးစီၤထံလုမူ (ခၢၣ်စးလၢသန့ဆဲးလၢ ကိၣ်) စံးဝဲ “ယသ့ၣ်ပီၤသးဝးဒိၣ်မးလၢယတၢ်ဟဲထီၣ်ဂ့ၤ လိာ်မ့ၢ်လိာ်ဘၣ်ပသးဒီးကိၣ်အါဖျၢၣ်လၢယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ် တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိတၢ်ဝဲဘၣ်ထွဲဒီးတၢ် ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်လၢတၢ်လီၢ်တနီၤန့ၣ်လီၤမၢ်ကွၢ်လံ ဒီး တသ့ၣ်ညါဝဲလၢဘၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ရဲၣ်တာ် ကျဲၤတာ်ကျဲၤအံၤမ့ၢ်တၢ်ဒုးဖုသံနီၣ်ထီၣ်က့ၤပုၤလၢပကစီၣ် မ့ၢ်စီၣ်ဂၤ. ကယုသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဒီးကသ့ၣ်ဆူၣ်သးဂၤ လၢကအိၣ်မူပၤယၢ်ကၤယၢ်က့ၤပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီး စိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤအါဆူၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ခါဆူၣ်ညါတၢ်ရဲၣ်တာ်

ဒုၣ်ဘူးနီၣ်နီၣ်ဂံၢ်တပၢ်ဒိၣ်တီၢ်ထီၣ်ကိၣ်တၢ်သးဝံၣ်ပုၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲးဝဲ

လုဝါတီၢ်ခၢၣ်သးကိၣ်တၢ်သးဝံၣ်ပုၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲးဝဲ

လုသခိၣ်တီၢ်ခၢၣ်သးကိၣ်တၢ်သးဝံၣ်ပုၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲးဝဲ

တံသ့ၣ်ဒါတီၢ်ခၢၣ်သးကိၣ်တၢ်သးဝံၣ်ပုၤ. တၢ်ဂီၤ-ခွဲးဝဲ

■ တ်ကစီၣ် ■

ကျဲးမ့ၢ်အိၣ်ဒီးန့ၣ် ယအဲၣ်ဒီးလၢပုၤသ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ခိၣ်န့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ကပၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ် ယုကျဲးယုကပိးဒီးမၤဖျါထီၣ်ပမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုအကျိးအကျဲး ဒ်သိးကအိၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤဝဲလၢလီၢ်ကဝိပုၤထူလံၤဖိအကျိးမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ လၢပုၤကညီဖိလၢအအိၣ်လၢထံချၢကီၢ်ချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ လၢထံကီၢ်ဒီတဘျီကထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်က့ၤပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။”

လၢက့ၢ်ခဲလၢၣ်အကျိးသန့ဆဲးလၢက့ၢ်ဖိတဖၣ်ဖဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအမ့ၢ်ယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလိာ်တၢ်ပီၣ်သကိးမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ တၢ်ရဲၣ်တၢ်မ့ၢ်လိာ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးတဘျီလၢလီၤလီၤဆီဒဲတၢ်သန့ဆဲးလၢက့ၢ်ဖိတဖၣ်တၢ်က့ၢ်မ့ၢ်လီၤဆီအဝဲသ့ၣ်လၢကဟဲဒီးမၤယံမၤလၢ မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ၊ တၢ်သံကျံ

လၢအမ့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိတၢ်ဒုတၢ်အူဒီးအိးထီၣ်န့ၣ်ပုၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢတၢ်ပိာ်ကျိၣ်အူကျဲးယုၣ်ဒီးတၢ်မၤလုၢ်အုၣ်ထါအယိ မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤလၢပုၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်လၢယိာ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးကရၢၢ်အဂီၢ်လီၤ။

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးတဘျီအံၤကရၢၢ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ် တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဖိတဖၣ် ကျဲးစးရဲၣ်ကျဲးဒီးမၤစၢၤတၢ်တသ့ဖဲအသ့လၢကျဲးကိးဘိးဒီး၊ ဇူဖီသဝီဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲသကိးမၤသကိးတၢ်ယုယုဖိးဖိးလၢတၢ်တ့ၤအိၣ်ဖိအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဟံၣ်ယိတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ။ ဒ်န့ၣ်အသိးလၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတကပၤစ့ၢ်ကိးပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်လၢလၢပုၤပုၤ ဒီးအါန့ၢ်အန့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပုၤအါဂၤပၢ်ဖျိၣ်မၤသကိးဘၣ်တၢ်လၢတၢ်သးခုအပူၤဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးဝံၣ်ဒဲဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ။ ■

တိသ့ၣ်အတီၢ်ချၢသးက့ၢ်၊ တၢ်ဂၤဒိၣ်ပျီဘၣ်ထွဲဒီးလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဖဲသးစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးမ့ၢ်လိာ်တၢ်အဆၢကတီၢ်၊ တၢ်ဂၤ-ခဲစဲာ်

ဒုၣ်ဘူးနိၣ်နိၣ်ဂံၢ်တပဒိၣ်တီၤထီၣ်က့ၢ်၊ တၢ်ဂၤဒိၣ်ပျီဘၣ်ထွဲဒီးလုၢ်လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဖဲသးစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးမ့ၢ်လိာ်တၢ်အဆၢကတီၢ်၊ တၢ်ဂၤ-ခဲစဲာ်

လုသၢ်ခိၣ်တီၢ်ဆၢသးကွီၢ်. တၢ်ဂၤဒိၣ်ပြၢဘၣ်ထွဲဒီးလုၢ်လၢ်ထုသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဖဲသးစၢ်တၢ်ဂၤလိၣ်မုၢ်လိၣ်အဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂၤ-ခွဲစၢ်

လုၣ်တီၢ်ဆၢသးကွီၢ်. တၢ်ဂၤဒိၣ်ပြၢဘၣ်ထွဲဒီးလုၢ်လၢ်ထုသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဖဲသးစၢ်တၢ်ဂၤလိၣ်မုၢ်လိၣ်အဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂၤ-ခွဲစၢ်

ကွီၢ်ဖဲသးစၢ်. လီၢ်ကဝီၢ်ခိၣ်န့ၢ်ဒီးကီၢ်ဂျၢၣ်ကီၢ်ဆၢခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဒိသကိးတၢ်ဂၤလိၣ်မုၢ်လိၣ်အဆၢကတီၢ်. တၢ်ဂၤ-ခွဲစၢ်

ပုၤထၢတၢ်တပျီၣ်ဒီးဟ့ၣ်မၤစၢၤကလီၤတၢ်အဖိမုၣ်

သုလုၤကီၤဂ့ၤ

လၢတၢ်ကီၤတၢ်ခဲအပူၤဘၣ်ဆၣ်ဂုၣ်ကျဲးစးတုၤဒီးန့ၣ်ဘၣ်မုၣ်ဒွဲလၢ

“ပမၢ်အိၣ်ဒီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်နၢ်န့ၣ်လီၤသးန့ၣ် တၢ်မံၤမိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကထီၣ်တၢ်အနီၣ်ကီၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.”

န ကအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ်အတုၤတအိၣ်ဘၣ်, ပုၤတဂၤဒုးကထီၣ်အတၢ်မံၤမိၢ်ဆူတၢ်အနီၣ်ကီၤ သ့ၣ် ဖဲအဝဲမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပၤလီၤသးကျၢမု ဆူဒီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်နၢ်န့ၣ်လီၤသးအဂ့ၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ, ၂၀၂၂ နံၣ် ကီၤကွီၣ်တဲၣ်မုၣ်ဒွဲလၢ (အဲနါ စုၣ်ဧၤခါမံၤအံၣ်ဧၤ) (Miss Universe Thailand 2022 - Anna Sueangam-iam) အတၢ်ထံၣ် ဒီးတၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်အုၣ်သးလၢပုၤအါဂၤက သ့ၣ်ညါဘၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဖၣ်အအိၣ် ဖဲအမိအပါဂုၣ်ကျဲးစးဖံးတၢ်မၤတၢ် လၢအဝဲကထီၣ်ဘၣ်ကွီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး ခိ ဖျိအဖံးဖးဒိၣ်အတၢ်သိၣ်လိဘၣ်ပးတၢ်ဘျီတၢ်ဘါန့ၣ် ဟံးစုၣ်နဲၣ်ကျဲးအီၤစ့ၢ်ကီးအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

“တဘၣ်ပၤတၢ်အုၣ်အဆၢလၢနအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ် အလီၢ်တဂ့ၤ. ပမၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပၤလီၤသးကျၢမုဆူန့ၣ် ပဆိတလဲအတၢ်အိၣ်မုၣ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.” အဲနါ ဖံးဝဲ ဖဲအပူၤကွံၣ် တၢ်ဒုးနဲၣ်မုၣ်ဒွဲလၢတၢ်ပြုန့ၣ်လီၤ.

အဝဲအမိၢ်အပၢ်မ့ၢ်တ့ၢ်ဝဲ ဘီၤကီးဝုၣ်ပုၤထၢတၢ် တပျီၣ်ဖိ ဒီးအဝဲဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဝဲဒီးအဖံ လၢအမ့ၢ်ဘူးဒး ဖံဝါန့ၣ်လီၤ. အဝဲဖံးဝဲဒၣ်လၢအမိၢ်အပၢ် မၤတၢ်လၢဘီ ကီးဝုၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲအပါန့ၣ် မၤတၢ်ဒီးပုၤဟးမၤတၢ် လၢတၢ်တပျီၣ်သိလ့ၣ်ထၢတၢ်တယၢ်အပူၤ ဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်အမိၢ် တခိဖိတၢ်မၤခံၤခါ ဒ်အမ့ၢ်ပုၤဒွဲသိၣ်ဒွဲပျီကျဲးမ့ၢ်ကျဲးဘီ ဒီး ပုၤကွၢ်ထွဲဟံၣ်ပုၤယီပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဝဲဒီး တၢ်တပျီၣ်လၢအညီန့ၣ်ထံၣ်ဝဲ ဒီးအတၢ်ဂဲၤလိၣ်ကွဲဖိမ့ၢ် တၢ်လၢအဟးဂီၤဒီးပုၤစူးကွံၣ်တ့ၢ်အီၤတဖၣ်လၢ အမိအ ပါထၢထီၣ်ဒီးဘျီဂ့ၤထီၣ်က့ၤလၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၤကွီၣ်တဲၣ်မုၣ်ဒွဲလၢ (၂၀၂၂ နံၣ်). တၢ်ဂီၤ-www.google.com/search

ဖဲအနီၣ်ဆံးခါန့ၣ် အဝဲတဟးထီၣ်ဘၣ်လၢတၢ် ချၢ ဒ်ပုၤဖိသ့ၣ်အဂၤအသိးနီၣ်တဘျီဘၣ် ဒီးတၢ်အပျီၣ် အပူၣ်မ့ၢ်တၢ်ချၢအလီၢ်ထဲတခါ လၢအညီန့ၣ်လဲၤဘၣ်ဝဲ ဖဲအဟးပိၣ်အပၢ်ခံလၢတၢ်တပျီၣ်သိလ့ၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ.

အဝဲဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ဟးဒီးဆိ (ဂီၤ တၢ်အိၣ်) ခိဖျိလၢအဖံးဖးဒိၣ်ကဲဘူးဒးဖံဝါ ဒီးလုၢ်ဒုး အိၣ်အီၤတၢ်အိၣ်လၢအဟဲလၢပုၤလၢအအဲၣ်ဘျီအဲၣ်ဘါ

အဝဲဝဲဝဲလၢ မ့ၢ်တၢ်လီၤကမၤက မၣ်ဘၣ်ဒီးအီၤ လၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ Miss Universe Thailand 2022 မံၤလၢသၣ်က ပီၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တနံၤအံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်အုၣ်ကီၤ ဆူပုၤကိးဂၤဒီး လၢနကအိၣ်ဖျၢၣ်ဖဲလဲၣ် န့ၣ်အတွးတအိၣ်ဘၣ်, ပမၤနၢတၢ်သ့ဒီး ငှးကထီၣ်ပတၢ်မံၤမိၢ်ဆူတၢ်အနီၢ်ကီၢ်သ့ ဖဲပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤသး န့ၣ်လီၤ.

အဲၣ်နီၤဝဲလၢ အမိအပါန့ၣ် တ ငှးစ့ၤလီၤအတၢ်အဲၣ်လၢအဝဲအဂီၢ်နီတဘျီ ဘၣ်, အမိအပါဒီးအဖံအတၢ်အဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲအတၢ်သဟီၣ်ဆူၣ်တခါလၢ အဆှၢ အီၤဆူတၢ်မၤနၢန့ၣ်လီၤ. အဲၣ်နီၤမ့ၢ်ပုၤဖျိ ထီၣ်ဖျၢၣ်ဖဲမိၢ်ကိၣ်တဂၤလၢ အဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဝဲနီၢ်ဂံၢ်တၢ်အတီၤတၢ်လၢကပီၤ လၢတၢ် မၤလိဘၣ်ပးတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ, ကျိၣ် ဒီး ဝဲအုၣ်ဝဲၤကျိၤ, လၢ Kasetsart ဖျၢၣ်ဖဲမိၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ဒီဖျိတၢ်ကသုၣ် ကသံးတၢ်ဆီတလဲအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီဖျိပုၤဟီၣ် ခိၣ်ဖိတဖၣ်မၤဟးဂီၤကွံၣ်ခိၣ်ယၢန့ဆၢၣ် လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပျၢၤဒိၣ်တဖၣ်လီၤဆီဒၣ်တၢ် တၢ်ကမ့ၢ်ဒိၣ်ထၢၣ်အတဖၣ် တၢ်ဟးတၢၤ ကွံၣ်အီၤနီၤစိၤတဘၣ်ဘျီဘၣ်ဒါဘၣ်. တၢ် ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲတၢ်ကမ့ၢ်လၢအကျိၤအကျဲ ဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤစၢမၤဂ့ၤထီၣ်ပဟီၣ် ခိၣ်ဖျၢၣ်တကးဘၣ် ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

ကီၢ်ကွံၣ်တၢ်မ့ၢ်ဒွဲလၢ (၂၀၂၂ န့ၣ်), အဆုဖးထီၣ်ယံၤလၢဘၣ်တၢ်ဆးဒီးဝဲကံၣ်အီၤ လၢတၢ်အက့ၢ်လၢပုၤအိးထီၣ်ဆိၣ်ဒၣ် (soda tabs) တၢ်ဂီၤ-www.google.com/search

“တဘၣ်ပၢ်တၢ်အုၣ်အဆၢလၢနအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ် အလီၢ်တဂ့ၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပၢ်လီၤသးကျၢမုဆူန့ၣ် ပဆီတလဲအတၢ်အိၣ်မုသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.”
အဲၣ်နီၤ ဝဲဝဲဝဲ တၢ်ငှးနဲၣ်မုၣ်ဒွဲလၢတၢ်ပြုကတီၢ်

ဘုမ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၢ်လီၤ

စိၤလွၢ်စိ

ပှၢ် ထုၣ်စံးဖးဖးဖိလၢမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤတဖၣ် တနံၣ်အံၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဒီး တ်ကသုၣ်ကသံး, န့ဆၢၣ်တၢ်တတၢ်တနါအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တ်ကီၢ်ယုၤထီၣ်နးထီၣ်, မ့ၢ်ခိၣ်စူၤတဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်, ကလံၤမ့ၢ်လီၤ, ထံၣ်ခိၣ်နိယုၤ, ဒီးတၢ်ဆုးတၢ်ဆါအသီတဖၣ်ဟဲအါထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢကညီကီၢ်ပူၤစ့ၢ်ကီး မ့ၢ်ခိၣ်စူၤထံၣ်ခိၣ်နိယုၤအယီၤ ဘုဟုဟးဂီၤ, တၢ်ဖိယၢ်အါဘု မ့တမ့ၢ် ယုၢ်အိၣ်ဘုအယီၤ ဘုတလၢ, မ့ၢ်ခိၣ်တစူၤအယီၤ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိတဂ့ၤဒီး တ်အိၣ်ကူအိၣ်လၢအတၢ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ် ကဲထီၣ်အသးခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါပယီၤသးမိၢ်စိရိၤတဖၣ်ဟဲထီၣ်ဒုးတၢ်လၢခိၣ်ကွဲတကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးလၢကဘီယုၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲအိၣ်အမ့ၢ်လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့အဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

နီၢ်ဝါ, ပှၢ်ထုၣ်စံးဖိလၢမိယီၤနံၤ, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်တဂၤစံးဝဲလၢ, “တနံၣ်အံၤမၤအိၣ်ဘုဟုတဂ့ၤဘၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်စူၤတၢ်ကီၢ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဘၣ် တကးဘၣ်ပဘၣ်ယုၢ်ကဒီးကဘီယုၤဒီးဟဲက့ၤကွၢ်စံးပိချုးပိချုးလီၤ. တနံၣ်အံၤဒုယဆိကမိၣ်လၢပဟုသးဒုကနးတစးလီၤ.”

ဒုဖိသဝီဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဒိၣ်မးလၢအတၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပှၢ်ထုၣ်လံၤဖိလၢအိၣ်ဒီးကတီၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုတဖၣ်အယီၤ တုၤလၢတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိအပတီၢ်တၢ်တထံၣ်ဘၣ်ဒီးအါဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢတၢ်ကီတၢ်ခဲအကလုာ်ကလုာ်အယီၤ လီၢ်ကဝီဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပလီၢ်ပဒီအသးစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်ခိၣ်စူၤအဆၢကတီၢ်တစူၤ, တ်ကီၢ်ယုၤထီၣ်နးမးဟးဂီၤဒီးမးသံဘုလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၢ်လၢတၢ်လုၢ်လီၤတဖၣ်. တၢ်ဂီၤ-လွဲစိ

ဝါတံၣ်စီၣ်သးစ့ “ ဖ်ပအိၣ်ဒီးပလုာ်လုာ်ထုသနူ အသိးတံၣ်ကီတံၣ်ခဲလၢအကဟဲဘၣ်ပုၤတဖၣ်ဒီးသိးပ ခိၣ်ဆၢကန့ၢ်ကသ့အဂီၢ်ပအိၣ်ဒီးတံၣ်ထုကဖၣ်သၣ်က ဝဲလၢတံၣ်ထံတံၣ်တီကစၢ်အအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. မ့မ့ၢ်လၢ ပုၤခရံၣ်ဖိတခီယုဘါထုကဖၣ်တံၣ်လၢတဂၤလၢပကစၢ် တံၣ်စ့ၢ်တံၣ်န့ၣ်ဒဲးန့ၣ်လီၤ.”

ဖ်လဲၣ်ဂုၤန့ၣ်ကညီဖိလၢ မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဖၣ် အတံၣ်လုာ်အိၣ်သးသမ့ဒီးလုာ်လုာ်ထုသနူအကျဲလၢ မၤ အါထီၣ်တံၣ်အိၣ်ကူအီလၢ, ဒီးအသ့ခိဆၢတံၣ်ကသ့ၣ် ကသံးဒီးန့ဆၢတံၣ်တတၢ်တနါန့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤ ခုစဲၢ်ဂုၣ်ကျဲးစးမၤသကိးတံၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်ဒီးခိၣ် နံၢ်တဖၣ်ဒီးသိး တံၣ်ကမၤဆူၣ်ထီၣ်ကူ တံၣ်အိၣ်ကူအီလၢ န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတံၣ်လုာ်အိၣ်သးသမ့ဒီးလုာ်လုာ်တဖၣ် အံၤ မ့ၢ်တံၣ်အစတခါလၢ ကဒုးအိၣ်စံၣ်အိၣ်ကျဲၤန့ဆၢၣ် ဒီးဖိလံၤခါဆူညါတဖၣ် အတံၣ်အိၣ်မ့ၢ်ဆိးဟၤအဂီၢ်အ ယိန့ၣ်လီၤ. ■

ခွဲၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးအိၣ်ထွဲလီၢ်ကဝီၤဖိဘၣ်ထွဲတံၣ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိသးသမ့လၢအယုာ်ကၢလၢကျဲအကလုာ်ကလုာ်. တံၣ်ဂီၤ-ခွဲၢ်

ပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်မုာ်နံၤ

သုလုၤကီၤဂ့ၤ

ကိး နံၣ်ဒဲးဖဲလါဒဲးစ့ဘၣ် ၁၀ သီအနံၤန့ၣ် မုာ်ဝဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ်တၢ်မလၢကပီၤဝဲ ပျာ့ဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်အမုာ်နံၤ လၢတၢ်မလၢ ဝဲတၢ်သ့ၣ်နီၣ်က့ၤ တၢ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဟ်ပနီၣ်ဝဲဟီၣ် ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဘၣ်ယးဒီးပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ် ဖဲၣ်ၣ်န့ၣ်လီၤ. ၂၀၂၂ နံၣ် ပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်မုာ်နံၤ အတၢ်ဂ့ၢ်မိာ်ပျာ်မုာ်ဝဲ, “သုးသ့ၣ်လၢကပီၤ, တၢ်သဘျၢဒီး တၢ်တီတၢ်တြၢ်လၢပျာ်ကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်” န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢတၢ်မလၢကပီၤပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်မုာ်နံၤန့ၣ် ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢအနဲၣ်ရဲၣ်သ ယဲၤ ပဒိၣ်စီဆၢပျဲးစံးဝဲလၢ, “ပျာ့တနီၤထံၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ထီၣ်ဒုးလၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပူၤအံၤ လီၤကံၤဒဲးတံာ်လွံာ်တံာ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဲယတၢ်ထံၣ် တၢ်ထီၣ်ဒုးအံၤအ

ဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ပညိၣ်လိာ်လီၤ ဒ်သိးကမၤသံလီၤ တူၢ်ကွံာ်ပျာ်လီၤ. ပပျာ့ကညီအတၢ်တူၢ်ဘၣ်အံၤ တမ့ၢ် လၢတၢ်မလၢဟးဂီၤပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်မုာ်ဆ့ၣ်မုာ်ဂီၤဘၣ်. မုာ် တၢ်လၢအကမၤလီၤတူၢ်ကွံာ်ပျာ်ဒီတကလုာ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသိး ဖဲမုာ်နံၤတနံၤအံၤန့ၣ် ကညီပျာ့ဂ် ဝီခွဲးယာ်ကရၢဒီးကညီပိာ်မုာ်ကရၢအလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤ လီၤအပူၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တနံၣ်အံၤတၢ်ကမၤလၢကပီၤ ဝဲပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်အတၢ်အိၣ်သးနးဝဲဒိၣ်မး လၢကီၢ်ပယီၤ မုာ်ထီၣ်ကလံာ်ထံးအပူၤတနံၤဝဲဘၣ်. ဒ်န့ၣ်အသိးကရၢ ကရၢဒီးဒုဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဂုာ်ကျဲးစးကိးသတြီထီၣ် ဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ်သးဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဒီးန့ၣ် ဘၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်, တၢ်သဘျၢဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်န့ၣ် လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တုၤလၢခဲကနံၣ်အံၤန့ၣ် လၢကညီဟီၣ်

ပျာ့ဂ်ဝီခွဲးယာ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်ပူၤအံၤသုလုၤအပူၤ တၢ်မုာ်လၢတအိၣ်ဒီးဘၣ်. တၢ်ဂီၢ်-KWO, SPP

တၢ်ဒုးတၢ်ယၤတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်အယီၤ ဖိသၣ်တဖၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်နးနးကျဲၤကျဲၤလၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိးကပၤဒဲးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤ- SPP, KPSN

ကဝီပူၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒဲးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သဘျၢဒီးတၢ် တီတၢ်တြၢ်ဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအပူၤပာ်ဖျါဝဲလၢ, “ဒူဖိ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဒဲးကံၢ်ကံၢ်ကျၢၤကျၢၤ ပျဲဒီး သူးသ့ၣ်လၢကပီၤ လၢကဆၢထၢၣ်ဝဲလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤလၢကပီၤဝဲမ့ၢ်နံၤအံၤ လၢတၢ်မၤလၢ ကပီၤက့ၤထံဖိကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် အဘၢလၢအယုထီၣ်ဝဲ ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယၢ်သ့ၣ် တဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ကဲအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

စးထီၣ်လၢသုးမိၤစိရီၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်က မိၤလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်လံာ်လံာ်န့ၣ် ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်သ့

ဝဲတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးဒီးမၤအၢၣ်မၤဆူၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိအဖိ ခိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤဒီးဘၣ်အပူၤ ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲသုးမိၤစိ ရီၤအတၢ်ပၤအသီတဘျီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤက မၢ်သဲစးသ့ၣ်တဖၣ် ပၣ်ယုၣ်ဝဲတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲး ယၢ်အၢအသီသီသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤသံမၤဝီလၢ အတဖိးသဲစးဘၣ်, တၢ်မၤဆါပယု, တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ် တၢ်, တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲ, တၢ်ခးလီၤကျိဖး ဒိၣ်လၢကမ့ၢ်အတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ, တၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်ဖျိဆူၣ်တၢ်, တၢ်မၤဟးဂီၢ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, တၢ်မၤပျံၤမၤဖးတၢ်, တၢ် ယုဆူၣ်ယုစိးတၢ်, တၢ်မၤန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်, သ့ၣ်ထံးမုၣ်ခွါ အတၢ်မၤဆါပယု ဒီးတၢ်သ့ဝဲတၢ်ကူၣ်တရံးကျဲအဘိ ဘိလၢအပညိၣ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လီၤလီၤ လၢအ ဝဲသ့ၣ်အသုးတၢ်ထီၣ်ဒုးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

■ တ်ကစီၣ် ■

ကညီပိာ်မုာ်ကရၢအန့ၣ်ရွဲၣ်နီၣ်ကညီဖိစံးဝဲလၢ, “လၢတနံၣ်အံၤ ငူဖိသဝီဖိလၢအဘၣ်ယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိးအိၣ်ဝဲအါန့ၣ်ဒီးပုၤ ၃၅၀,၀၀၀၇ၤ ဖဲကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤဒီးပုၤလၢအဘၣ်ယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသ့ၣ်တဖၣ် အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲပိာ်မုာ်ဒီးဖိစံးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ဖဲ ၂၀၂၁ ဒီး ၂၀၂၂ နံၣ်အဘၣ်စၢန့ၣ်ကညီပိာ်မုာ်ကရၢမၤနီၣ်မၤယါဝဲပယီၤသးအတၢ်မၤဘၣ်ဒိဝဲငူဖိသဝီဖိလၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ခဲလၢအိၣ်ဝဲ ၂၉၉၉ မံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး ပုၤလၢတၢ်မၤသံအီၤအိၣ်ဝဲ (၁၅၃) ဂၤဒီးပုၤလၢအဘၣ်ဒိအိၣ်ဝဲ (၂၇၆) ဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢဘၣ်တၢ်မၤသံအီၤအကျါန့ၣ်ပိာ်မုာ်ပာ်ဝဲ (၃၀) ဂၤ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲ (၁၁၇) ဂၤန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးအနီၢ်ကီၢ်န့ၣ်အိၣ်အါန့ၣ်ဒီးအံၤသ့ဝဲ မ့ၢ်လၢ

တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်လၢတၢ်မၤနီၢ်မၤယါဒီးပာ်ဖျါထီၣ်အီၤတန့ၢ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.

ကညီပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးကယၢ်ရူၢ်ဒီးကညီပိာ်မုာ်ကရၢပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ, “တနံၣ်အံၤပမၤလၢကပီၤဝဲပဒီပုၤဝဲကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သးစွံကတုၤဒီးအတၢ်သးငူ လၢအဆးဂဲၤလိာ်တၢ်လၢအခွဲးအယၢ်အဂီၢ် ဒ်သိးကဒိသဖၢဝဲအသးအသ့ၣ်လၢကပီၤ. တၢ်သဘူၤဒီးတၢ်တီတၢ်တြၢ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးပာ်သ့ၣ်ပာ်သးစ့ၢ်ကိးလၢ ငူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၢ်ဘၣ်ဟးဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘ့ၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီခွဲးယၢ်အတက့ၢ်န့ၣ် အိၣ်အါထီၣ်ဝဲဒီးအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘ့ၣ်အပူၤတတၢ်ကန့ၣ်လီၤပာ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢအတၢ်ယုၤန့ၢ်ဝဲတၢ်တီတၢ်တြၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.” ■

လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်ယုၤထီၣ်လၢပယီၤသးကက့ၢ်ကွၢ်လၢအတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်. တၢ်ဂီၤ, SPP

မဒဲးကု်အိၣ်ဒဲးကစၢ်

ဖုဖုဘွၣ်ကနၢ

ပျဲ မ့ၢ်ပျဲပျဲလၢပျဲသ့ၣ်တဖၣ် စံးကတိၤယုၤဝဲအဖိအလံၤလၢညါဒဲးအံၤ, ဖိလံၤသ့ၣ်စၢ, မၤဆူၣ်ဆူၣ် အိၣ်ဆူၣ်ဆူၣ် မၤသုတကၢၣ်အိၣ်သုတပျဲ မဒဲးကု်အိၣ်ဒဲးကစၢ် မၤတုၤလၢနကပၤလီၤတုၤလၢနခိၣ်ညါတက့ၢ်. ထဲန့ၣ်မးသုကအိၣ်ဘၣ်အဖိလီၤ. စံးဝဲဒဲးန့ၣ်မ့ၢ်လီၤ. တၢ်အံၤတၢ်သံကွၢ်မ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုးလၢ မၤတၢ်မနုၤလဲၣ် အဝဲသ့ၣ်အတၢ်စံးဆၢခိၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဒၣ် ကျိၣ်မ့ၢ်မၤဝဲ ကျိၣ်နီၣ်ဖျးမံၤ ဖံးဃဲၣ်တီၢ် ဖံးမးမး ဖံးဃဲၣ်တီၢ်ဖံးတမး တၢ်ဂုၤတၢ်ဂၤ နဖံးဖိၣ်သနၢ်ကတုၤတကျၢၤဘၣ်. အကျၢၤကတၢ်မ့ၢ်ဒၣ်လီၢ်ခိၣ်ဆၢၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒၣ်ကယၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒဲးတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်လဲၤပုၤကွံၣ် တုၤလၢအနံၣ်အါလါအါတဘျီန့ၣ်ပျဲနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွဲးအါထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်လီၤ.

စိပုၤကွံၣ်ပျဲနီၣ်ဂံၢ်စုၤ န့ၣ်ပျဲသ့ၣ်ယုၤ သ့ၣ်ထုးဝၣ်ဖိ ဂုၤဒိၣ်မး တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးစ့ၢ်ကိး ခိဖျိသ့ၣ်ထုးဝၣ်စိလီၤဘၣ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအါအါအယီၤ ဘုဟုတၢ်သ့ၣ်

တၢ်ဖျးဒိးအဂုၤအဂတဖၣ်ဂုၤဝဲဒိၣ်မး. ဒိးတၢ်အိၣ်ကူအီလၢစ့ၢ်ကိးကူလၢဝဲ လၢတနံၣ်ဒိးတနံၣ်အတၢ်လဲၤတရံးအသးန့ၣ်လီၤ. စိမဲအံၤပျဲအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွဲးအါထီၣ်အယီၤ န့ၣ်တီၢ်လီၤ သ့ၣ်စၢလီၤဝဲဒၣ်လံ ဘုတဂုၤလၢ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတဂုၤလၢ တအိၣ်ဘၣ်လၢ, တနံၣ်ဒိးတနံၣ် လီၤသၤတြးဝဲဒၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတကးဘၣ်အမဲၣ်ညါ တၢ်ကိၢ်ကဲထီၣ်တၢ်စုၤ, တၢ်စုၤကဲထီၣ်တၢ်ကိၢ် ထီၣ်က့ၤအဆၢကတီၢ်တဘၣ်လၢဘၣ်. န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ပနီၣ်လၢပျဲကွၢ်နီၣ်ကွၢ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖးလီၤဝဲအခိပညီတဘၣ်လၢဘၣ်. အယီၤလဲၤတဖၣ်ကွံၣ်အသးဒိးမၤဘၣ်ဒိပျဲကူၣ်မ့ၢ်မၤဝဲတဖၣ်အတၢ်အိၣ်ကူအီလၢသ့ၣ်တဖၣ်အါအါကလဲၣ်လံန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်စံးဒဲးန့ၣ်ဒိး ဒဲးထံကိၢ်တဘျီဘၣ်တဘျီတၢ်ပတၢ်ပြးခိၣ်နၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒဲးသိးအကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကအိၣ်ကူအီလၢအဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ကတိၤကီၣ်ကးတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးခါ. ပသ့ၣ်ညါဘၣ်

ကွဲးဆူၣ်ဆူၣ်, ဖျးဆူၣ်ဆူၣ်, ပမ့ၢ်ခဲန့ၣ်တၢ်ကၢနၢ်ကုပအိၣ်မုၢ်သ့ၣ်ဒဲး. တၢ်ဂီၤ-ခဲဝဲ

လာတံသုဂ်တဖၣ်အံၤအိၣ်ဂုၤဂုၤလီၤ. ဘၣ်မနုၤအယံ
 လဲၣ် မ့ၢ်ဒီးသီးတံၢ်အခိအသ့အါမံၤအါကလုာ်ကဟဲၣ်န့ၣ်
 လီၤအါအါအယံန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကွၢ်က့ၤအဘူးကတံၢ်ကီၢ်
 ကိၣ်တဲာ်ပုၤ မ့ၢ်ယုာ်ပုၤ ကီၢ်ကိၢ်တဲာ်ပဒိၣ်ခူၣ်ထီၣ်ထံာ်
 ဖးဒိၣ်တဘိလၢအကျၢၤသ့ၣ်ကျၢၤသးဒီးညီမး ဒီးထံဟဲ
 ညီမးလာတံၢ်ကီၢ်တံၢ်တုၤအဆၢတတဲာ်ဘၣ်, ပဒိၣ်ပပုၤစ့ၢ်
 ကီး ဖဲသီးထံာ်အံၤကဟဲဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်အဂီၢ် ဟ်
 လီၤဝဲဒီးထံာ်အပုၤကွၢ်ထွဲတံၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးအဖီခိၣ်
 ကမ့ၢ်တဖၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်ဘၣ်တံၢ်ကၢၤအယံ က
 မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဘၣ် ပဒိၣ်အိၣ်ဘၣ်ဘၣ်လီၤ. တံၢ်ကီၢ်တံၢ်
 ခဲမနုၤမးတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်. အရ့ဒိၣ်ဒေၣ်တခါလၢ န
 အိၣ်တံၢ်သ့ၣ်တံၢ်ဖျး တံၢ်ဒီးတံၢ်လၢ ကဘၣ်ကဲ ဒီးတံၢ်
 သ့ၣ်တံၢ်ဖျိကဘၣ်ကဲ ဒီးထၢန့ၣ်စုလၢထၢာ်ပုၤကဘၣ်ကဲ
 န့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်ကညီဖီအါမးလၢယံကီၢ်တံၢ်ဟဖီလၢတ
 ဖၣ် ကဲဒိၣ်ကဲထီအိၣ်အါမးခိဖျိတံၢ်သ့ၣ်တံၢ်ဖျးအယံ
 အိၣ်ဝဲဒေၣ် တကးဘၣ် ကညီဖီလၢကီၢ်ပယီၤ ကီၢ်မ့ၢ်
 တြီၢ် လဲၤယီၤအိၣ်ကဒုဒီးလဲၤမးအိၣ်တံၢ်ဝဲန့ၣ်အိၣ်အါ
 မး ဒီးအိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဘၣ်လၢထံာ်တဘိအံၤအယံ ဂီၢ်
 မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်လံ မ့ၢ်ဖဲန့ၣ်ဒီး နုၤဒီးယၤတ
 ခိစ့ၢ်ကီးမိၣ်, ကီၢ်သုလုၤစံာ်ပဲၤသ့ၣ်ဖျးအိၣ်စ့ၢ်ကီးခါ.
 အိၣ်လီၤ. အိၣ်ဂုၤဂုၤလီၤ. အနံၣ် ၇၀ ဘျီၣ် အိၣ်ဂုၤဂုၤ

လီၤ. စံာ်ပဲၤသ့ၣ်ဖျးပဒိၣ်တပနါယီလီၤ. အသ့ၣ်တတဲာ်
 ဘၣ်. မ့ၢ်စံးဒီးန့ၣ်ဒီး ကီၢ်ဆၣ်ဂုၤဂုၤပတစံးဘၣ်, အ
 ဆိကတံၢ်လုၤသီကီၢ်ဆၣ် ကျဲၣ်ကျဲၣ်ကလံၤစိးတခိယၤ ထံ
 ကျိနံၤအါတီၤလၢပတယၤထီၣ်အမံၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 န့ၣ် တံၢ်သ့ၣ်တံၢ်ဖျးလီၢ်ကျဲၣ်အိၣ်အါမးလၢပကဘၣ်သ့ၣ်
 လီၤအိၣ်တံၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤအိၣ်ခိးကွၢ်လၢဘၣ်
 တံၢ်သ့ၣ်တံၢ်ဖျးဝဲကျိၤခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအကဟံးစု
 နဲၣ်ကျဲၣ်အီၤဒီးမၤစၢၤအီၤန့ၣ်လီၤ. တံၢ်အံၤတအိၣ်ထီၣ်လၢ
 ပျီၣ်လဲၣ်. ဘၣ်မနုၤအယံလဲၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်
 အယံမး ဂုၢ်ဝဲတကသ့ၣ်လၢဘၣ်. ပကမၤလၢအဂုၢ်စၢၤ
 ပယိၣ်ဒု တကသ့ၣ်လၢဘၣ်.

ဖဲလဲၣ်ဂုၤဂုၤ, ကသ့ၣ်ဂုၤတကသ့ၣ်ဂုၤ, ထံၣ်
 လၢအမီၤန့ၣ် အနါနုၤဒေၣ်တံၢ်လီၤ. တလိၣ်လၢတံၢ်ကဘၣ်
 မၤ ကဘၣ်သၢအီၤထဲန့ၣ်ညါဘၣ်. ကိၢ်ပုၤအီၤထီၣ် ခံ
 ပုၤအုၣ်လီၤတနံၤသၢဘျီၣ်ကိးနံၤဒီးလီၤ. ပစုအိၣ်ခံခိ, ပ
 ခိၣ်အိၣ်ခံခိ, ပမဲာ်ချံအိၣ်ခံခိ ဖဲသီးဒီးပဒိၣ်ပပုၤဝဲကျိၤ
 ဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တချုးတဒးဘၣ်
 ခိဖျိထံၣ်ရူၢ်ကီၢ်သဲးတံၢ်အိၣ်သးတကံၢ်တကျၢၤဘၣ်အယံ
 ဧါ. တလိၣ်လၢပကဘၣ်အိၣ်ခိးအီၤဘၣ်. ပနီၢ်ကစၢ်
 ဒေၣ်ဝဲပမၤဆိအဲၣ်လီၤ. တံၢ်တြီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. သဘုဟီၣ်
 လၢပသ့ၣ်လီၤသ့ၣ်ဂုၤဂုၤ, ထီနီၤပသ့ၣ်သ့, နံၣ်သိပသ့ၣ်

ကွးဆုၣ်ဆုၣ်, ဖျးဆုၣ်ဆုၣ်, ပမ့ၢ်ခဲန့ၣ်တံၢ်ကၢၤန့ၣ်ကုပအိၣ်မုၤသ့ဒီး, တံၢ်ဂီၤ-ခဲစဲာ်

သု, သဘာဝအကလုာ်ကလုာ်ပသုာ်သု, ဘဲဆံာ်ပသုာ်သု, သုသု..သုကိးကလုာ်ဒဲးလီၤ. စးထီာ်လၢပူၤခံ ခံ ခုပူၤ ဆူနီၤယီၤထာ်, ဆူပနာ်အ့ၣ်ဟးခိာ်, တဲာ်ဘိထာ် တဲာ်ဘိပျီ, ကျါ်မိာ်လုၤဒၢ, ပီမုာ်ဒၢ, တံာ်လီၤတရီးအံၤ ဒီး တံာ်ဖိတံာ်လံာ်တရၢအံၤ ပသုာ်ဂ့ၤဒိာ်မးလီၤ. ဆိကမိာ်ကမာ်တံာ်တဂ့ၤ, ပျံၤတံာ်တဂ့ၤ, ပျံၤလိာ်ကျိအကံာ်ခိာ်န့ၣ် တံာ်သုာ်တံာ်ဖျးဂ့ၤဒိာ်မးလီၤ. နသုာ်အိာ်တံာ်မးတလိာ်လၢနကဘာ်သုဟီာ်ချါဘာ်. အကစၢ်ဂ့ၤဒဲးလီၤ. နသုာ်သပျာ်တံာ် နအိာ်ဘာ်သပျာ်တံာ်, နအိာ်ဘာ်သပျာ်တံာ် နစ့အိာ်သပျာ်တံာ်လီၤ. နမၤဆူာ်နအိာ်ဘာ်အါလီၤ. နမၤဆူာ်နအိာ်တလၢာ် နကဘာ်ဆါအိာ်စ့ၢ်ကိးအါလီၤ. ပှၤတနီၤစံးဝဲလၢ ပသုာ်တံာ်ဖျးတံာ် ပတံာ်မ့ၢ်အိာ်အါကံာ်ဆိးပကဘာ်လဲၤဆါဖဲလဲာ်. ပကလဲၤဆါဖဲလဲာ် တံာ်ကတိၤအံၤပနာ်ဟူဘာ်အါတက့ၢ် ထံဖိကီာ်ဖိ, ဒုဖိသဝီဖိ ပှၤတတၢသ့ၣ်တဖၣ်အသိးအကျါန့ၣ်လီၤ. အမ့ၢ်လီၤ. အမ့ၢ်ဂ့ၤလီၤ. ဘာ်ဆာ်ဒီးနံာ်အပူၤကွံာ်တနံာ်ဘာ်တနံာ်လဲၤပူၤကွံာ်လီၤ. စးထီာ်ဖဲယဟဲက့ၢ်ထီာ်ဒီးတုၤခဲအံၤ ထံဖိကီာ်ဖိ ပှၤတတၢလၢအသ့ၣ်အဖျးတံာ်ဒီးတံာ်လၢာ် တံာ်သ့ၣ်တံာ်ဖျီ, တံာ်တံာ်တံာ်ဘိသ့ၣ်

တဖၣ် ပတနာ်ဟူဘာ်အကျးအိာ်ဒဲးမၤနီတတီၤဘာ်. ဝဲယဲၤလီၤ. ကျးတအိာ်ဘာ်ပလဲၤဆါတသ့ဘာ်, ဘာ်ဆာ်ဒီးခဲအံၤတဘျီ တဘာ်ကိာ်တံာ်ဂီၤတံာ်အါလၢနီတမံၤတဂ့ၤ. ဒီပုၤဝဲၤပုၤမုာ်တြီာ်ဖိ, ပှၤလူၤသီဖိခဲလၢာ်သ့ၣ်စၢ, လၢယသးဒီဖျါညါ ကစံးဘာ်သုာ်အံၤလီၤ. ဝဲလါအိးကထိဘာ် ၁၄ သီ ၂၀၂၂ နံာ်အနံၤ န့ၣ် လူၤသီဖိဒုမၤဝဲဒဲးတံာ်ထံာ်လိာ်တၢာ်ပီာ်တံာ်ဒီးပှၤတတၢဘျီအံၤ တံာ်ဂ့ၢ်ခိာ်တီနီၤနီၤတခိမ့ၢ်ဝဲ တံာ်ကတဲာ်ကတီၤက့ၤဒ့ၣ်ညာ် ချဲစၢကွံာ်တြီယာ် (ကွံာ်တၢာ်) န့ၣ်လီၤ. ဒီးလၢတံာ်ထံာ်လိာ်တဘျီအံၤအပူၤ သဝီလၢတံာ်ကွဲယီၤအါတခိမ့ၢ်ဝဲ ကီၤလုၢ်ဒၢကရုၢ်သဝီခံဖျါဟဲထီာ်တဖျါ, ဖျးခိာ်ကရုၢ်သဝီသဖျါဟဲထီာ်ခဲလၢာ်, စီမုာ်ပျီကရုၢ်သဝီခံဖျါ ဟဲထီာ်ဝဲဒဲးဂ့ၤဂ့ၤ, လၢာ်မုာ်ပျီကရုၢ်သဝီခံဖျါ ဟဲထီာ်ဝဲဒဲးတဖျါ, နီၤယီၤထာ်ကရုၢ်သဝီန့ၣ်ဖျါဒီးသဝီယုဖျါဟဲထီာ်ဝဲဒဲးဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ခါာ်စးတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်ပှၤလၢအနာ်က့ၣ်ဘာ်. မ့ၢ်တခိတံာ်ယုထၢစ့ၢ်ကိးဒီးပျဲလီၤအါဒဲးအမ့ၢ်ခါာ်စးလၢအနာ်ဟံာ်တံာ်တဂၤစ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တံာ်အံၤတကးဘာ်အမဲာ်ညါ လူၤသီဖိဒုကွဲမုာ်စ့ၢ်ကိးဝဲၤကျိၤ လၢတံာ်ရဲာ်တံာ်ကျဲၤတဘျီအံၤ

ခွဲာ်ဟ့ၣ်ဂံာ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဆီာ်ထွဲလီၤကဝီဖိဘာ်ထွဲတံာ်လုာ်အိာ်နီၤခိသးသမူလၢအယုာ်ကၢလၢကျဲအကလုာ်ကလုာ်. တံာ်ဂီၤ-ခွဲာ်

ခွဲစားဟုတ်ဂံဟုတ်ဘါဒီးဆိုင်ထွဲလီကဝီဖိဘဉ်ထွဲတော်လှ်အိုင်နီခိသးသမုလာအယုတ်ကာလာကျဲအကလုတ်ကလုတ်. တာ်ဂီ-ခွဲစား

အပူ သဝီတဘျူးဖျဉ်မ့ဂု၊ လာခိန်နာ်ခဉ်စးခဲလၢာ် လၢတၢ်ကွဲအါသ့ဉ်တဖဉ်မ့ဂု၊ ဒူဖိသဝီဖိခဉ်စးခဲလၢာ် မ့ဂု၊ တၢ်ဃုထၢထီဉ်ခဉ်စးတဂၢဒ်အမ့ ပဒီပုာ်ဝဲါ စီဆုဉ်ကီထု တဘျီမၤစၢတၢ်လၢစီမုာ်ပျီကရၢဒ်အမ့ နါရဲဉ်တဂၢအသိး လၢအနံဉ် ၁၀ အတီၢ်ပူတဂၢန့ဉ် လီၤ. ခဉ်စးတဂၢအံၤကတိၤအိးထီဉ်တၢ်ဂ့ၢဘဉ်ထွဲဒီး ပှၤတတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤဒိဉ်ဒိဉ်ယိာ်ယိာ်ဝံ ကတိၤတူၢ်လိာ်ပဝဲဒဉ်ခဉ်စးခဲလၢာ်လၢအဟဲထီဉ်လၢ တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲတဘျီအံၤအပူလၢပျဲန့ဉ်လီၤ. ဂ့ၤဝဲဒဉ် ဒိဉ်မး, ကျၢသးဒိဉ်မးစ့ၢ်ကိးလီၤ. လၢတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲ တဘျီအံၤအပူ တံညဉ်ကံၢ်မ့ဝဲါ ပှၤကယၢကယဲတၢ် ရဲဉ်တၢ်ကျဲ မၤစၢဒီးဖးဖျါထီဉ်တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲတဘျီ အံၤတဆီဘဉ်တဆီ ဒ်ပှၤအါဂၢဆုာ်ဒီးပာ်ကံၢ်ပာ်ကျၢ အါအသိးန့ဉ်လီၤ. ဒီးကတိၤကျၢတၢ်က့ၤဝဲဒဉ်တၢ်က တိၤသ့ဉ်တဖဉ် တကးဘဉ်အမဲဉ်ညါဒုးအိဉ်ထီဉ်န့ဉ် ကမုာ်တၢ်သံကွၢ်စးဆၢတဘျီဃီန့ဉ်လီၤ.

မ့ၢ်စးဒ်န့ဉ်ဒီးပကကွၢ်ကွၢ်တဘျူး, ဒ်တၢ်ရဲဉ် တၢ်ကျဲအိဉ်ဝဲါအသိးန့ဉ်ပဒိဉ်ဟံဉ်စ့ ဒုးနဲဉ်ဟီဉ်ခိဉ်ဂီ ဘဉ်ထွဲဒီးယိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခဉ်ကရၢအဟီဉ်ခိဉ်ဂီ လံန့ဉ်လီၤ. လၢဟီဉ်ခိဉ်ဂီအပူ ပှၤတတၢ်ကီအိဉ်ဖျါ

ထီဉ်လံ, ပှၤတတၢ်သ့ဉ်ပှၤအိဉ်ဖျါထီဉ်လံ, ကီၢ်သူလှၢ သ့ဉ်ပှၤပျဲကွီအိဉ်ဖျါထီဉ်လံ, ပျဲပူတၢ်မံၤလၢဆဉ်ဖိ ကီၢ်ဖိသ့ဉ်ပှၤအိဉ်ဖျါထီဉ်လံ ဒုဉ်ဒါအတၢ်တီၢ်ကျဲထံ တမၢဉ် ကုဒိဉ် အလီၢ်အိဉ်ဖျါထီဉ်လံ. ယိဉ်လိာ်တၢ် မုာ်တၢ်ခဉ်ကရၢအလဲါအထီအိဉ်ဖျါထီဉ်လံ, ပှၤနီဉ်ဂံ နီဉ်ဒုးစ့ၢ်ကိးအိဉ်ဖျါထီဉ်လံ လၢပျဲဂုမးလီၤ. ကျၢသး ဂုဂုလီၤ. ရဲဉ်ဖိလီၤ. ဝံအလီၢ်ခံ ဘုဉ်ဖိဉ်ဝဲါကျိပဒိဉ် စီစ့သၢ ပှၤထီဉ်ကဒီးကလံဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်ဘုဉ်တၢ်ဖိဉ် ဒ်ကီၢ်သူလှၢကျဲသန့အိဉ်အသိးဒိဉ်ဒိဉ်ယိာ်ယိာ်ဝံ တၢ် ကတဲာ်ကတီၤက့ၤဒုဉ်ချံညဉ်စၢ ဒ်ကီၢ်သူလှၢပာ်ပနီဉ် ဝဲအသိးတဘျီဃီ ဒုးနါဟုဘဉ်ဝဲါကမုာ်သ့ဉ်တဖဉ်လၢ တၢ်တြီဃာ်ကွံတြီဃာ် (ကွံတဉ်) အတၢ်သိဉ်တၢ်သီ တၢ်ဘျုးသ့ဉ်တဖဉ်ဝံ ဘိးဘဉ်ဒီသါလီၤဝဲါအပှၤတတၢ် လၢအသးအိဉ်မၤဖျါထီဉ်အကွံတြီဃာ်သ့ဉ်တဖဉ်ကဟ် ဖျါထီဉ်အသး ဒ်လံာ်ပတံထီဉ်အသိး သဝီဆုကရၢဆု ကီၢ်ဆဉ်, ကီၢ်ဆဉ်ကပတံထီဉ်န့ၢ်က့ၤအါတဆီဘဉ် တဆီန့ဉ်လီၤ. တဘျီဃီစံာ်ပျဲဝဲါကျိပဒိဉ်စီဘုကွၢ်မု ပှၤထီဉ်ကဒီးအကျိကလံလံ. ကနဉ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီး, ပှၤ တတၢ်အတၢ်သူအိဉ်ဟီဉ်ခိဉ်အိဉ်ဒ်လဲဉ်. ဟီဉ်ခိဉ်အပ တီၢ် ၁, ၂, ၃ မ့ၢ်ဒ်လဲဉ်. ကီၢ်သူလှၢပှၤထုစံာ်ဖဲးခးဖိ

အတိမ်ကျေမာ်တိမ်နုလဲၣ်. ခုးအခိ, စံာ်အခိ, ကျီးအခိ, ကရါ်အခိ မ့ၣ်ဒဲလဲၣ်. တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးနံၣ်ဖုၣ်နံၣ်ထီ မ့ၢ်ဝဲကမ့ၢ်အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒဲအမ့ၢ်, သဘ့ဟီၣ်လၢ, ထီနီၤ, နံၣ်သိ, သဘၣ်ဒီး, ဒံချံ, ဘဲဆံၣ်ချံ, တၢ်ချံလၢသိဟးထီၣ်သ့သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကသ့ၣ်အီၤအီၤအါအါ တုၤဒၣ်လဲၣ်ကလၢတီၣ်ခံၣ်ပုၤဘၣ်လဲၣ်န့ၣ်ပဒိၣ်စီၤဘုက့ၢ်မူ ကပွၤခဲလၢ, မ့ၢ်တပွၤ ပဒိၣ်စီၤလ့ၢ်စ့စံာ်ပုၤဝဲကျိလီၤခါၣ်သးကပွၤကီၢ်ကဒိခဲလၢန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ယုးယီၣ် ကီၢ်သုလုၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးအနံၣ် ၇၀ ဘျဲၣ် ထဲအံၤအပတီၢ်ကဘၣ်အိၣ်လီၤ. ကြးလၢပုၤတတၢ်အါမးလၢတၢ်လီၤကိးတီၤဒဲး ကသးခုယုၣ်ဒီးလုၤသီဖီဒုပုၤတတၢ်, ခိဖျိန့ၢ်ဟူဘၣ်တၢ်ကစီၣ်အသီဝဲ ၂၀၂၂ နံၣ် လါအီးကထိဘၣ် ၁၄ သီ မ့ၢ်ယဲၢ်နံၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်စံးဒဲန့ၣ်ဒီး အခဲအံၤပနီၤဟူဘၣ်ပဝဲ ပခိၣ်ပနီၤ လီၤခါၣ်သးစံာ်ပုၤဝဲကျိတၢ်ကလုၢ်သီၣ်ထီၣ်ဒီးလီၤဆူလုၤသီကီၢ်ဆၣ်စံာ်ပုၤဝဲကျိ, လီၤဆူကရုၢ်စံာ်ပုၤမုၤဒါခိၣ်, လီၤဆူဒုပုၤသဝီပုၤလံ. သးခုဆိလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သးအုးအိၣ်ဒဲးဒၣ်တစဲးဖိလၢ ဒုသဝီနီၤဟူဘၣ်စ့, တနီၤဟူဘၣ်တၢ်ကစီၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအအါတခီန့ၣ်လီၤ. ဒဲလဲၣ်ဂုၤဂုၤ ဝဲယတၢ်ကစီၣ်ဖိအဝဲအံၤ မ့ၢ်ဟးထီၣ်တဘျီလၢလၢ သုမ့ၢ်ဖးဘၣ်ဒီး မံသုကမၤဒဲတၢ်ကစီၣ်ခိၣ်တီကွဲးဝဲအသိး မဆူၣ်ဆူၣ် ထံကီၢ်လၢကဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်ကူအီၤလၢဟဲဂုၤထီၣ်ခိဖျိတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးန့ၣ်အိၣ်ဂုၤဂုၤလီၤ. သမၤအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. အယိသးန့ၣ် သ့ၣ်ဖျးဆူၣ်ဆူၣ် ပုၤနီၣ်ဂံၢ်အါထီၣ်ဖးအါညါလံ. တၢ်အိၣ်တခီမ့ၢ်ဒၣ်တၢ်အစ့ဒဲဒၣ်တၢ်အယိသ့ၣ်ဆူၣ်ဆူၣ် ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါ သ့ၣ်လၢမ့ၢ်ဆါခါ, သ့ၣ်ဒဲးကုၢ်အသိး သုကကဲဘၣ်ကစၢ်လီၤ. သ့ၣ်လၢမ့ၢ်နုၤသ့ၣ်ကွၢ်သ့ၣ်ကွၢ် ဒိကန့ၣ်ထံကန့ၣ်ဆး ဟၢဖၤအါဖျၢၣ်ကလီၤဘဲဘၣ်ဖုးခိဖျိန့ၣ်ဆၣ်တၢ်ဆိတလဲအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၢ်ဘျးန့ၢ်ဖျိၣ်ဒဲးပစံးတၢ်အသိး တၢ်ချံတၢ်သၣ်လၢအန့ၢ်အသိထံသ့သ့ၣ်တဖၣ်, ပတၢ်ခိၣ်တၢ်နီၤမ့ၢ်လီၤန့ၢ်ဘၣ်ဖုးပတၢ်န့ၣ် တံတံဖါညၣ်ကံၢ် လုၤသီဖီဒုပုၤတတၢ်အကစၢ်ကကွၢ်ကျိကွၢ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ.

မံတၢ်ထံတၢ်တီကစၢ် ကအိၣ်ပျိဘၣ်ပပုၤတတၢ်လၢတၢ်လီၤကိးတီၤဒဲး တဘျီယီ ကအိၣ်ပျိဘၣ်စ့ၢ်ကိးပစံာ်ပုၤဝဲကျိ ဒီးဒုးအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အီၤ ဘီၣ်ထီၣ်သီထီၣ်ဖုံတလိးဖိ လၢဘိးဘၣ်ဒိသါန့ၢ်ပပုၤတတၢ်အတၢ်ကစီၣ်ဒဲအံၤအယိန့ၣ်တက့ၢ်. ■

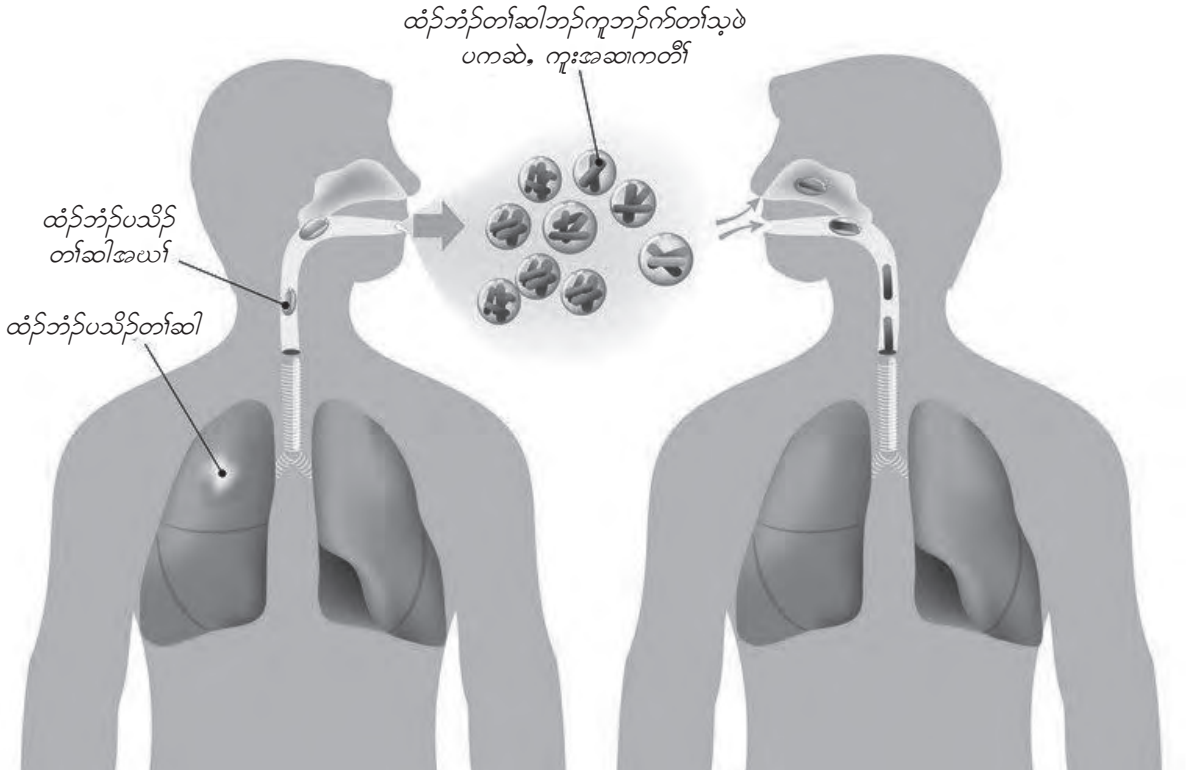
တၢ်ကူစါယါဘျါပသိၣ်တၢ်ဆါ (TB) လၢကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ် ဝၣ်စဲအကျဲ

သုလုၤကီၤဂ့ၤ

က တီၢ်ခဲအံၤပမ့ၢ်ဟ်သ့ၣ်ဟ်သးန့ၣ်ပှၤအိၣ်ဒီး ပသိၣ်တၢ်ဆါအါမး ဒီးအါန့ၢ်အန့ၣ် ပှၤသးသမုၣ်ဘၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢပသိၣ်တၢ်ဆါအယီၤအမ့ၢ် ကယၤအါမးစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဂၤကအိၣ် မ့ၢ်, ဖံးအိၣ်မအိၣ်, လဲၤက့ၤဖံးမကသ့အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့ၢ် တၢ်အကါဒိၣ်လၢပှၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့ မးပကသ့ၣ်ဖံးသးညီၤလၢပတၢ်အိၣ်တၢ်ဆါ, တၢ် ဖံးတၢ်မလၢတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၢ်ခိၣ်သးသမုၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢပှၤ တၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢပအိၣ် ဖျဲၣ်လီၤလံၤလံၤပကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဆါတဂၤတမံၤတဂၤ တကလုၢ်ဒီးလၢကျဲတဘီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအိၣ်ဝဲဒၣ်အါမံၤအကျါ တၢ်ဆါ လၢအဘူးကတၢ်ဒီးပှၤလၢအမ့ၢ်ပသိၣ်တၢ်ဆါအံၤ အ လီၢ်အိၣ်လၢပကဘၣ်မၤန့ၢ်ပၢ်အါထီၣ်ပသးလၢအဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ. သုလုၤကီၤဂ့ၤတၢ်ကစီၣ်တဘျီအံၤ ကဒုးသ့ၣ် ညါအါထီၣ်ပှၤတၢ်ကူစါယါဘျါပသိၣ်တၢ်ဆါလၢ မိၢ် ပၢ်ဖံးပှၤပှၤကူစါယါဘျါတ့ၢ်ဝဲလၢကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝၣ် စဲအကျဲန့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်အံၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ပီညါတၢ် သ့တၢ်ဘၣ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၤ, ချးစိးတၢ်ပီးတၢ်လီၤပၢ် ထီၣ်အါမးလၢတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂီၢ် လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပှၤအိၣ်ဝဲဒၣ်အါဒဲးအါဂၤလၢအတဒီးန့ၢ် ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ချး

စိတ်သွတ်ဘဉ်မှ်လဲထီၣ်လဲထီထဲလဲၣ်ဘဉ်ဆဉ်၊ မိၣ်ပၢ်ဖံဖုတ်သွၣ်ညါထူလံၤတဖၣ်ပသးပုၤနီၣ်အိၣ်တ သွၣ်ဘဉ်ဒီး အလီၢ်အိၣ်လၢပကဘဉ်မၤန့ၢ်ဟံၤက့ၤပသး ဒီးပၢ်ဖံဖုတ်သွတ်ဘဉ် တၢ်သွၣ်ညါလၢစိၤခဲအံၤ ခံမံၤ လၢၣ်မှ်တၢ်လၢအဂ့ၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

ပသိၣ်တၢ်ဆါလၢတၢ်သွၣ်ညါအိၣ်လၢ (TB) မှ် ဝဲဒၣ်တၢ်ဘဉ်ကုဘဉ်ကံၤတၢ်ဆါအယၢ်တကလုာ် လၢ အရၤလီၤလၢကလံၤကျါ ဒီးဘဉ်ကုဘဉ်ကံၤတၢ်သ့ခိဖျိ ဖဲပုၤလၢအဒီးန့ၢ်ဘဉ်တၢ်ဆါဂၤ ကူး, ကဆဲအခါပက သါန့ၢ်ဘဉ်အတၢ်ဆါအယၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဆါအံၤအါ တက့ၢ်မၤဘဉ်ဒိပပသိၣ် ဘဉ်ဆဉ်မၤဘဉ်ဒိပမိၣ်ပုၤအ ကုအခိအဂၤဒ်အမှ်ပဟၢဖၤ, တၢ်အချံၤလၢပနီၣ်ခိမိၣ်ပုၤ အပူၤ (glands), ပယံ, ထုၣ်ပုၤအနာ်သ့ ဒီးလဲၤမၤဘဉ် ဒိမၤထီၣ်ဒါဝဲဒၣ်ကလုာ်, ပျီၤပံ ခိၣ်န့ၣ်သ့စ့ၢ်ကီးလီၤ။

ပုၤလၢအဒီးန့ၢ်ဘဉ် ပသိၣ်တၢ်ဆါတကကူး ဝဲဒၣ်အါန့ၢ်သၢန့ၢ်, ကူးလီၤလၢအသ့ၣ် မ့တမှ်ကူးလီၤ လၢအကဟး, သးနါပုၤဆါ, မ့တမှ်ဖဲကသါဒီးကူး အခါကဆါဝဲဒၣ်, ယဲလီၤလၢတၢ်တတိၣ်သ့ၣ်ဟ်သး အပူၤ, တၢ်ဘျံးသး, ကပၤထီၣ်လၢမှ်နၢ်ခိ, တၢ်ဂီၢ် သး, တအဲၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်ဘဉ်. အဝဲအံၤမှ် တၢ်ပနီၣ် အဒိၣ်လၢမၤအသးအါကတၢ်ဒီးတၢ်ပနီၣ်အဂၤအိၣ်ဝဲ ဒၣ်အါမံၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ။

တၢ်ကူစါယါဘျါပသိၣ်တၢ်ဆါလၢကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲ ဖဲအကျဲ

(က) ပသိၣ်တၢ်ဆါ (ကသံၣ်အအိ)

- ၁. သ့ၣ်ကဖု
- ၂. သယံကမုၢ်
- ၃. ကွဲစိ

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်ကျိအကျဲ

မၤန့ၢ်သ့ၣ်ကဖုအယုတဖျါ လၢအစိလီၤယံၢ် ဘးယုဘး ဒီးတိၢ်ဘျံးအိၣ်ဝဲဒီးဂုၤအိၣ် ဝံၤဟံးန့ၢ်ထဲအ

ကမုၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. မၤန့ၢ်ကဒီးသယံကမုၢ်လၢအပျဲ သးဒီးတၢ်န့ၢ်ထံၣ်အတတ်, မၤန့ၢ်စ့ၢ်ကီးကွဲစိလၢအပျဲသး ဒီးတၢ်န့ၢ်ထံၣ်အတတ်တက့ၢ်. ကျဲကျိယုၣ်အိၣ်တုၤအဘဉ် လိၣ်ဂုၤဂုၤဝံၤ စံၢ်ကိၣ်လိၣ်အိၣ်ထဲစုမုၢ်ခိၣ်တဖျါတဖျါ ဒီးပၢ်ယၢ်အိၣ်လၢပလီၤအခိၣ်လဲၤဒီးကလံၤသ့တန့ၣ် လီၤတဂ့ၤတဖျါအပူၤဂုၤဂုၤန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်သုကသံၣ်အကျိအကျဲ

ပုၤသးပုၤအဂီၢ်န့ၢ်အိၣ်အိၣ်တဘျီတဖျါ တနံၤခံ ဘျီ တုၤအပျဲထီၣ်သၢလါဒီး တၢ်ဆါအယၢ်ကသံၣ်န့ၣ် လီၤ. လၢဖိသ့ၣ်ဂီၢ်န့ၢ် ကသံၣ်တဖျါဒုးအိၣ်အိၣ်သဘျီ တက့ၢ်. ဒုးအိၣ်အိၣ်တနံၤခံဘျီလၢဂီၢ်ခိၣ်ဒီးဟါခိ တုၤလၢ အပျဲထီၣ်သၢလါဒီး တၢ်ဆါအယၢ်ကသံၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘဉ်လိၣ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ပုၤလၢအဘဉ်န့ၢ်ထံၣ်ဘဉ်ပသိၣ်အတၢ်ဆါတ ဖၣ်န့ၣ် တနီၤကူးဝဲခဲအံၤခဲအံၤ ဒီးတနီၤန့ၣ်ကူးဒၣ်ပူၤ ထံၣ်ပူၤထံၣ်န့ၣ်လီၤ. သနာ်ကုအတၢ်ပနီၣ်ကဖျါထီၣ် ဝဲလၢ အဖံးအညဉ်လီၤဝါ, အထးခိၣ်ဖံးလီၤဝါ ဒီးတ နီၤန့ၣ်ယဲလီၤကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤအတၢ်ဆါအိၣ်ခံန့ၣ် သၢန့ၣ်န့ၣ်ယဲလီၤဝဲ ဒီးမၤတၢ်ယၢ်တန့ၢ်လၢဘဉ်, မံဝဲ တန့ၢ်အိၣ်တၢ်တဝံၣ်စ့ၢ်ကီးဘဉ် တုၤဒၣ်လဲၣ်ကူးလီၤလၢ အသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤန့ၢ်တစုအတၢ်မှ်လၢတအိၣ်လၢ ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဘဉ်တၢ်ဆါယံၢ်ထဲအံၤတကန့ၣ် မှ်အိၣ်က့ၤကသံၣ်အဝဲအံၤဒ်တၢ်နဲၣ်ကျဲအသးဒီး အတၢ် ဆါကဘျါက့ၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

(ခ) ကသံၣ် ထံၣ်ဘဉ်ပသိၣ်တၢ်ဆါ (ကသံၣ်အအိ)

- ၁. နီၣ်စိးဘဉ်

တၢ်ဒုးကဲထီၣ်

ယုန့ၢ်ပၢ်ယၢ်နီၣ်စိးဘဉ်အါအါ မၤဘျဲးအိၣ်ဝဲ လိယုအိၣ်လၢတၢ်ကဒုလၢ် ဒ်သိးမှ်အယဲသ့တအိၣ် ကွံာ်ကသံၣ်အသဟီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမှ်အယု

လံးဒီးတိတ်ဘျးအီး၊ ဂုကမုဉ်အီး၊ ဟံးန့ၢ်ထဲအကမုဉ် ဒီးထာန့ၢ်ဟ်ဃာ်အီးလၢပလီုဂုဂုတက့ၢ်.

တၢ်သူကသံၣ်အကျိၤအကျဲ

သးပှၢ်အဂီၢ်န့ၢ်အီအီးတဘျီ ပျဲနီၣ်တၢ်လၢဖး ထံတဘျီ, အီအီးတနံၤသဘျီ တုအပျဲထီၣ်ယုလၢ ဝံးဒီး နမ့ၢ်သးမံလၢတၢ်ဆါအဃာ်ဘျီလံန့ၢ် ပတုၣ်ကွံ ဝ်အီးတက့ၢ်. ထံၣ်ဘံၣ်တၢ်ဆါအံၤကဘျီက့ၤဝဲဂုဂုန့ၢ် လီၤ. မ့ၢ်တမၤဒ်အံၤဘၣ်ဒီးချီအီနီၣ်စိးဘံၣ်အထံ အီအီး ထီဘိဒ်သိးပှၢ်အီထံကိးဆၢကတီၢ်ဒီးတုအပျဲထီၣ်ယု လၢန့ၢ်တက့ၢ်, တဘၣ်အီထံလၢအဂၢၤဘၣ်. ထံၣ်ဘံၣ် ပသိၣ်တၢ်ဆါအံၤကဘျီက့ၤဝဲန့ၢ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်

ပှၢ်လၢအဘၣ်န့ၢ်ထံၣ်ဘံၣ်ပသိၣ်တၢ်ဆါတဂၤ န့ၢ် ကူးယံာ်ကူးထာ, တနီၤကူးလီၤလၢအသ့ၣ် အနီၢ် ကစၢ်ယဲလီၤဒီးအညၣ်လီၤဝါ, တၢ်ဘျးအသး, တကး ဘၣ်အနီၢ်ကစၢ်မံတန့ၢ်အိၣ်တဝံၣ်လၢဘၣ်န့ၢ်လီၤ. ပှၢ် တနီၤန့ၢ်တကူးအါအါဘၣ်သန့က့ ယဲလီၤဒီးအညၣ် လီၤဝါ မ့ၢ်ကူးန့ၢ်အိၣ်ဒီးအကဟးလၢအပံာ်, ထီဘိန့ၢ် မၤအသးဒ်အဘၣ်န့ၢ်တၢ်ခုၣ်အသိးန့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ်

အယိအနီၢ်ကစၢ်မ့ၢ်အီက့ၤနီၣ်စိးဘံၣ်အထံဒီးကသံၣ် တၢ်နီၣ်ကျဲအသိးဒီး အတၢ်ဆါကဘျီက့ၤဝဲန့ၢ်လီၤ.

တီၢ်နီၣ်

နီၣ်စိးဘံၣ်န့ၢ်မ့ၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်တဖၣ်က ဘၣ်အီဒ်ယံာ်ဒ်လၢလွံၢ်လၢအတီၢ်ပှၢ်န့ၢ်လီၤ. မ့ၢ်အီ ဝဲယုလၢဆုအဖီခိၣ်န့ၢ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲလၢအဖီက သံအဂီၢ်လီၤ.

(ဂ) ကသံၣ်ထံၣ်ဘံၣ်ပသိၣ်တၢ်ဆါ ကူးလီၤလၢအ သ့ၣ် (ကသံၣ်အအီ)

- ၁. ဖျၢအ (ဖျၢထီ, ဖျၢပျၢၢ်, ဖျၢဘီ, ဖျၢကွီယီၢ်ဒ့)
- ၂. ကွဲစီ

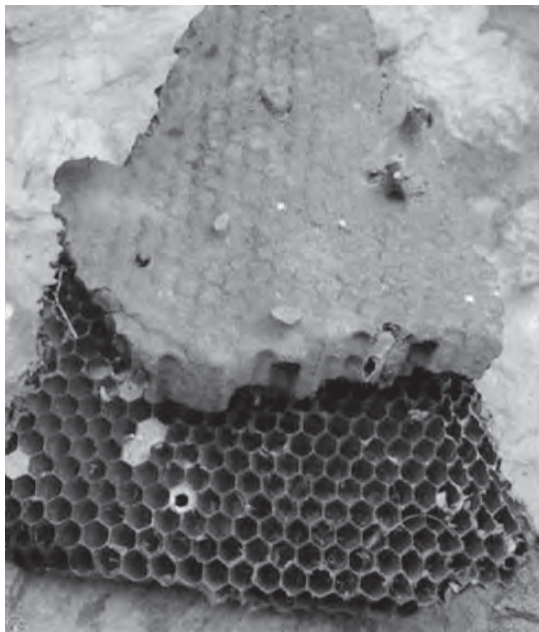
တၢ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံၣ်ဒီးတၢ်သူကသံၣ်

မၤန့ၢ်ဖျၢအအတကိဝံၣ် တီၢ်ကမုဉ်အီး, မၤက မုဉ်အီးဂုဂုဒီးဟ်ဃာ်အီးလၢပလီုဂုဂုန့ၢ်တက့ၢ်. ဖျၢအတကိအိၣ်မ့ၢ်အါန့ၢ် မၤကမုဉ်အီးတဘျီအဂီၢ်တ ဘျီအဂီၢ်သ့ဝဲန့ၢ်လီၤ.

ဖျၢအ

ကွဲစီ

တံာ်သုကသံာ်အကျိအကျဲ

မၤန့ၢ်ထံၣ်ခိၣ်မံၣ်တခွး ဟံးန့ၢ်ဖျါအတကိအက မူၣ်ပျဲၤနီၤတၢၤလၢၣ်ဖးထံတဘျဲာ်, ဖၢန့ၢ်လီၤလၢထံၣ်ခိၣ်ခွးပူၤ ခဲလၢၣ် ဒီးဖၢန့ၢ်လီၤကဒီးကွဲးစိပျဲၤနီၣ်တၢၤလၢၣ်ဖးထံတ ဘျဲာ်တက့ၢ်. ကျဲာ်ကျိအိၤတၢၤအဘၣ်လိာ်ဒီးအိၤအိၤတ ဘျိယီၤဃုာ်ဒီးအကမူၣ်ခဲလၢၣ်သ့ဝဲန့ၢ်လီၤ.

ဘၣ်လိာ်တံာ်ဆါ

အိၤကသံာ်အဝဲအံၤတနံၤသၢဘျိ (ဃုန့ၢ်ရံၣ် တဘျိ) ဒ်ကသံာ်တံာ်န့ၢ်ကျဲအသိး တၢၤအပျဲၤထီၣ်သၢ လါဒီး တံာ်ဆါကဘျဲာ်န့ၢ်လီၤ. ကသံာ်အဝဲအံၤ က မၤကိာ်ထီၣ်က့ၤနမိာ်ပျဲၤဒိတဂၤညါ ဒီးကဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ် က့ၤပသိာ်အဂံၢ်အဘါ, ကမၤဘျဲာ်က့ၤဝဲတံာ်ပူၤလိာ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

ဘၣ်ဃးဒီးတံာ်ဒုးကဲထီၣ်ကသံာ်အံၤနမ့ၢ်မၤ ကွာ်မးဒီးနကသ့ၣ်ညါဘၣ်အစၢန့ၢ်လီၤ. ကသံာ်တံာ်ဖိ တံာ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်တံာ်အကီၤလၢနကယုထံၣ် န့ၢ်အိၤဘၣ်န့ၢ်လီၤ. မိာ်ပာ်ဖံၣ်ပုလၢပူၤတဖၣ်တအိၣ်ဒီးတံာ် ဆါဟံၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်အယီ အဝဲသ့ၣ်တ ဖၣ်ဖိၣ်ဒၣ်အကသံာ်လၢတံာ်ကူၤစါယါဘျဲာ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. လၢတံာ်န့ၢ်အယီ ကသံာ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲစဲဒီးတံာ်မၤအိၤလၢ န့ၢ်ဆါအကျိအကျဲတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်တံာ်ကဲဘျဲးအကျဲတ ဘိစ့ၢ်ကိးန့ၢ်လီၤ. ■

နီၣ်စိးဘံာ်

သယီ

ပူၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဂၤကအိၣ်မ့ၢ်, ဖံးအိၣ်မၤ အိၣ်, လဲၤက့ၤဖံးမၤကသ့အဂီၢ် လိာ်ဘၣ်တံာ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ န့ၢ်လီၤ. တံာ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့ၢ်တံာ်အကါဒိၣ်လၢပူၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်လီၤ. ပမ့ၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မးပကသ့ၣ်ဖံၣ်သးညီလၢပတံာ် အိၣ်တံာ်ဆိး, တံာ်ဖံးတံာ်မၤလၢတံာ်လုာ်အိၣ်နီၢ်ခိ သးသမ့အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢပူၤတဝါတံာ်ဖံးတံာ်မၤ အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဒုးနဲၣ်ပုၤကညီလၢလၢထူသန့ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ

သုလၢကီၤစၢ

ကညီဖိအိၣ်ဆိးဖဲ ဝဲဟီၣ်စီၣ်ကီၤရၣ်တၢ်ဟီၣ်တၢ်ကဝီၤတဖၣ် တနံၣ်တဘျီဟံ့ဖျိၣ်ထီၣ်သးဒီး မၤသကိးဝဲဒုးတၢ်ဒုးနဲၣ်ပုၤကညီအလၢအလၢ ဒီးထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအမူး ဝဲလါဝဲးပထုဘၣ် ၁၈ သီ ၂၀၂၂ နံၣ်အနံၤ ဝဲပုၤကညီသဝီလၢအဘၣ်တၢ် သ့ၣ်ညါအီၤလၢ မၤကံးသဝီ လၢအအိၣ်ဖဲ ခုၣ်ယွီၤ (မ) ကီၤဆၣ်, ဝဲဟီၣ်စီၣ်ကီၤရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကရၢကရိလၢအပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤလၢအမ့ၢ် (WisE) အပုၤဘၣ်မူဘၣ် ဒါတဂၤစံးဝဲလၢ, “တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဘျီအံၤအတၢ်ပ ညီၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကစိၣ်ကဖိထီၣ်ဒီးဟၤပၤကၤပၤက လၢန့ၣ်ဖိတဖၣ်အလၢလၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, မၤ ဂ့ၤထီၣ်ဒီးမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကလၢန့ၣ်ဖိတဖၣ်အတၢ် အိၣ်မူအရၢအသးအတၢ်မ့ၢ်တၢ် ဒ်သိးကကဲထီၣ်တၢ် ဘၣ်ဘျးအတၢ်အိၣ်မူတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ် အဂီၢ် ဒ်န့ၣ်အသိးမ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဒီး ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ကသ့ တူၢ်လိာ်ပုၤကညီကလၢန့ၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢအ လီၤဆိလိာ်သးအါမၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

တနံၣ်တဘျီကညီပုၤထူလံၤဖိလၢအအိၣ်ဆိး ဝဲ ဝဲဟီၣ်စီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ, ကီၤကိၣ်တဲၣ် တဖၣ်ကရၢက ရိဒီးရဲၣ်ကျဲၤဒုးနဲၣ်ဒီးမၤပျါထီၣ်သကိးဝဲကညီဖိအလၢ လၢထူသန့တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ဒ်သိးကအိၣ်ကအိၣ်ခိး ဒီးအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤဒ်လၢဖိလံၤလၢခံတစါအဂီၢ်လီၤ.

မူးတဘျီအံၤခိၣ်န့ၣ်ဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢ, တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပုၤဂ့ၢ်ဝီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကရၢကရၢလၢအဟူးဂဲၤဘၣ်ထွဲခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်ဂ့ၢ်ဝီမ့ၢ် ဂ့ၤ ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလိာ်သးတၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယး တၢ်ကစိၣ်က

လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်ဟဲၤလၢကဝီၤတၢ်ဒုးနဲၣ်ပုၤကညီလၢလၢထူသန့လၢလၢ တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲဟီၣ်စီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ, တၢ်ဂီၢ်-ခုၣ်စါ

ဖီထီၣ်ပုထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မူကံၢ်စိၣ်လဲၣ်ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်သီတၢ်ဘျးဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်, တၢ်စိၣ် ကဖီထီၣ်ကညီပုထူလံၤဖိတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဘၣ် ဃးတၢ်သ့စုခိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဒ်သိးကကဲထီၣ်ကျိၣ်စ့တၢ် ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်ဒ်လဲၣ်, ကလုာ်ဒုၣ်ပုထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ် မူအတီၤပတီၢ်ကဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဒီးကၢ်ကျၢၤခါဆူညါ အဂီၢ်တၢ်ကမၤအိၣ်လဲၣ်, တၢ်စိၣ်ကဖီထီၣ်ဒီးဟးယၢ် က့ပုထူလံၤဖိအလုၢ်လၢ်ထူသန့ဒ်လဲၣ်ဒ်သိးအသုတ လီၤမၢ်လၢဖိစိၣ်လံၤစိၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဖီၣ်လိာ်သကိးစုလၢက မၤဒိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်ပုထူလံၤဖိအလုၢ်အလၢ်ထူသ နူယုာ်ဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲပုၤကညီအလုၢ်လၢ်ထူသန့ဒ် သိးကကဲထီၣ်တၢ်အိၣ်အတၢ်အတၢ်အဂ့ၤလၢတၢ်အိၣ်မူတနံၤ ဘၣ်တနံၤယုာ်ဒီးကတၢ်ကတီၤက့ၤခိၣ်ယၢၤန့ဆၢတၢ် အိၣ်ယၢၤလၢကအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပျဲၣ်လဲၣ်အဂီၢ် တၢ်တဲသကိးအိၣ်ဖဲမူးတဘျီအံၤန့ၣ်လီၤ.

မူးတဘျီအံၤအိၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဂဲၤက လံၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်စံၣ်ကျိၣ်အူမိ, တၢ်ဂဲၤနး, တၢ်ဂဲၤက လံၣ်အုၣ်ထါ, တၢ်ဒုးန့ၣ်ကညီဖိအတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အ မ့ၢ် မ့ၢ်တီၤ, မ့ၢ်တီၤပံာ်, တၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ချံတၢ်သၣ်ထူလံၤ အကလုာ်ကလုာ်, တၢ်ဒုးန့ၣ်လုၢ်လၢ်ထူသန့တၢ်ဖိးအိၣ် မၤအိၣ်အကျိၤအကျဲ, တၢ်ဒုးန့ၣ်လုၢ်လၢ်ထူသန့ဘၣ်

■ ဟ်ဒူထိရီ ■

ထွဲဒီးဒုပီထူဉ်, အိဉ်ယုဉ်စွာ်ကီးဒီးတၢ်ဆါကညီတၢ် ကူတၢ်သိး, ကညီတၢ်အိဉ်တၢ်အီအကလုဉ်ကလုဉ် န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဒုးန့ဉ်ပုၤကညီအလုာ်လၢထုသနူတၢ်ဆဲး တၢ်လၢမူးတဘျီညါအံၤ ခိဉ်န့ဉ်, လီၢ်ကဝီဖိ, ကိုဖိ, ယုဉ်ဒီးပဒိဉ်ပပုၤပုၤခဲလၢဉ် ၃၀၀ ဂၤယုဉ်ယုဉ် ဟဲပဉ် ယုဉ်ပဉ်ဂီၢ်ဝဲဒုဉ်န့ဉ်လီၤ.

မူးတဘျီအံၤအိဉ်ယုဉ်ဒီးတၢ်ထံဉ်လိာ်အိဉ်သ ကိးဒီးကီၢ်ရုဉ်ခိဉ်န့ဉ်, ကိုခိဉ်, တၢ်အိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ မူ ဒါခိဉ်လၢမၤသကိးယုဉ်တၢ်ဒီးပုၤကညီတတၢ်, ကရုၢ်က ရုၤလၢအဟူးဂဲၤလၢတၢ်ကတဲာ်ကတီၤကွၢ်ခိဉ်ယုၤန့ဆုဉ် ဒီးလုာ်လၢထုသနူတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖဉ်ပဉ်ယုဉ်လၢတၢ် တဲသိးအပူၤယုဉ်ဒီးဟ့ဉ်တၢ်အခွဲၤလၢပုၤဒိကန့ဉ်တၢ်ဖိ တဖဉ်ကဟ်ဖျါထီဉ်တၢ်ထံဉ်, တၢ်ဟ်သးလၢ ဘဉ်ထွဲ ကညီအတၢ်အိဉ်သးလၢကတီၢ်အံၤန့ဉ်လီၤ.

ဒ်သိးမူးတဘျီအံၤကကထီဉ်အဂီၢ် ပုၤရဲဉ်ကျဲၤ ကရုၢ်ကရိတၢ်တဖဉ်မ့ၢ်ဝဲ မဲကံၢ်ကီၢ်ဆုဉ်ခိဉ်န့ဉ်, လုာ် လၢထုသနူဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲကျိၤမဲဟီၢ်စီဉ်, ဘုမၤ ဘျီကရုၢ်, တၢ်ယုသ့ဉ်ညါပုၤကူပုၤကညီအဂ့ၢ်ပိညါအ လီၢ်ခါဉ်သး, မဲဟီၢ်စီဉ်လုာ်လၢထုသနူကိဉ်ကးကရုၢ်, ဒီး WisE တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ■

ထွန်မံအစာဘူးကလီတူန်

သုလုကီရု

တၢ် သုညါဘၣ်လၢဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအါကလၢန့ၣ်အိၣ်ဒီးအကစၢ်ဒၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တကလၢတမံလီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး “ထွန်မံ” ကီၤလၢဝါကိးလၢ (Dhole) ဒီးလၢ ဝဲအ့ၣ်ကျိၣ်မ့ၢ်ဝဲ (Cuon alpinus) မ့ၢ်ထွန်အကလၢလၢ အလီၤကလိာ်သးအါမးလီၤ. မ့ၢ်ထွန်လၢအိၣ်ဒီးဂံၢ်ဒီး ဘါ, ဖွဲးလၢတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်တၢ်, တၢ်လူၤဖိၣ်အိၣ် အဆၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢဘၣ်တၢ်ပျံၤအီၤလၢ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိ, ပုၤကညီမ့ၢ်ဂုၤ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိကဒဲကဒဲမ့ၢ် ဂုၤ ဒီးဘၣ်တၢ်သုညါအီၤလၢအမ့ၢ် ထွန်မံတကလၢလၢ ဖးထီၣ်လၢကမၤသံတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲဒၣ် လၢ IUCN Red List တၢ်မၤနီၣ်အပူၤလၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ အစာကလီတူန်လၢလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအစရီအပူၤ မ့ၢ်လၢ အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒူးတဖၣ်စုၤလီၤဒီးအိၣ်တၢ်အဖုစုၤန့ၢ် ၂၅၀၀ လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီတဘျီဒီးစုၤန့ၢ်ဒီးဘီၣ်သိၣ်လၢ IUCN Red

List တၢ်ဟ်ပနီၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ပုၤအိၣ်ဝဲ ဒၣ်အါဒ်အါဂၤ ကျဲးစးယုသုညါမၤနီၣ်ပၢ်အသးလၢ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအါကလၢဘၣ်ဆၣ် သးပူၤနီၣ်ယုသုညါ ညါဝဲဒၣ်ထွန်မံအကလၢန့ၣ်လီၤ.

ထွန်မံအနီၣ်ခိအတၢ်လီၤဆိ

ထွန်မံန့ၣ်အနီၣ်ခိမိၢ်ပျံၤယဲၤတလဲၣ်ဒဲးဖိ အိၣ် ဒီးအခၣ်ယံလၢအကျၢဒီးအိၣ်ဒီးအယုၢ်ညၣ်လၢအဂံၢ် ဆူၣ်လၢကအ့ၣ်ထုးတၢ်အဂီၢ်လီၤ, အမိၢ်လၢအဒိၣ်တုၢ် ခိၣ်ပျဲတဖု ယၢဝဲ ၁၀ ကံလိတုၤလၢ ၁၇ ကံလိ, မ့မ့ၢ် အဖါန့ၣ် ဝဲအဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပျဲအခါယၢဝဲ ၁၅ ကံလိတုၤ လၢ ၂၁ ကံလိ န့ၣ်လီၤ. အဆူၣ်အလွဲၢ်ဘီၣ်ဂီၤ, အိၣ်ဒီး အမဲၢ်ကိအကပျီလၢအဆူၣ်ကဖူၣ် အလွဲၢ်ဂီၤယဲးပျါဂုၤ ဒိၣ်မး, ဒိၣ်တုၢ်ခိၣ်ပျဲအဆၢကတီၢ် ကစီထီၣ်ထီဝဲ ၁၇ စုမုၢ်ဒိၣ်တုၤလၢ ၂၂ စုမုၢ်ဒိၣ်, စးထီၣ်လၢအခိၣ်

ကိတ်ဖိအကဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မၤဘျီၣ်ဆိဝဲအမဲၣ်ချံၣ်ဝံးမး
မၤသံဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤပျံၤမၤဖး

ထွံၣ်မံၤတဖၣ်အဒုၣ်အဒါလၢဆၣ်ဖိကိတ်ဖိကဒဲ
ကဒဲအကျါအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘီၣ်သိၣ်, ဒီးခ့ၣ်တဖၣ်
အိၣ်စ့ၢ်ကိးထွံၣ်မံၤဖဲအဖီၣ်ချးန့ၢ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်
လီၤ. ဒီဖျိပျၢအါဒဲအါကဆိကမိၣ်လၢထွံၣ်မံၤမ့ၢ်ဆၣ်ဖိ
ကိတ်ဖိလၢအဒုအယိၤ, မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိတ်ဖိလၢအဟးလူၤကုၣ်
ဆူၣ်ဖျိးဆူၣ်တၢ်, မၤပျံၤမၤဖးပျၢကညီအယိ, တၢ်လူၤ
ဃုမၤသံအီၤဒဲအမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ, တၢ်ဒီး
ထု, တၢ်လူၤခးသံအီၤလၢကျိ, တၢ်လူၤတီၢ်သံအီၤဖဲဘၣ်
တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤလၢသဝီကပိၣ်ကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ကပိၣ်
ကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ် တၢ်လူၤမၤသံအီၤလၢ
တၢ်ဆါတၢ်ပျၢအဂီၢ်, တၢ်အိၣ်အီၤအဂီၢ်, တၢ်မၤသံအီၤ
လၢတၢ်ဆါအဘျီအဂီၢ်, အဘျီလၢအိၣ်ဒီးအဆူၣ်လၢ
အဂ့ၤတဖၣ် တၢ်ဆးက့ၤအီၤဆူဆူကၤလၢ. ဒီးတၢ်ဆါ
အီၤလၢအပျၢဒိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ထွံၣ်မံၤတဖၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ကျါဝၣ်ကျါ, တ
ပျီကျါန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဟးဂီၤကွံၣ်အလီၢ်အကျဲဒီဖျိတၢ်
ကုၣ်လီၤပျီသ့ၣ်ပျၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်မၤပျီကွံၣ်သ့ၣ်ပျၢလၢတၢ်
သ့ၣ်တၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိထဲတကလုၣ်ဇိၤ ဖးလဲၣ်ဖးကွံၣ်မ့ၢ်
ဂ့ၤ, တၢ်ရူၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်အူအိၣ်
လဲးတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပျၢကညီအတၢ်မၤပျံၤမၤဖးတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်
မ့ၢ်တၢ်မၤစ့ၤလီၤကွံၣ်ထွံၣ်မံၤတဖၣ်အလီၢ်အကျဲဒီးဒုး
အိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပျၢကညီ

ထွံၣ်မံၤန့ၣ်ပျၢသးပျၢစံးဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဃုမး,
အယိမ့ၢ်တုၤလၢအနီၣ်ဂံၢ်အါလံန့ၣ်ပျၢကဘၣ်ဟးဆဲးအီၤ
ကိးဂၤဒဲးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ကတိၤစံးတ့ၢ်ဝဲလၢ ထွံၣ်မံၤ
သၢဆံအိၣ်မူးဆိ (ပျၢခးတၢ်ဖိ) အယိန့ၣ်လီၤ. ပျၢတနီၤ
န့ၣ်ဝဲလၢထွံၣ်မံၤန့ၣ်အအိၣ်ဒါလိၣ်အသးဒီးထွံၣ်အန့ၣ်

လီၤ. ထွံၣ်မံၤတကလုၣ်အံၤ အမဲအုၣ်မးတုၤဒုၣ်လဲၣ်
အိၣ်ထိးလၢအမိၢ်ပျၢဒီတတ်လံဘၣ်ဆၣ်ထိးတသံဒဲး
ဘၣ်, သနၢ်က့ မ့ၢ်ထွံၣ်ဒါတခီ အုၣ်ဝဲတန့ၣ်ဘၣ်အ
ယိ ပျံၤဝဲထွံၣ်မံၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ထွံၣ်မံၤအဆံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်
ဘၣ်ဆၣ်ဖိကိတ်ဖိအမဲၣ်ချံၣ်ဒီးဆၣ်ဖိကိတ်ဖိတထံၣ်လၢတၢ်
ဘၣ်အယိ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကဝီဆၣ်ဖိကိတ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ လူၤဆၣ်
ဖိကိတ်ဖိအခါမ့ၢ်ဂ့ၤ ကရီဆံၣ်ဆါလီၤလၢသ့ၣ်လၢလီၤ
ဝၣ်လၢလီၤ ဒ်သိးဆၣ်ဖိကိတ်ဖိမ့ၢ်တုၤဘၣ်ဝဲဒီး အတၢ်
ကဝၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ်လၢအမဲၣ်ချံၣ်ပူၤ ဒီးထံၣ်တၢ်တဆ့ၣ်လၢ
ဘၣ်ဒီးလူၤဖီၣ်အိၣ်ဝဲကညီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအဆံၣ်
ထံန့ၣ်ပၣ်ဒီးအဲးစ့းအါအယိန့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျိလၢထွံၣ်မံၤတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲထိးမံၤတဖၣ်
အါကတၢ်အယိ ဖဲကိတ်ဘျီတၢ်အပဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်က
လုၢ်လၢကဘၣ်မၤသံကွံၣ်ထွံၣ်မံၤလဲၣ်ဝံၤ ထွံၣ်မံၤလီၤ
မၢ်ကွံၣ်အလီၢ်ခံ ထိးမံၤတဖၣ်အါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ်တုၤဒုၣ်
လဲၣ် အိၣ်ကွံၣ်ဝဲခးဒီလီၢ် လၢတနၤယိအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူ

ထွံၣ်မံၤတကလုၣ်အံၤပျၢတအိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးဘၣ်
မ့ၢ်လၢပျၢစံးဝဲလၢအမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိတ်ဖိတကလုၣ်လၢအဒုအ
ယိ ဒီးတဘျီတခီၣ် ဟးအိၣ်ပျၢထိးမိၢ်ခိၣ်လၢပျၢသုအီၤ
လၢတၢ်အိၣ်ယဲၤတဖၣ်အယိ, တၢ်မ့ၢ်အိၣ်အီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ
တၢ်ဒဲးခံကထြၢ ဒီးပျၢဘၣ်တၢ်ဆိၣ်အၢလၢအသံမံၤသံ
ဖျိးသ့ဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. အနီၢ်ခိ ပျၢတနီၤနီၤတထိးဘူးဖီၣ်
ဘူးအီၤဒုၣ်လဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

IUCN တၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ဒဲလဲၣ်-ထွံၣ်မံၤတ
ကလုၣ်အံၤရၤလီၤတ့ၢ်အသးလၢကိတ်အါန့ၢ်ဒဲး (၂၆) ဘၣ်
ဘၣ်ဆၣ် ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်ထံၣ်န့ၣ်ဝဲလၢကအိၣ်
တ့ၢ်က့ၤထဲဒုၣ်လၢထံကိတ် (၁၂) ဘၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ
၂၀၁၅ နံၣ်အပူၤန့ၣ် တၢ်ဟ်ပနီၣ်က့ၤအီၤလၢဆၣ်ဖိ
ကိတ်ဖိလၢအစၢကလီၤတုၤဘူးထီၣ်လံအလံၣ်နဲၣ်ကျဲအ
ပူၤန့ၣ်လီၤ. ■

ထံအလှိုအပူ

စီမံ

ထံ မှ်န့ဆာ်တၢ်အိၣ်ယၤလှိုအိၣ်ပူၤအိၣ်အ ကျိတခါလၢပူၤကူပူၤကညီၤ, တၢ်မဲတၢ် မါဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ် မူအိၣ်ဂၤ, တၢ်အိၣ်မှ်ဆိးဟးဒီးတၢ်အိၣ်ထီၣ်ထီၣ် လၢဟီၣ်ခိၣ်တဘျီအံၤအဂီၢ်လီၤ. ဒီးထံလၢအမှ်တၢ်မူ ဒီးတၢ်မဲအါကလုာ်အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂၤအခိၣ်တယၢ် အံၤ မှ်န့ဆာ်တၢ်အိၣ်ယၤအကျိတခါလၢအမၤသီက ဒါက့ၤအသး (မ့တမ့ါ) လၢအကဲထီၣ်ကဒါက့ၤအသီ သ့ဒ်န့ဆာ်တၢ်လဲၤတရံးသးအကျိအကျဲအသိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်ဘျီတၢ်တီၢ်တဂ့ၤဘၣ်အပူၤ, ထံနိတၢ်

အိၣ်ယၤအံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒီး တၢ်ဆိၣ်သနံးအကလုာ်ကလုာ်ခိဖျိ ပူၤကူပူၤကညီသ့ၣ် တဖၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢအပၣ်ယုာ် ဒီးတၢ်ကူၣ်သ့ၣ်ကူၣ်ဝၣ်, တၢ်သုက်ကသံၣ်ကသီ, တၢ် ဟးတၢ်လီၤနါစါတၢ်တယူးတယၢ်ဒီးတၢ်ကမ့ၢ်ကမ့ၢ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ထံနိတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီ, မှ်ကျိဝဲၤ ကွၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဖးလဲၤဖးကွၢ်, တၢ်ထုးထီၣ်ဟီၣ် လၢတၢ်အိၣ်ယၤ, ဒီးတၢ်ကသုၣ်ကသံးတၢ်ဆိတလဲ အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးထံ အလှိုအပူၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးထံအလှိုအပူၤအ

ဂွါအံ့မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ယဲၤပူဖိဒီးတၢ်ယဲၤပူဖိတယုၢ်အံၤ မ့ၢ် တၢ်မအသးနီၢ်ကီၢ်လၢပကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ ဒီးပမ့ၢ်လၢ လၢတၢ်ယဲၤပူဖိတယုၢ်အံၤအကၤဒုးအိၣ်ဒီးတၢ်စီၣ်မဲၣ်စီၣ် နါအါထီၣ်လၢ တၢ်ကသ့ဟ်ပနီၣ်ဒီးဟ်လုၢ်ဟ်ပွၤက့ၤထံ အလုၢ်အပွၤ လၢတၢ်မပျဲၤက့ၤအလီၢ်တသ့ဘၣ် ဒီးကျဲး စးဂဲၤလိာ်သကိးတဂၤလၢအလီၢ်အသနၢ်ဒၣ်ဝဲ လၢယုၢ် ကၢတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤဒီး တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤထံနိတၢ် အိၣ်ယၤ လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

တၢ်စံးဝဲဒၣ်တဘျီ, လၢပျၢ်မ့ၢ်သီထီတၢ်လီၢ် ဖဲ ကီၢ်သူလုၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တတီၤန့ၣ်, ကညီထူလံၤ သဝီအိၣ်ဝဲဒၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီထူလံၤသဝီတဖျၢၣ် အံၤတၢ်သူၣ်ထီၣ်တ့ၢ်လံအံၤကအိၣ်အနံၣ်ခံကယၤဘျီၣ် လံန့ၣ်လီၤ. ဒီးသဝီအံၤဟံၣ်ခိၣ်အိၣ်ဒၣ်ထဲအဖျၢၣ်ခံဆံ ယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဇူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖံးအိၣ်မအိၣ်အ လီၢ်အကျဲၣ်အမ့ၢ် စံၣ်လီၢ်ပျဲၤလီၢ်, တၢ်သူၣ်တၢ်ဖျၢၣ်ကျိး ဒီးတၢ်ဖဲဒုးဖဲသံၣ်အလီၢ်အကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးအိၣ် တယံၤတဘျးဒီးသဝီအံၤန့ၣ်လီၤ. လၢသဝီအံၤအကၤပၤ တခီ, အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးထံဖိကျိတဘိန့ၣ်လီၤ. ထံဖိကျိတ ဘိအံၤဟဲယုၤလီၤဝဲဒၣ်လၢကစၢ်ကလိတၢ်လုၢ်တၢ်တြီၤ လၢအအိၣ်ဝဲဒၣ်တရံးသဝီအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ထံဖိကျိတ ဘိလၢအကဆဲကဆီဒီးဝါဆံဂုၤမးန့ၣ်လီၤ.

ထံဖိကျိတဘိအံၤ ကဲဘျးကဲဖျိၣ်လၢလီၢ်က ဝီဇူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အါမံၤန့ၣ်လီၤ. နပံးတၢ် အသိး လီၢ်ကဝီဇူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆိးကါဝဲဒၣ်ထံ ဖိကျိအံၤလၢ တၢ်လဲၤအိၣ်ထံလၢတၢ်ဖိအိၣ်တ့ၤအိၣ်, တၢ်ဒိအိၣ်ထံချီ, တၢ်လုၣ်ထံလုၣ်နိ, တၢ်ဆူၣ်ဆုၤယၣ်ဒီး တၢ်ကတၢ်သိး, ဒီးတၢ်သူၣ်တၢ်ဖျၢၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီးဖဲသဝီတဖျာအပူအိဉ်စွာကီးဒီးတီဖုဉ်ကွဲ
တဖျာ ဒီးကွဲအံအိဉ်တု (၄) တီန့ဉ်လီ။ ကွဲသရဉ်
သရဉ်မုဉ်ဒီးကွဲဖိသ့ဉ်တဖဉ်မုဉ်ပုထူလံဖိဖဲသဝီတ
ဖျာအံအပူန့ဉ်လီ။ ဖဲကျဲန့ဉ်လီကွဲကရါပူန့ဉ်, ကွဲ
သရဉ်သရဉ်မုဉ်ဒီးကွဲဖိသ့ဉ်တဖဉ် သ့ဉ်လီဝဲဒဉ်ဖိအ
ကလုာ်ကလုာ်န့ဉ်လီ။

မ့မ့ဖဲကွဲကရါအလီခံတခီပု လာအအိဉ်
ဘူးဒီးထံဖိကျိတခီ ကွဲသရဉ်သရဉ်မုဉ်ဒီးကွဲဖိသ့ဉ်
တဖဉ် သ့ဉ်လီဝဲဒဉ်နံဖုဉ်တံမုဉ်တံဘိဒ်အမုဉ်ဒ်သဉ်,
ပထိး, ဘုခု, ဘဲဆဉ်, မိာ်ကံသဉ်, တကီဆဉ်သ့ဉ်
တဖဉ်န့ဉ်လီ။ မ့ကွဲကရါတဖျာလု အလုပုဒီးန့
ဆဉ်တံဘဉ်တုယံလု ဒီးဒုးန့ဉ်ဖျာထီဉ်ဝဲဒဉ်လု ပု
ကုပုကညီဒီးန့ဆဉ်တံဘဉ်တုအိဉ်မုသကီးတပူ
ယီ လုတံအဲဉ်တံကွဲဒီးတံယုတံဖိအပူန့ဉ်လီ။

ဘဉ်တနံတခိဉ်န့ဉ်, တံဟဲဘိထီဉ်ဝဲတံဆါ
တံပူကျးဖိတဖျာလုအအိဉ်တယံတဘူးဒီးကွဲက
ရါန့ဉ်လီ။ တံဖိတံလံလုတံဆါအီဖဲကျးအပူတ
ဖဉ်မုဉ်ဝဲဒဉ် ဟံဉ်ယီတံဖိတံလံပီးလီဒ်အမုဉ် ပျးစ

တုးထံဒါ, ထံအီဒါ, ညဉ်ဒါ, တံခုဉ်ထံ, တံနံထံ,
ခိနီယု, ဖိသဉ်တံလိာ်ကွဲ, ဒီးကိဉ်ဖိနီဖိအကလုာ်က
လုာ်န့ဉ်လီ။ တံဖိတံလံဒီးတံအိဉ်တံအီသ့ဉ်တ
ဖဉ်အံ ကျးကစာ်လဲပုန့ဉ်အီလုပုပုန့ဉ်လီ။
လီာ်ကဝီဒုဖိသဝီဖိဒီးကွဲဖိသ့ဉ်တဖဉ် လဲပုဖျိဉ်တံဖဲ
ကျးတဖျာအံန့ဉ်လီ။

ဘဉ်ဆဉ်လုသဝီအံအပူ တံတုထီဉ်တံလဲ
တံလီတံတယာ်အလီအကျဲလီတံလီဆဲးတအိဉ်
နီတတီဘဉ်.တံတယူးတယာ်ဒ်အမုဉ်ညဉ်ဒါအကုအ
ခီ, တံခုဉ်ထံဒါ, ဒီးကိဉ်ဖိနီဖိဖျးစတုးဒါ (ကိဉ်ထာဉ်
ဒါ) သ့ဉ်တဖဉ် တံတံလီအီသကုဟံဉ်ကပိာ်က
ပု, ကျဲမုဉ်ပူ, ကွဲကရါပူန့ဉ်လီ။

တံတယာ်လုတံထာဖျိဉ်သ့ဉ်တဖဉ် တံလဲ
ကွဲလီအီဆုထံဖိကျိအပူန့ဉ်လီ။ တုမုဉ်နံဉ်လု
ယံဉ်ထီဉ်တဘျီ, ထံဖိကျိတဘိလုအကဆဲးကဆီဒီး
ဝါဆုဂုမးတဘိအံ ခီဖျိတံလဲတံလီတံတယူးတ
ယာ်အါထီဉ်အါထီဉ်အယီ ဖျိလဲလိာ်ကွဲအသးဆု

ထံကျိလအဖုဒီးဘၣ်အဘၣ်သီတဘိန့ၣ်လီၤ. ပုၤလီၢ်ကဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဆဲးဆိးကါဝဲဒၣ်ထံဖဲထံဖိကျိတဘိအံၤအပူၤ လအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤတနံၤဘၣ်တနံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်, လၢတၢ်တတိၣ်သ့ၣ်ဟ်သးအပူၤသဝီဝဲအံၤအပူၤ တၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟၢဖလူဒီးတၢ်ဘ့ၣ်သးကုသးသ့ၣ်တဖၣ်ကထီၣ်ဒီးရလီၤအသးလၢသဝီဒီတဖျါညါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် အါတက့ၢ်ကထီၣ်အသးလၢပုၤဖိဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ. ဒိဖျိပုၤဆူးပုၤဆါအါထီၣ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အယိ တုၤဒၣ်လဲၣ်တၢ်ဘၣ်ဟ်ပတုၣ်ကွံၣ်ကွံၣ်တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အံၤအယိ, သဝီသးပုၤကိးဂူသဝီတၢ်အိၣ်ဖျိန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိသ့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ဃုာ်ဝဲဒၣ်ဒီး ကိၣ်ဖိမိၢ်ဟ်, ပုၤမၤဝဲဖိ, ကိၣ်သရၣ်သရၣ်မုၣ်, ကျးကစၢ်, ပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢၤသ့ၣ်, ဒီးပုၤတတၢ်ဆူၣ်ချူပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးအိၣ်တခီမ့ၢ်ဝဲ ထံ

ဘၣ်အကဲထီၣ်သးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအကဲထီၣ်သးဒိဖျိထံဘၣ်အအယိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်အိၣ်ဖျိအဆၢကတီၢ် ပုၤအါဒ်အါဂၤဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် ဂူသဝီပုၤမဲအ့ၣ်ပျၢၤသ့ၣ်အကျါတဂၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ထံကျိအံၤဟးဂီၤဒီးဘၣ်အဘၣ်သီအါထီၣ် ဖဲတၢ်လဲၤတၢ်လီၤတၢ်ကမ့ၢ်ကမိၣ် ဒီးတၢ်တယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

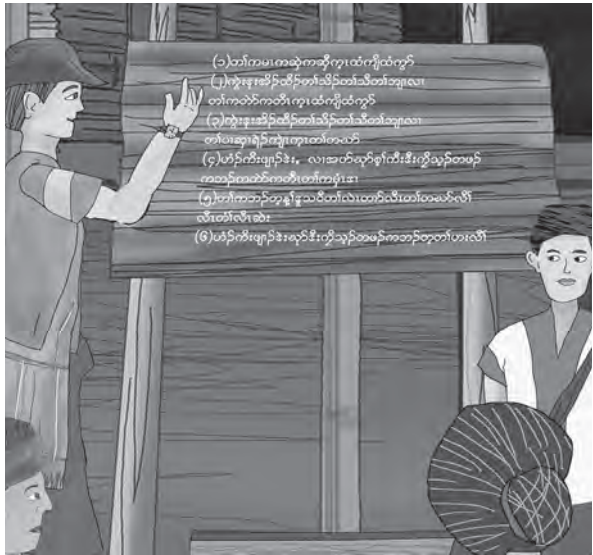
ဒီးပုၤတတၢ်ဆူၣ်ချူပုၤမၤတၢ်ဖိဟ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ဆူးတၢ်ဆါဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟၢဖလူဒီးတၢ်ဘ့ၣ်သးကုသးအံၤအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဟဲကဲထီၣ်သးဒိဖျိ ဖိဖိသ့ၣ်အီဘၣ်ထံသံသိဒီးလုၣ်ဘၣ်အီအယိန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်တံၣ်တံၣ်အါန့ၣ်ရံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံ, ပုၤအါဒ်အါဂၤထံၣ်ဃုာ်ဒီးဟ်လီၤသကိးတၢ်ဆၢတံၣ်ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မဆိအီၤ လၢတၢ်ကယုၣ်လီၤဘျါလီၤကွံၣ်ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီပုၤတတၢ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချူတၢ်ဂ့ၢ်ကိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ -

- ၁. တၢ်ကမၤကဆဲၣ်ကဆိက့ၤထံၣ်ကျိၣ်ထံၣ်ကွၢ်
- ၂. ကွဲးဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုး လၢတၢ်ကတဲာ်ကတီၤက့ၤထံၣ်ကျိၣ်ထံၣ်ကွၢ်
- ၃. ကွဲးဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျုး လၢတၢ်ကပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤက့ၤတၢ်တဖၣ်
- ၄. ဟံၣ်ကိးဖျၢၣ်ဒဲး, လၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးကွီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကတဲာ်ကတီၤတၢ်ကမ့ၢ်ဒၤ

၅. တၢ်ကဘၣ်တုၤဒုသဝီတၢ်လဲၤတၢ်လီၤတဖၣ်အလီၢ် လီၤတၢ်လီၤဆဲး

ထံၣ်မ့ၢ်တၢ်သးသမူတခါလၢပဝဲ ပျၢကပျၢကညီ, ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မဲတၢ်မါသ့ၣ်တဖၣ်လိၣ်ဘၣ်အီၤကိးဆၢကတီၢ်ဒဲး လၢတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအဂီၢ်လီၤ. တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံၣ်နိလၢအကဆိအံၤ မ့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပျၢဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တခါလီၤ. ဒ်သိးပကအိၣ်မူပျဲးဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးသ့ၣ်သ့ၣ်လၢကပီၤအဂီၢ်, လၢစုလီၤယုၣ်ဒီးတၢ်သးတဖျၢၣ်ဃီအပူၤ မ်ပကရဲၣ်သဲကတီၤဒီးကဟုကယၢ်က့ၤပထံၣ်ကျိၣ်ထံၣ်ကွၢ်ဒီးထံၣ်န့ၣ်ကွၢ်ခံ ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢဒီးတၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီအက့ၢ်အဂီၢ် အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်တက့ၢ်. ■

ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ (၂၀၃၀) ယုၣ်ကာတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၆) စံးဝဲ, “တၢ်ကဘၣ်အုၣ်ကိးက့ၤယုၣ်ကာတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤထံၣ်နိကံၢ်စီတၢ်လၢတၢ်ပျဲး ဒီးတၢ်ကဆဲၣ်ကဆိလၢပျၢကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ”

ဟိန်ခိန်ကထိန်အထါ

တံမဲလီ

ဟိန်ခိန်လၢပျၢတအိန်ဒံး
အိန်ထဲကလီဒီးကလံ
ဟိန်ခိန်လၢပျၢတအိန်မိ
အိန်ထဲကလံဒီးကလီ

လၢပျၢမ့ၢ်ထံတလဲးလဲး
ထိန်ချုန်စိန်လၢညုန်မဲၢ်ယွဲ
လၢပျၢမ့ၢ်ထံတလီလီ
ထိန်ချုန်စိန်လၢညုန်မဲၢ်ကိ

ချုန်ဒိန်စဲအဂံၢ်လၢထံ
စဲဘၣ်ဝၣ်မဲးအလီၢ်မံ
ချုန်ဒိန်စဲအဂံၢ်ထံကျါ
စဲဘၣ်ဝၣ်မဲးအလီၢ်ဒါ

ပအူးလဲၢ်လီလၢသ့ၣ်ဒု
ဟိန်ခိန်ပအူးအိန်သိန်မ့
ပအူးလဲၢ်လီလၢသ့ၣ်ကျါ
ဟိန်ခိန်ပအူးအိန်သ့ၣ်ညါ

ဟိန်ခိန်လၢပျၢဘၣ်တစံး
ယွဲထိန်လၢအခိန်နၢၣ်ခံ
ဟိန်ခိန်လၢပျၢဘၣ်တကး
ယွဲထိန်လၢအခိန်ညါသး

မ့ၢ်ဃါအိန်လၢကီၢ်လၢလံ
မ့ၢ်ဃါဆိးလၢကီၢ်လၢလံ
မ့ၢ်ဆုၣ်ပိန်မူခိန်ဝးဝး

မ့ၢ်ဟါပိန်မူခိန်ဝးဝး
ကွၢ်လီထူသီသဘဲးဖး
အူသမူကဲထိန်လၢယွဲ

ဟိန်ခိန်မ့ၢ်ယွဲအဆိကး
ဒိန်လီလၢတရုၣ်ဒီးဖဲ
ထူဆိလီအခံၣ်ချုန်လွဲ
ယွဲဆိလီအထးလၢလွဲ
ပိန်မူခိန်ယံတနံလဲ
ပိန်ဟိန်ခိန်ယံတနံလဲ

ဖုံလီဖုံၣ်ဖိဖုံၣ်ဖိကဲ
ဖုံလီပျဲၣ်ဖိပျဲၣ်ဖိကဲ
ဖုံလီယုၣ်ကဝၢ်ဒီးဘဲ
တနံအံၤကဲယၢလၢသွဲ

မူခိန်ဒိန်လၢပျၢထူတု
ဟိန်ခိန်ဒိန်လၢပျၢယွဲတု
ထူတုတနံတတရု
ယွဲတုတနံတတရု
ယွဲတုတုယွဲမံသပု
ယိးထိန်ဝၣ်သိဒီးဝၣ်ဘွ

မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢလၢယီ
မ့ၢ်ပတၢတုမတၢဘီ
မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢခံဂု
မ့ၢ်မတၢတုမတၢမၤ

မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢလၢကီ
မ့ၢ်လၢယွဲတုဒီးယွဲဘီ

မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢခံဂု
မ့ၢ်လၢယွဲတုလၢယွဲမၤ
မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢလၢကီ
မ့ၢ်မတၢတုမတၢဖျီ

မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢခံဂု
မ့ၢ်မတၢတုမတၢမၤ
မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢလၢကီ
မ့ၢ်လၢယွဲတုလၢယွဲဖျီ

မိၢ်ဒီးပၢ်ယွဲတုလီအီ
ဟ်န့ၢ်အီတၢ်သၣ်မံဘီ
မိၢ်ဒီးပၢ်လၢပျၢယွဲမၤ
ဟ်န့ၢ်အီတၢ်သၣ်မံဝါ

ဂုၢ်မိၢ်ဒိန်စွါလၢသ့ၣ်ခံ
လီန့ၢ်မိၢ်လၢသ့ၣ်သၣ်မံ
ဂုၢ်မိၢ်ဒိန်စွါလၢသ့ၣ်ဖါ
လီန့ၢ်မိၢ်လၢသ့ၣ်သၣ်ဆါ

မိၢ်ဒီးပၢ်တုလၢတၢ်သံ
မ့ၢ်ကီလံၢ်လူချးအခံ
မ့ၢ်ကီလံၢ်လူန့ၢ်မိၢ်သး
လီန့ၢ်မိၢ်တုလၢတၢ်ဆါ

ထိခိုက်တတ်အကလုာ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်တအိၣ်ဒဲဘၣ်အဆၢကတီၢ်

တံၣ်လီၤ

ထိခိုက်တတ်အိၣ်ဖျါထီၣ်လၢထံဖံးခိၣ် အဆိကတၢ်မ့ၢ်ချၢၣ်တထံး

ချၢၣ်ခိၣ်အကီၤအိၣ်လၢမူ
ယုၤမိၢ်အထးပဲာ်လီၤဆူ
ချၢၣ်ခိၣ်အကီၤအိၣ်လၢထး
ယုၤမိၢ်အထးပဲာ်လီၤယုၤ

ယုၤမိၢ်အထးပဲာ်ဝီၤရံးဖဲထံဖံးခိၣ် မၤပုၤအသးဒီးထံသဘဲအါနံၤ အါသီးဒီးကဲထီၣ်ဆူချၢၣ်တထံး အထါ

ထံသဘဲသါလုာ်ဖဲဒဲးဖဲး
ကဲထီၣ်ချၢၣ်လၢကွီၤလၢကွဲၤ
ထံသဘဲသါပုၤဖိးဖိး
ကဲထီၣ်ချၢၣ်လၢကွဲၤလၢကွီၤ

တၢ်အိၣ်ဖျါထီၣ်အဆိကတၢ်လၢ ချၢၣ်တထံးအံၤအခံမ့ၢ်ဝဲ (နီၢ်မ့ၢ် မၤ) (ထွံၣ်တဖု) (ထီၣ်ချၢၣ်တ ဘၣ်) (ပအူးတဖုၣ်)

မ့ၢ်မၤချၢၣ်အထါ

မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်အခံ
အိၣ်ချၢၣ်လၢကဲထီၣ်မ့ၢ်ဆွံ
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်အခံ
အိၣ်သးသၢၣ်လၢချၢၣ်သၢၣ်မံ
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်လၢကွီၤ
အိၣ်သဘျုၣ်လၢချၢၣ်အလၢ

မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်ကဒု
အိၣ်သဘျုၣ်လၢချၢၣ်အထး
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်လၢကွီၤ
ဖျါးချၢၣ်လၢကဲထီၣ်ဖၣ်ဆါ
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်သရူၤ
ထံလၢမံၤလၢချၢၣ်အဒု
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်လၢကွီၤ
မ့ၢ်မၤအိၣ်လၢချၢၣ်လၢကွီၤ
မ့ၢ်ဆၢၣ်ဆၢၣ်ဖျါးဒီးချၢၣ်လၢ
မ့ၢ်မၤတၢ်ဖျါးဒီးချၢၣ်လၢ
ဖျါးဖျါးမ့ၢ်တုၤအဘျီယၢ
ထံးလၢမံၤကဲထီၣ်ဖၣ်ဆါ

ထွံၣ်တဖုအထါ

ထွံၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိကိထွံၣ်ဧၤ
ကိကိထွံၣ်မ့ၢ်တၢ်ထွံၣ်ဧၤ
တလုာ်မ့ၢ်မၤအိၣ်တဖု
တကွၢ်မ့ၢ်မၤအိၣ်တဖု
နီၢ်တလၢအိၣ်ရဲၤပၤ
လိးကီၤစီၤမၤတန့ၢ်လၢ

ထီၣ်ချၢၣ်တဘၣ်အထါ

ထီၣ်ချၢၣ်အိၣ်လၢချၢၣ်လၢကွီၤ
လၢပုၤမ့ၢ်မၤအဆိဖါ
ထီၣ်ချၢၣ်အိၣ်လၢချၢၣ်ပယုၤ
လၢပုၤမ့ၢ်မၤအဆိကဲး
ထီၣ်ချၢၣ်မ့ၢ်မၤအဆိဖိ
ထီၣ်ကိၢ်ဟုၤလၢဖၣ်ကွၢ်လိၤ

ထီၣ်ချၢၣ်မ့ၢ်မၤအဆိဖါ
ထီၣ်ကိၢ်ဟုၤလၢဖၣ်ဆါကျါ
ထီၣ်ချၢၣ်မံၤယုၤဖျါးလၢညါ
န့ၣ်ဖၣ်ကပူၤအဖၣ်ဆါ
ထီၣ်ချၢၣ်မံၤယုၤဖျါးလၢကီၤ
ဖၣ်ဆါအဖီဘူးယၢအီၤ
ထီၣ်ချၢၣ်မံၤယုၤဖျါးတဘျီး
န့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်စ့စီတသံး

ပအူးတဖုၣ်အထါ (ပအူးဒုးကဲ ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်)

ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒီ
လၢပုၤမ့ၢ်မၤအိၣ်ကွီၣ်လီၤ
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒု
လၢပုၤမ့ၢ်မၤအိၣ်ကွီၣ်က့ၤ
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ဒါကူ
ဟီၣ်ခိၣ်အဖီမ့ၢ်ပအူး
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒီ
ဟီၣ်ခိၣ်ပအူးထံၣ်န့ၣ်အီၤ
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒု
ဟီၣ်ခိၣ်ပအူးအိၣ်ထံၣ်န့ၣ်
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒု
ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မၤဒုၣ်အဘျီ
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်လိၤ
ဟီၣ်ခိၣ်ပအူးအိၣ်ထံၣ်ဆိ
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒု
ဟီၣ်ခိၣ်ပအူးအိၣ်ထံၣ်န့ၣ်
ပအူးလဲာ်လီၤချၢၣ်ခိၣ်ဒု

ပအူးအုၣ်ဘျးချၢၣ်လၢယု
ပအူးမ့ၢ်ထံသဘဲဖိ
မ့ၢ်ယါအုမုၢ်န့ၢ်လၢကီၤ
ပအူးမ့ၢ်ထံသဘဲဖး
မ့ၢ်ယါအုမုၢ်အီၤလၢညါ

ယုမုထီၣ်အထါ

မ့ၢ်ယါအိၣ်လၢချၢၣ်ခၢၣ်လၢ
မ့ၢ်ယါဆိးလၢချၢၣ်ခၢၣ်လၢ
မ့ၢ်ဆုၣ်ပိၣ်မုၢ်ခိၣ်ဝးဝး
မ့ၢ်ဟါပိၣ်မုၢ်ခိၣ်ဝးဝး
ပိၣ်ပိၣ်ထံၣ်ထံသဘဲဖး
အုသမုကထီၣ်လၢယု

ယုဟးလၢထံဖဲခိၣ်အထါ

ထံဖဲခိၣ်ယုအိၣ်ဟးဖျိး
ဟးဆိးကလံၤအမဲၢ်ကိ
ထံဖဲခိၣ်ယုအိၣ်ဟးမံ
ဖုံသိးကလီၤဒီးကလံၤ
ထံဖဲခိၣ်ယုအိၣ်ဟးလီၤ
ဖုံသိးကလံၤဒီးကလီၤ

ထီၣ်ချၢၣ်ယုလၢထံဖဲခိၣ်အထါ

တၢ်နီၤနီၤနီၤနီၤမ့ၢ်ထံ
ထီၣ်ချၢၣ်ကီၤလၢညါမဲၢ်ခံ
လၢပုၤမ့ၢ်ထံတလဲးလဲး
ထီၣ်ချၢၣ်ကီၤလၢညါမဲၢ်ယု

**ယုထံၣ်လိၣ်ဒီးမ့ၢ်ယါအဆီဖါ
အမ့ၢ်ထီၣ်ချၢၣ်ဒီးမၤအိၣ်ထီၣ်ချၢၣ်
က့ၤဟ့ၣ်န့ၢ်အီၤဟီၣ်ခိၣ်လၢမ့ၢ်ယါ
အဖၣ်ကပုၤအထါ**

ထီၣ်ချၢၣ်မ့ၢ်ယုအဆီဖါ
ကလိၣ်မ့ၢ်ယါဖၣ်ဆါကျါ
ထီၣ်ချၢၣ်မ့ၢ်ယုအိၣ်ပိၣ်ယု
ကလိၣ်မ့ၢ်ယါဖၣ်ကပုၤ
ထီၣ်ချၢၣ်ဖါယုပိၣ်ယု
မ့ၢ်ယုသုလဲၤယုဆီၣ်လဲၤ
ထီၣ်ချၢၣ်ဖါယုပိၣ်ယုအီၤ
ယုမၤန့ၢ်ခံသိၣ်န့ၢ်အီၤ

**ထီၣ်ချၢၣ်ကီၣ်န့ၢ်ယုအဟီၣ်ခိၣ်
အထါ**

ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤနီၤခံချံ
ထီၣ်ချၢၣ်ကီၣ်လၢအမဲၢ်ခံ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤထဲပုၤဖါ
ထီၣ်ချၢၣ်ကီၣ်လၢအမဲၢ်ကိ

ယုဒီးထီၣ်ချၢၣ်မၤသကိးတၢ်အထါ

ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤနီၤမိကဲ
ထီၣ်ချၢၣ်ကီၣ်ယုပိၣ်မဲးမဲး
ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤဘၣ်တသံး
ယုတီၤလၢအခိၣ်န့ၢ်ခံ
ဟီၣ်ခိၣ်ယုမၤလဲၢ်က့ၤအီၤ
ယုသုးအိၣ်ညီသုးလဲၢ်ညီ
ဟီၣ်ခိၣ်လၢပုၤမ့ၢ်ယါတု
ယုမၤလဲၢ်ယုအုၣ်အဘျ
ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါအိၣ်တုလီၤ
ယုမၤလဲၢ်ယုအုၣ်ဘၣ်အီၤ

ကညီဖိခိ်ဃာဒီးပုဂ်ဂီတံးမပုာ်ဘျးစဲကရု (ခုစ်)

ခုစ်မုာ်ဂံာ်ခိ်ထံးကမုာ်ကရု, ပဒိ်စီစဲကရု (ကရုသဘျ), ဒီးမုာ်တံးကရုကရိတဖုလု အတကွာ်နီကစာ်တံးဘုာ်ဘျးဘုာ်ဖျိ် လုအဂဲလိာ်မဂုထီာ်ကုနီခိ်တံးလုာ်အိ်သးသမုတံးဘုာ် တံးဘုာ် ဒီးတကတီာ်မီ ဂဲလိာ်ဒ်သိးတံးကသုာ်ညါပာ်ကဲကုကညီပုတတထုလံး လုအအိ်ဖဲကီာ်သူ လုအပုတဖုာ်တံးသုာ်ညါထုလံး ဒီးတံးခွဲတံးယာ်အဂီာ်န့ာ်လီ.

တံးထံာ်စီ

တံးထံာ်စီမုာ်ဝဲ တံးဟ့ာ်စီဟ့ာ်ကမီပုတတ, အုာ်ကီကုတံးမုာ်တံးခုာ်လုအဂါ်အကျ, ဒီးဒီ သဒကုခိ်ဃာန့ဆာ်, ဟီာ်ခိ်ကပံာ်ဒီးတံးလုာ်အိ်သးသမုလုကီာ်သူလုအပုန့ာ်လီ.

တံးမမီာ်ပုာ်

တံးမမီာ်ပုာ်မုာ်ဝဲ တံးမဆုာ်ထီာ်ကညီပုတတကံာ်စီတံးသုတံးဘုာ် လုတံးကယာ်ကုယုာ်ကု တံးလုာ်အိ်သးသမု, တံးအိ်မုအိ်ဂဲအကျိအကျ, ဒီးဒီသဒကုတံးမဲလံာ်ဆုာ်ဖဲကီာ်ဖိဒီးတံးမုအါ ကလုာ်လုကီာ်သူလုအပုန့ာ်လီ.

ဂံာ်ခိ်ထံးတံးဘျးခိ်သုာ်ဒီးတံးပာ်လုာ်ပာ်ပု

ယုာ်ကုတံးဖဲတံးမ, တံးဟ့ာ်စီဟ့ာ်ကမီပုတတ, တံးပာ်ယုာ်မသကိးတံး, တံးဖဲတံးမတံး သုးဘျးယီသးအကျ လုအဒီးသန့ထီာ်အသးလုပုတတတံးလိာ်ဘုာ်နီနီ, မုာ်ခွါတံးယုယီထံးသိး လိာ်သး

တံးပညိာ်တံာ်ပာ်

- ၁. ဆိာ်ထွဲမစာ်လုတံးကဒီးန့ာ်ဘုာ်ကုဟီာ်ခိ်ကပံာ် ထံနီ, သုာ်ပုာ်, ဒီးတံးသုာ်တံးဖျးတံးမုအါ ကလုာ်ဒ်အမုာ်ကညီဖိအတံးအိ်မုခိ်တယာ်တခါအသိး,
- ၂. ဆိာ်ထွဲမစာ်ကုပုလီာ်အိ်ကမ့ ဒီးလီာ်ကဝီကမုာ်သုာ်တဖုာ် ခိဖျိတံးမဂုထီာ်ကုကံာ်စီတံးသု တံးဘုာ်ဒီးသးလုအတုာ်န့ာ်ခိ်ကဲ လုအဝဲသုာ်တံးလုာ်အိ်သးသမုအဖိခိ်
- ၃. မဆုာ်ထီာ်ဒီးဒုးသုာ်ညါပုပတီာ်မုာ်ဖိကရုဘျးစဲလုတံးကတီာ်န့ာ်ခဲးတံးလုတံးပတံးပုာ်ခိ်ဃာန့ ဆာ်သန့လုအဂု, ဒီး
- ၄. ကတီာ်န့ာ်ခဲးတံးလုလီာ်ကဝီ, ကီာ်စဲဒီးထံကီာ်ဒီတဘျာ်ပတီာ်တံးမကျဲသန့ (ဖိလံစဲာ်) ဒီးတံး

မအလုာ်အလ်သုာ်တဖာ် လတါဒီသအကွါခိာ်ယာနုဆာ်ဒီးပုလီာ်ကဝီဖိတါခွဲးတါယာ်, ဒီးတကတီာ်ယီတြီဆာထီဒါကွါတါဂုထီာ်ပသီထီာ်လအတတုာ်ယံာ်ခိာ်ကျါ ဒီးမဘာ်ဒီဘာ်ထံးတါသုာ်တဖာ်နုာ်လီ.

ခုစ်တါရဲာ်တါကျါသုာ်တဖာ်

၁. ပုတတါတါလုာ်အိာ်သးသမူစုလီဆိတါမါ-မုာ်ခုစ်တါမါမုာ်ကျါတခါလပုတတါဂုထီာ်ပသီထီာ်တါဟူးတါဂဲ ဒီးမုာ်တါလုာ်အိာ်သးသမူစုလီဆိတါမါတခါ လအဘျးစဲလိာ်အသးဒီးပုဂံာ်ဝီ-မုာ်ကျါဝဲကွါတါဂုထီာ်ပသီထီာ် လလီာ်ကဝီကညီပုတတါအဂီာ်နုာ်လီ. လတါရဲာ်တါကျါအံအပူ တါဟူးတါဂဲလတါဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်အီတဖာ်မုာ်ဝဲ တါမဆုာ်ထီာ်ကွါလီာ်ကဝီတါလုာ်အိာ်သးသမူဒီးတါအိာ်ကူအီလါ, တါဟံးယာ်ပယာ်ဒီးတါစိာ်ကဖီထီာ်ကွါထူလံတါသုာ်ညါနါဟါ, တါရဲာ်သဲကတီကွါလီာ်ကဝီတါမူအါကလုာ်, တါဟ့ာ်စိဟ့ာ်ကမီကွါပိာ်မုာ်ပိာ်မါသုာ်တဖာ်, ဒီးတါမဆုာ်ထီာ်ကွါလီာ်ကဝီတါမါလီကဆုာ်ဒီးတါဒီသးတါမါအကျါအကွါလါနုဆာ်တါတတါတခါဒီးတါသုတုာ်နုာ်ခိာ်ကဲတဖာ်နုာ်လီ.

၂. တါပါဆုာ်ရဲာ်ကျါဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးသုာ်ပုတါအိာ်ယာတါရဲာ်တါကျါ-မုာ်တါရဲာ်တါကျါတခါလအဟ့ာ်စိဟ့ာ်ကမီလီာ်ကဝီပုတတါ လတါကယာ်ကွါအဝဲသုာ်ဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ခွဲးယာ်, ဒီးတကတီာ်ယီပါဆုာ်ရဲာ်ကျါအဝဲသုာ်ဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးနုဆာ်တါအိာ်ယာလါကီာ်ရဲာ် (၇) ဘုာ် လါကီာ်သုလုအပူ ဒ်ကီာ်သုလုဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးသုာ်ပုတါမါကျါသနု (ဖိလ်စံာ်) အသိး လါကျါလအတုလီတါလီဒီးယုာ်ကနုာ်လီ.တါပါဆုာ်ရဲာ်ကျါဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးသုာ်ပုတါရဲာ်တါကျါအံ ပာ်ဖိာ်မသကိးတါဘူးဘူးတါတါဒီးခုာ်အဲာ်ယုာ်-ကညီဒီကလုာ်စါဖိာ်ကရဲဝဲကျါဘာ်ထွဲ ဒ်အမုာ်ကီာ်သုလုသုာ်ပုဝဲကျါဒီးစံာ်ပုသုာ်ဖျးဝဲကျါနုာ်လီ. လတါရဲာ်တါကျါတခါအံအပူ, တါဟူးတါဂဲလတါဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်အီတဖာ်မုာ်ဝဲတါဟ့ာ်တါသိာ်လိဘာ်ထွဲ ဒီးဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးသုာ်ပုတါမါကျါသနု (ဖိလ်စံာ်), ပုတတါသုာ်ပုတါမါ, ယုာ်ကတါပါဆုာ်ရဲာ်ကျါနုဆာ်တါအိာ်ယာ, တါလီထီာ်မါနီာ်မယါကွါဟီာ်ခိာ်ကပံာ်ဒီးဖိတါဆိးကါဝဲဒ်ကွါဖံာ်အဲးစံ (GPS) ဒီးကွါအါအဲးစံ (GIS) သုာ်တဖာ်, ဒီးတါပာ်ကီဒီးတါပါဆုာ်ရဲာ်ကျါဟီာ်ခိာ်ကပံာ်တါဂုထီာ်တဖာ်နုာ်လီ.

၃. တါပါတါပုးထံနီတါအိာ်ယာတါရဲာ်တါကျါ-မုာ်တါရဲာ်တါကျါတခါလအဟ့ာ်စိဟ့ာ်ကမီပုတတါလအဘာ်ဒီဘာ်ထံးညီတဖာ် လါကသုကတီနုာ်ခဲးတါလတါပါတါပုးထံနီတါအိာ်ယာလါအဂု, လီဆိဒ်တါ တါလီလတါကွါပညီာ်အီဖဲယိာ်လိာ်ကျါဟီာ်ကဝီနုာ်လီ. တါဟူးတါဂဲခိာ်သုာ်လတါပါတါပုးထံနီတါအိာ်ယာတါရဲာ်တါကျါဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်အီတဖာ်မုာ်ဝဲတါဒုးစိာ်ခဲာ်ခါဒီးတါသုာ်ထီာ်ကံာ်စိတါသုတါဘာ်လါလီာ်ကဝီပုတတါအဂီာ် ဒီဖိတါကွါလိာ်

၆. တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်တၢ်မံၤလၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မူအါကလုာ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ—မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တခါလၢအပၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်ဘူးဘူးတံၢ်တံၢ်ဒီးလီၤကဝီၤပုၤတတၢ၊ ကီၢ်သုလုၤသ့ၣ်ပျၢ်ဝဲၤကျိၤ၊ ဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်ကရၢ လၢတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါပၣ်ဖျါထီၣ်, တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲက တီၢ်က့ၤတၢ်မူအါကလုာ်လၢအလီၤတၢ်လီၤဆိလၢအအိၣ်လီၤတဲာ်ဒံးဖဲကီၢ်သုလုၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤလၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါမၤနီၣ်မၤပၤက့ၤတၢ်မူကလုာ်လၢအ လုာ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ် ဒီးအိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤတဖၣ်, တၢ်လီၤထီၣ်မၤနီၣ်မၤပၤက့ၤပျဲပူၤတၢ်မံၤ လၢ်ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပျၢ်, ဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိဆူလီၤကဝီၤဂၤပျၢ်, ဒီးတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါက့ၤတၢ်ဒီသအတူၤ လီၤတီၤလီၤအကျိၤအကျဲၤလၢသ့ၣ်ပျၢ်ဒီးတၢ်မူအါကလုာ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၇. ဃီၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ရဲၣ်ကရၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ—မ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်စိလၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်ပျဲၤစိာ်လၢတၢ်စိာ်ကဖိထီၣ်က့ၤတၢ်မုာ်တၢ်ရဲၣ်, တၢ်ပၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်, တၢ်ပံးယၢ် ပၤယၢ်က့ၤတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, ဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ခိၣ်ဖျိတၢ်မၤ စ့ၤလီၤလီၤခါၣ်သးတၢ်ရိၢ်ဖျိၣ်ပၤဆၢတၢ်သန့ၤလၢအဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢလီၤကဝီၤကမ့ၢ်အတၢ်အိၣ် သခုထီၣ် (ပညိၣ်တၢ်လီၤလီၤလၢလီၤကဝီၤကမ့ၢ်အဂီၢ်) တၢ်သုးဘူးယီၤသးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအ ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကတီၢ်ယံာ်အတၢ်ပညိၣ်တခါ မ့ၢ်ဒ်သိးဒီးကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ယိၣ် လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ရဲၣ်ကရၢမ့ၢ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးသန့ၤလၢအဂ့ၤနီၢ်နီၢ်တခါ လၢယိၣ်လိာ်တြီၤခိၣ်ဖျိတၢ်မၤလဲာ် ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးအတၢ်ကိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ, တၢ်ယုၤလီၤဘျါလီၤကွံာ်ဂ့ၢ်ဝီၤအ မ့ၢ်တၢ်မၤအါထီၣ်သုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ, တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, တၢ်ယုၤမ့ၢ်ပးဖျိးဒီးတၢ်သုး လီၤသုးကျဲၤ, ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟးဂုၤဟးဂီၤ, ဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ်တၢ်ကဲဘျးကဲဖျိၣ်လၢတၢ်ပျိၣ်လဲကွံာ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ကွံာ်ဂီၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤလၢယိၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ရဲၣ်ကရၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤပူၤတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲ တၢ်လီၤထီၣ်မၤနီၣ်မၤပၤက့ၤ “ကီၢ်”, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ထုအလီၤအကျဲၤ ဒီးသ့ၣ်ပျၢ်, တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါ ဒီးမၤမူမၤဂဲၤထီၣ်က့ၤလုာ်လၢထုသန့ၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်ဒီးကမ့ၢ်, တၢ်သ့ၣ် ထီၣ်ကံာ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိ, တၢ်ဘျးစဲလိာ်သးဒီးပုၤထုလံးဖိ (မ့တမ့ၢ်) န့ၣ်ကလုာ်အဂၤ လၢအအိၣ်ဖဲကီၢ်ပယီၤပူၤမ့ၢ်ဂုၤ လၢထံၣ်ကီၢ်ဂၤမ့ၢ်ဂုၤ, တၢ်ကတီၢ်န့ၢ်ခဲးတၢ်ဖဲလီၤကဝီၤ, ဟီၣ်ကဝီၤ ဒိၣ်, ဒီးထံၣ်ကီၢ်ဘိမုာ်ပတီၢ်, ဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ■

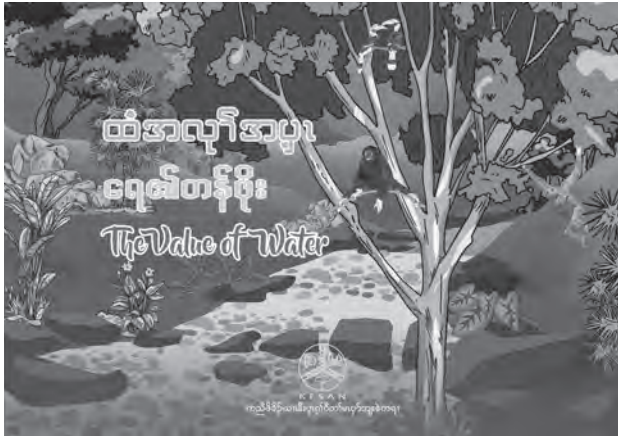

မာလိင်ကလီ

လံစိစုဖိတဘုဒ်အံမုကညီပုထု လံဖိလအအိဉ်လအိတုအကိဖိကိလံတ ဖုဒ်အတံမဒိမိကတိဒိတံသုတံနိဒိ ကဲဒီးအတံပုဒ်လံဘျါလံတံဂံကိအကျိ အကျဲတံကသုကသံတံဆိတလံဒီးပ ယီသုးမုသံတံတံမတပျံတပျံတံ သံသံတံတံအုပုထုလံဖိကရု၊ တံအုကိရုဒ်အပုနုဒ်လံ။

ထံတံအိဉ်ယုအလံစိစုတ ဘုဒ်အံပံပျါထိဉ်ဝဲလံ ထံမုနုဆုဒ်တံ အိဉ်ယုလုဒ်ပျံဒိဉ်လုပုကုပုကညီ၊ တံမဲတံမဒိမိဆုဒ်ဖိကိဖိအတံအိဉ်မု လံဟိဉ်ခိဉ်တဘုဒ်အံအဂီနုဒ်လံ။ လံ စိစုဖိတဘုဒ်အံကဒုးသုဒ်နိဉ်ထိဉ်ဒီးဒုး ပလီပုလံ ပကဘုဒ်အိဉ်ဒီးတံစိဉ်မဲဒ် စိဉ်နါအါထိဉ်၊ ပလီပုထုထံအလုအ ပျံအါထိဉ် ဒီးကျဲးစးလဲလိသကိးတက လံပသနုဒ်ဒုဝဲ လံယုကတံပဆုရဲဉ် ကျဲးဒီး တံရဲဉ်သဲကတံကုထံနိတံ အိဉ်ယုအဂီနုဒ်လံ။

“ထံလာတက်ဖီးနှင့်လာထံကွက်ခံတဖန် ကဲဘျူးလာထံအီ၊
တက်ဖီအီတုအီနီ၊ တက်သျှတ်တက်ဖျူး၊ ဆန်ဖိကီဖိ၊ တက်ဘျှတ်တက်ဖီနီ၊
ကဲဘျူးလာတက်မူတဝါခဲလက်လာဟီနီခိနီချာအဂီနီနီလီ၊
ထံမာ်တအိနီနီတက်သးသမူခဲလက်အိနီမူတသ့ဘာနီ။